

EB-ren zabaltzeak munduko merkatu handiena sortuko du

E u s k a l H e r r i k o A s t e k a r i a

ARGIA

01896
9 778402 139093

OTETA

Jorge Oteiza hil da

BERE ONDAREA BIZI DA

ANJELES IZTUETA:
"Batzuek Espainiako legea
nahiago dute beharbada, nik ez"

MIKEL ERENTXUN:
"Biguina eta gogorra ez da
neurtzen zarataren arabera"

GATIKA

SAN MARKO JAIK 2003

APIRILAK 25, BARIKUA

- 10:00 San Markotako urte feria: Euskal janari, abere eta artisau azoka (trikitixaz animatua).
12:00 Meza santua.
13:30 Triki-poteoa.
17:00 Briska txapelketa Mirabilla jatetxean.
17:30 Umeen jolasak (mozorrotuta etorri).
21:00 Idi-probak (Gatikako LXII. txapelketa).
23:00 Drindotsekin erromeria eta mozorro gaua (Gaia: Hippy).

APIRILAK 26, ZAPATU

- 12:00 Aerobik maratokia (frontoin).
17:00 Futbol partidua Larrate-Azpi futbol zelaian.
19:00 Herri kirolak (desafioa herriko kuadrilen artean) ondoren poteoa.

APIRILAK 26, ZAPATU

23:00 **TRIKI TA KE** (diskoaren aurkezpena)
GATIBU
URGABE

APIRILAK 27, DOMEKA

- 9:30 Ibilaldi neurtua.
11:30 Txori abeslarien Bizkaiko txapelketa (Larrate-Azpi futbol zelaian).
17:00 Umeentzako Ipuin Kontalaria (Irrintzi Produkzioaren eskutik).
17:30 Idi-probak (Gatikako LXII. txapelketa).
18:30 Jaiei amaiera emateko Txokolatada herrikoia.

2003EKO GATIKAKO IDI PROBA. LXII. MARKO DEUNAREN TXAPELKETA

APIRILAK 25 - 21:00tan

Frantxilaberri (Erretereria)
Zerain (Hernani)
Basoate (Billela)

APIRILAK 28 - 21:00tan

Iñaki Lopetegui (Billela)
Anaitz (Armintza)
Letea jatetxea (Errezil)
Pedro Juan Zallo (Zornotza)

MAIATZAK 1 - 21:00tan

Muguruza (Iturbaltza)
Txertudi (Kortezubi)
Motxo (Fruiz)

MAIATZAK 2 - 21:00tan

Laski (Billela)
Bidaurreazaga (Zamudio)
Tio Legarreta (Meñaka)

MAIATZAK 3 - 21:00tan

Egoitz Lopategi (Billela)
Telleria (Lasarte)
Patxi Illarreta (Erretereria)
Fullaondo (Laukiz)

MAIATZAK 4 - 18:00tan

Sistiaga (Urduliz)
Birle (Birle)
Rafa Illarreta (Erretereria)
Intxillarte (Erretereria)

OHARRA: Idiek pisatzeko baskula, probaderoan dago. Pisaketa goizeko hamarretan izango da

Diseinua: antza S.A.L.

JOSEBA OLALDE

■ **Maitena Etxebarria:**
"Hizkuntzarena eskubide
ukaezina da" **15**

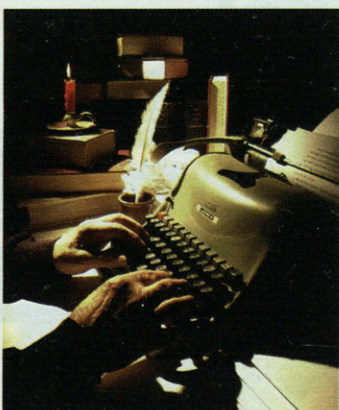

■ **Ikas-Bi: 20 urte Iparraldeko
eskola elebidunetan.** **18**

ALBERTO ELOSEGI

■ **Sarea: Ordaintzeko
prest al zaude?** **21**

ALBERTO ELOSEGI

■ **Idazleak eta diru
kontuak** **33**

ORRIZ ORRI

Gora Pro Nobis. <i>Asisko Urmeneta</i>	4
Oihartzunak	5

POLITIKA

Termometroa	6
Elkarriketa: <i>Anjeles Iztueta. Mikel Asurmendi</i>	9

EKONOMIA

Munduko merkatu handiena osatu da. <i>Daniel Udalaiz</i>	12
---	----

EUSKARA

Elkarriketa: <i>Maitena Etxebarria.</i> <i>Pilar Iparragirre</i>	15
---	----

GIZARTEA

Ikas-Bi: 20 urte Iparraldeko eskola elebidunetan. <i>Mikel Asurmendi</i>	18
Sarea: Ordaintzeko prest al zaude? <i>Auria Etxeandia</i>	21
Elkarriketa: <i>Mikel Erentxun.</i> <i>Estitxu Eizagirre / Ixiar Eizagirre</i>	24

KULTURA

Euskal Kulturaren Ezpalak	30
Idazleak eta diru kontuak. <i>Arantxa Iturbe</i>	33
Oteiza: <i>Artistaren hutsunea.</i> <i>Nagore Irazustabarrena</i>	37

ASTIA HARTUTA

Argitalpenak	46
Agenda	49
Bizia	50
Ihesi	51
Denbora-pasak	55

IRITZIAK

Politika: <i>Txema Matanzas</i>	8
Kultura: <i>Pedro Barea</i>	32
Azkena: <i>Joxemari Iturralde</i>	58

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

Gipuzkoako Foru Aldundia Kultura, Euskara, Gazteria eta
Kirol Departamentua

Argitarapen honen edizioko laguntzaile:

kutxa

gizarte ekintza

Españako
presidentea
bere (a) gerraldi
batean.

SKI

Jabetza: KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
Lehendakaria: Joxe Mari Irazusta.
Zuzendaria: Xabier Letona.
Zuzendaritzaren Albokoa: Pello Zubiria.
Idazkaritza Teknikoa: Ixabel Bereziartua.
Produktzioa: Berdaitz Goia.
Erredakzioa: Mikel Asurmendi, Katixa Garate, Nagore Irazustabarrena, Onintza Irureta, Izaskun Jauregi.
Sustapena: Kike Amonarriz.
Argitalpenak: Bego Zuza.
Harpidetzak: Edurne Urruzmendi.
Bezeroen harrera: Olatz Korta.
Publizitatea: Iñigo Txintxurreta, Aloña Sorluze.
Administrazioa: Marijo Aiertza, Mari Karmen Loiarte.
Argazkiak: Alberto Elozegi.

HELBIDEAK
GIPUZKOA: Industrialdea, 15. 20160 Lasarte-Oria. Tel.: 943 37 15 45. Faxak: 943 37 34 03 (erredakzioa)/943 36 10 48 (komertziala).
IPARRALDEA: Xalbardin baita. 64122 Uruñia. Tel.: 559 47 60 00. Faxa: 559 47 60 01.
NAFARROA: Gazteluko Plaza 44, 3. eskuina. 31001 Iruñea. Tel.: 948 22 22 85.
POSTA ELEKTRONIKOA:
Erredakzioa: kazeta@argia.com
Komertziala: komertzial@argia.com
INTERNETEN:
www.argia.com
LEGE GORDAILUA: NA 80-1963.
ISSN: 0213-909X.
BATZORDE PAREKIDEA: 72562 E.

INPRIMATEGIA: Antza, S.A.L.
INFORMATIKA: A.S.P. Koop. Elk.

Urtebeteko harpidetza:

Hego Euskal Herria	110 euro
Ipar Euskal Herrian	133 euro
Espainia	110 euro
Beste atzerriak	140 euro
Airez	219 euro

KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
Ametzagaina Taldeko partaidea da

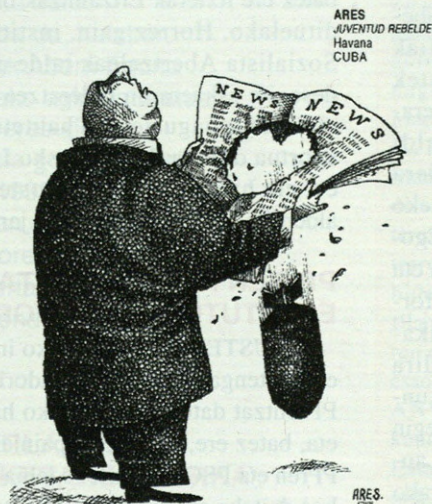
ARGIAko irakurleei:

Aste Santua dela-eta guk ere oporrak hartuko ditugu eta, beraz, datorren astean ez dugu ARGIA kaleratuko. Horrenbestez, hurrengo zenbakiak maiatzaren 4ko data eramango du.

Ondo ibili eta laster arte

Komunikazio Biziagoa S.A.L.

■ Ares, Kubako "Juventud rebelde" egunkarian

Hiruko Txikian

TIPI TAPA

Korrika. Jendetsua oso. Eta oinez, pausoka joateko adinean gaude-nontzat espaloitik jarraitzea egokiena. Hala iritzita, Urruñan eta Hendaian jarraitu nuen nik aurtengoa iloba sorbalda gainean neramala. Bidasoaren gaineko zubia izan genuen hunkiberazko bilgune, belaunaldiak nahasian eta lelo berean. Zubiak, herri honek lortzearen jomugaren lekuko bitan banatu zuen tropa. Batzuek iragan eta Iruneraino jarraitzen zuten bitartean, besteak ez tipi ez tapa bertan gelditu behar. Eguraldia lagun, hiri aldera jo genuen merkatuan AEK-k antolatua zuen festan parte hartzeko xedez. Zikiroa, taloak, musika,

dantza, kantua. Ez zen izan deus ere soberan, eta guztiak biltzen gintuen ekitaldiak, bere xumean pozik utzi zizkigun barrenaldeak. Inor gutxi begirale, gehienak parte hartzaile. Ez dira alferrik pasa "heldu da demokrazia, ta aristokrazia heldu berriak, erosi nahi du guzia, gure burgesia lokartua baita atzarria" kantatzen genueneko garaiak. Orogen gaitza izurritea, etsaiek egin gaituzte bat, batera jarduteko gauza izanen ez ginelakoan geundenak. Etsaien aurka baino, fundamentuz gure alde egiteko kapaz garela ikasten badugu, Bidasoa tropan iragan eta gozamina erabatekoa izanen da ●

◆ JOXE MARI OSTOLAZA

T E R M O

TXANPONA

BW, LIKIDAZIOAN

AEBek, Blair eta Aznarren laguntzarekin, Iraken aurkako erasoa hasi zutenetik, "atzeraldiko ekonomikoa" terminoa entzun dugu hainbatetan eta hurrengo asteetan ere entzungo dugu. Inbasioaren amaieraren ziurgabetasunak alarma guztiak piztu ditu eta analistek eta baita nazioarteko erakundeek ere atzeraldi ekonomikoaren hasiera data zehaztu dute: urteko bigarren seihilekoa. Egoera hau lan merkatuan eta pentsio sisteman erreforma zorrotzak aldarrikatzeko baliatzen ari dira jada nazioarteko erakundeak. Orain astebate egin zuen jada Ekonomi Lan-kidetzak eta Garapenerako Erakundeak (ELGE): erretiroa atzeratzea, pentsioaren kalkulua egitea lan bizitza osoa kontuan hartuta eta ez azken 15 urteetan izandako diru sarreraren arabera, kalera-tzea are gehiago merke-tzea, eta gizarte babesa gutxitzea. Egun hauetan Nazioarteko Moneta Funtsaren eta Munduko Bankuaren batzarrak bilduko dira. Eta euren mezuak ELGEk igorritakoen antzekoak izango dira. Inbasio gerra batean sartu gaituzte, gure borondatearen aurka, eta orain langileek haren ondorio ekonomikoak jasan ditza-gun nahi dute.

◆ DANIEL UDALAITZ

BATASUNAREN AURKAKO
ERASOALDIAK JARRAITZEN DU

ESPAINIAKO Auzitegi Nazionalak erabakitako ilegalizazioaren ondoren, lehenago edo geroxeago ezker abertzaleko gune sozial eta herriko taberna ugariaren txanda etorriko zela pentsatzekoa zen. Eta Irakekoaren ondoren, bistan da lan hori bizkortu nahi dela. Ez da erraza denbora eta moldeetan prozesu hori nola bilakatuko den asmatzea, baina erraza da aurreikus-tea arazo eta liskar ugariaren iturri izango dela, batez ere itxierak Ertzaintzak bideratu beharko dituelako. Horrez gain, instituzioetan diren Sozialista Abertzaleak talde desberdinetako desegite eskaeraren bideratzea dago; udaletxe eta batzar nagusietako hautetsiek agintaldia agortua dute ia, baina Eusko Legebiltzarrean ez, eta hiruko gobernua sostengatzen duten alderdiei leherkaria eskuetan jarri diete.

PP-REN AHULTZEA ETA
ESTATUTUEN ERREFORMA

IKUSTEKO dago Irakeko inbasioa bultzatu eta sostengatu izanak zer ondorio izango dituen PPrentzat datozen maiatzeko hauteskundeetan eta, batez ere, 2004ko Espainiako orokorretan. PPren eta PSOEren arteko lehia zorrotza aurreikus daiteke eta oraindik urtebete baino gehiago falta bada ere, suma liteke alderdi nazionalistekin negoziatu beharko dutela. Hala balitz, une hori baliatu dezakete bai CiUk eta baita EAJk ere autonomia estatutuak erreformatu eta Estatu antolakuntzan beste jauzi bat emateko.

NAFARROAREN EGUNAK 25 URTE

AURTENGOAN Nafarroaren Egunak bere 25. edizioa beteko du eta, ohi bezala, apirilaren 27an ospatuko da Baigorriin. Basaizea kultur elkarteak Nafarroaren euskal izaera eta nafarren arteko elkartasuna bultzatzeko apirilean zehar egindako ekitaldi desberdinen bukaera gisa egi-

ten Nafarroaren Eguna. Antolatzaileek gaur egun euskal nortasun hori arriskuan dagoela gogorarazi dute eta egun honetan "oldartze eta esperantza mezu bat" zabaldu nahi dutela Nafarroa osoan.

IBARRETXE PLANAREN EZTABAIDA

IBARRETXE Planaren eztabaida irailean hasiko dela iragarri du Joseba Egibar EAJko EBBko bozeramaileak, aurreikusita zegoen bezala, aurkeztu eta urtebetera. Jaurilaritzak testu artikulatu bat aurkeztuko du Gasteizko ganbaran eta Juan Mari Juaristi EAJko parlamentariak martxoko LARRUNen jakinarazi zuenez, testu hori iazko irailean aurkeztutakoa baino askoz ausartagoa da. Ondoren

B A H E A

- Ezker abertzaleko zenbait gazte taldek azken urteetan antolatutako mendi ibilaldien ildoari jarraituz, aurtengoan ere, "Faxismoaren aurka eta Euskal Herriaren alde" lelopean mendi martxa antolatu dute Algortatik Gernikara hilaren 17tik 19ra bitartean. Azken egunean Gernikan festa handi bat antolatu dute, ohiko kontzertu erraldoia barn.
- Ezker Batuaren (EB) ustez, EAJk eta EAk ez dute bete gobernu akordiorako hitzarmenean adostutako Abiadura Handiko Trenaren proiektuaren ingurugiro eragin azterketa.

E T R O A

ABERRI EGUNA, DENETARAKO AUKERAK

Amaiur, Iruñea, Donibane Lohizune, Hendaia, Itsasu, Ezpeleta... Nahi adinako toki izango dira nahi duenak Aberri Eguna ospatzeko. Itsasun, Enbata mugimenduko sortzaileek duela 40 urte Iparraldean ospatu zuten lehen Aberri Eguna gogoraraziko dute. Udalbiltza biek Hendaia (EAJ-EA) eta Amaiurrera (ezker abertzalea) deitu dute. Azpimarratzekoa da, halaber, LABek eta ELAk Aberri Eguna dela eta egindako agiri bateratua. Azken honek berebiziko garrantzia du eta gogora ekarri du bi sindikatuek 1995eko Aberri Egunaren harian egindako agiri bateratua, ondorengo urteetan izango ziren gertakizunei begira gitzarritzat jo zena.

EUSKO JAURLARITZA SAKABANAKETAREN AURKA

EUSKO Jaurlaritzak euskal presoaren sakabanaketaren amaiera exigitu dio Espainiako Gobernuari, eta "terrorismoaren aurkako borrokan" presoaren urruntzea maltzurki eta asmo txarrez erabiltzea bizkarreratu dio. Euskal presoak beren familia eta ingurune sozialetara gerturatzea eskatu dio PPren Gobernuari. Askatasuna erakundeak hipokritatzat jo du Jaurlaritzaren jarrera eta elektoralista dela salatu du, azken lau urteetan Jaurlaritzak ez duela ezer egin eta jarrera hau orain agertzea hauteskundeei begira egindako keinua dela esan du. Espainiako komunikabideetan ere, batez ere prentsan, garrantzi handia eman diote Jaurlaritzaren jarrera eta eskaerari.

■ Javier Madrazo.

IZPIAK

Javier Madrazoren aurka-ko salaketa jarriko du PPK auzitegiaren, Javier Arenas alderdi honetako idazkari nagusiak azaldu duenez, Madrazok Jose Maria Aznar eta ETA alderatu dituelako. Madrazok esan zuen "Euskadin hiltzen duena bezain terrorista direla Iraken gerra terrorista bat sustatzen eta bideratzen dutenak, Bush, Blair eta Aznar". Mehatxua- ren ondoren Madrazok bere esanak berretsi ditu.

ANV-EA Eri 36ko gerran kendutako ondasunengatik Estatuak 700.000 bat euro ordaindu behar dizkiola ebazti du Espainiako Auzitegi Gorenak. Diru kopuru horren zatirik handiena Espainiako Gobernuak erabaki zuen 2001eko uztailaren, baina ANVK helegitea jarri eta Gorenak eskatutakoaren beste zati bat onartu du, nahiz eta eskaera handiena atzera bota den, abazpenaren arabera alderdi abertzaleak zenbait hondasun bereak direla frogatu ezinezkoa delako.

Joxepa Ernaga Mezkititzeko presoak hamar urte isolatua daramala salatu du Erroibar, Aezkoa eta Orreaga bailaretako bizilagun talde batek sortutako plataformak. Josefa Ernaga 1987tik dago preso, gaur egun Jaengo espetxean da eta aurretik Carabanchel, Badajoz, Murcia eta Puerto II n egon da.

herritarren ekarpenak jaso beharko ditu testuak, gero Legebiltzarrean onartu eta Estatuarekiko negoziaketarako prest legoke. Aurreikusten denez, negoziaketa hori gauzatuko ez denez, Eusko Legebiltzarretik ateratako testu hori erreferendumean onartu beharko lukete EAEko biztaleek. Hori 2005. urtean izango litzateke. Estatuak bide hori oztapatuko lukeela ere aipatu da, eta orduan legealdia amaitu baino lehen Ibarretxe lehendakariak hauteskunde berriak dei ditzake erreferendumeko edukiak bere hauteskunde programaren ardatz bihurtuz eta horrela zeharkako erreferendum bat bultzatuz. Testuinguru horretan, Egibarrek Europaren baitan gauzagarri ikusten du Euskal Herri independentea.

EBren ustez, egindako azterketak ez ditu behar bezala aztertzen AHTren eragina eta, hori dela eta, hiru alderdien arteko elkarrikteta prozesu bat zabaltzea eskatu du. EBren ustez, eta Lakua eta Madrilgo gobernuek uste dutenaren aurka, euskal Y horren hasiera oso urruti dago.

• Duela gutxi dimititu duen arte Iparraldeko Hizkuntza Kontseiluko lehendakari izan denak administrazio kargu guztiak utziko dituela jakinarazi du, Euskal Kultur Erakundeakoa izan ezik, zeini 2004ko Biltzar Nagusiaren egunera arte eutsiko dion.

Torturaren izurria eta Ertzaintzaren zeregina

Espainiako legediak baimentzen duen inkomunikazioaren desegokiaz zalantza gutxi dagoela egiaztatu ahal izan da azken hilabeteotan. Nazio Batuen Torturaren Aurkako Batzordea (CAT), Nazio Batuek tortura eta bestelako tratu anker zein laidogarrien aurkako Errelatorea, Amnesty International, Europako Kontseiluaren Torturaren Saihesteko Batzordea (CPT), EAEko Arartekoa bera, Euskal Herriko TAT, denak, giza eskubideetaz eta zehazki fenomeno zehatz honetaz arduratzen diren denak agertu dira salbuespen neurri horien aurka, euren desagertzearen alde. Talde horiek aurkeztu dituzten txostenak, urtekariak eta dossierrek izurri honen frogak jarri dituzte mahai gainean eta beronekin bukatzeko aldi baterako proposamenak egin dituzte. Inkomunikazioa desagertu behar da, tortura praktikagarria izan dadin aukera ematen baitu. Bai, borondate politikorik gabe inkomunikazioak ez lituzke tratu txarrak derrigor ekarri behar. Baina, inkomunikaziorik gabe tortura ia bideraezina izanen litzateke. Edo, behintzat, ez litzateke zigorrik gabe geratuko.

BESTALDETIK, iazko azaroan argi adierazi zuten Eusko Jaurlaritzako agintariek eurak ere inkomunikazioa desagertzearen alde edota talde hauek guztiek proposatzen dituzten neurri konpontzaileak abian jartzearen aldekoak direla. Haratago joan da EA bera berriki, Madrilgo Kongresuan legedi berezi hau baliorik gabe geratu dadin proposamena aurkeztuz.

“Euskaldunon Egunkaria”ren kasuak adierazi du gardenkien, ordea, zein egoeratan gauden euskaldunok kontu honekin. Torturen salaketei euskaldun gehienok sinesgarritasuna ematen diogun bitartean Espainiako agintariek hanka artetik pasatzen dituzte gure mina, sumindura eta haserrea, torturatuak izan direnak auzipetzen dituzte eta, areago, ohiko estilo koldarraz, torturatuetaz trufatu egiten dira (txipiroiak eta abarren txiste merkeak). Bistakoa da, egoera orokorra goitik behera aldatzen ez den bitartean euskaldunok ezin izanen dugula gaurko egoera saihestu. Espainol poliziek euskal

lurrera etorri, euskaldunok atxilo hartu, euren kasernetara eramane eta lasaitasun handiz torturatu ahal izanen dituzte. Hori ekiditeko, nonbait, indar nahikorik ez dugu.

Baina, badago egon gaurdanik ekiditen ahal dugun zerbait: euskal polizia batek euskal hiritar bat torturatu edo berari tratu eskasa, legez aurkakoa, desegokia, txarra edo basatia eman diezaiola. Bai, badakit askok ez duela sinesten Ertzaintzak hori egiten duenik. Beste batzuek argudiatuko dute inoiz joaten ahal zaiela eskua, baina, “torturatu” ez dutela “torturatu-zen”. Beste batzuek ez dute espainol polizia eta euskal polizien arteko ezberdintasunik igartzen. Tira.

Kontua da ertzainek ereduzko jokaera dutela sinesten dutenak zein ertzainei horrelako jarrerak leporatzen dizkietenak, denak gaudela objektiboki zalantza bera desager dadin interesaturik. Euskaldunon arteko talka Madrilek betiko indarrez bilatzen duen honetan, zergatik ez dugu Ertzaintza zirimola horretatik ateratzen? Ez al geundeke guztiok hobeki gai honen inguruan erabateko konbikziorik balego? “Atxilotugarrien arrisku-talde”ko kideek euren eskubideak errespetatuak izanen direla jakinen lukete. Eta euskal polizia honekin harro sentitzen direnek ingelesek bobby-ei begiratzeko omen dieten harrotasunaz begiratzeko ahal izanen liekete (Ertzaintza jaio zenean izan genuen eta gero zimeldu den amets hura berreskuratuz). Gure gizartean, gutxienez gure esku dagoenean, atxilotuei ematen zaien tratua makularik gabea dela duda

izpirik ez egotea, ez al litzateke guztiontzako gauza ona?

MADRILEK egiten duenaren aurrean gure burua behar den bezala defendatzeko, antza, denbora hobeen zain itxaron beharko dugu. Baina gure esku dagoena, deus ere kostatzen ez zaiguna -kontuan har dezagun inkomunikazioa ez dela legeak behartzen duen zerbait. Hautazkoa da. Nahi izanez gero erabiltzen da, eta nahi izanez gero ez da erabiltzen, eta ez da deus ere gertatzen-, zergatik ez hasi berehala egiten? EA, EAJ eta IU-EBren teilatuan dago pilota. Atera dezatela Ertzaintza eurek sartuta daukaten ataka horretatik ●

Txema Matanzas
Abokatua

“Euskaldunon arteko talka Madrilek betiko indarrez bilatzen duen honetan, zergatik ez dugu Ertzaintza zirimola horretatik ateratzen? Ez al geundeke guztiok hobeki gai honen inguruan erabateko konbikziorik balego?”

A N J E L E S I Z T U E T A

EAeko Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa saileko sailburuarekin LOU eta LOCE legeez hitz egin dugu. Bestalde, hauteskundeak gertu direla-eta, Eusko Alkartasunako Rafa Larreina alderdikidearen proposamenaz bere iritzia eman digu.

“BATZUEK ESPAINIAKO LEGEA NAHIAGO DUTE BEHARBADA, NIK EZ”

JOSEBA OLALDE

■ “Kanpotik ikusita, LOUren aurkako kritika asko dagoela dirudi, baina katalanak onartutako legeak kontrako jarrera askoz gehiago izan zuen”.

Unibertsitateko hainbat sektore eta eragile irakasleak, ikasleak eta langileak oro har- hizpide harturik hasi dugu Anjeles Iztueta sailburuarekin gure jarduna. Sailaren ardura hartu zuenetik sektore hauekin izandako harremanen balorazioa eskatu diogu: “Sektore hauek oso gertu izan ditut betidanik, mundu horretan lan egin naizelako. Badakite haiengandik gertu egon naizela denbora honetan, eta ematen ari garen pausoak haien aldekoak direla. Batzutan pauso horiek ez dira berehala antzematen, baina gerorako irekitzen ari garen bideek izugarriko garrantzia izango dute. Garrantzi- tsuena nora goazen jakitea da eta orain badakigu nora goazen”.

Bestalde, EHuko errektoretzarekin - Manu Montero errektorea buru izaki- izandako gorabeheraz ere mintzatu gara. Garai batean “Unibertsitateek zeukaten baino diru gehiago gastatu zutela” esan zuen Eusko Jaurlaritzako Anjeles Iztueta sailbu-

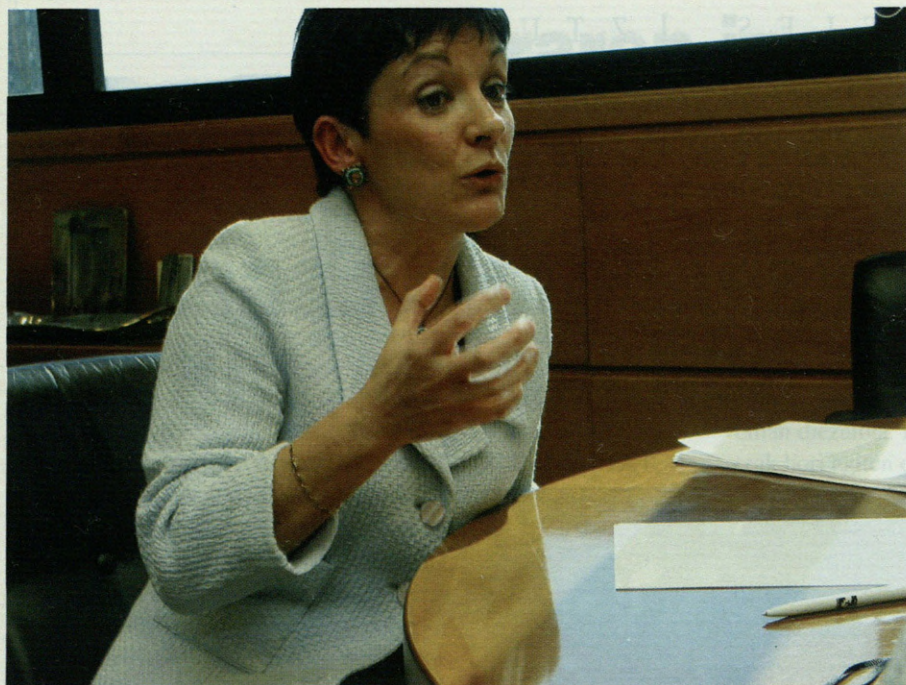
□ **“Uniekimena delakoan dauden printzipio asko oso baliotsuak dira eta kontuan hartu ditugu”**

ruak. EHuko errektoretzako kideak, berriz, haiek deskalifikatu nahi izanaz kexatu ziren: “Euskal Herriko Kontu Epaitegi Gorenak diktamen bat atera berri du.

Honen arabera, EHuk datozen urteetarako konpromisoak hartu zituen dirurik izan gabe. Irakasleei diru-plusak ematen hasi ziren, adibidez. Areago, guk desegokitzen jo genuen baino are gauza gehiago deuseztatu du epai honek. Beraz, ez da Hezkuntza Sailak dioen kontu bat, Epaitegi Gorenak dioena baizik”, adierazi digu Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa sailburuak.

■ **Espainiako Gobernuak LOU (Unibertsitate Lege Organikoa) onartu zuen abenduan. Nola gauzatuko du berau zure sailak EAEn?**

Legea Eusko Legebiltzarrean uda aurretik onartzea nahi dugu. Lege hau bost puntutan gauzatuko da eta aurrerapauso izugarriak ekarriko ditu hezkuntza sisteman. Lehena: legeak euskal unibertsitate sistema Europar kokatzen du aurreneko aldiz. Irakasle eta ikasleen trukaketa eta mugikortasuna ahalbidetuko ditu. Bigarrena: euskal unibertsitate sistema gauzatzen du. Sistema publiko barruan dauden unibertsitateak euskaraz -edo Euskal Herriko kultura lantzen -ari diren beste unibertsitateekin lotzen ditu. Alegia, lege honek lurraldetasunari bidea irekitzen dio, baita munduan euskaraz ari diren beste unibertsitateekin lotu ere. Hirugarrena: eleaniztasuna kontuan hartzen du. Legeak euskara gure hizkuntza propioa dela dio. Euskara hizkuntza unibertsitario gisa garatu behar dela dio legeak, egundo ez baita horrela garatu izan. Beste hizkuntzek ere -gastelania edo ingelesa, kasu- leku izan behar dutela dio. Laugarrena: kontratazioak egiteko malgutasuna eskaintzen du. Bide berri bat ireki du irakasleen kontratuak egiteko, funtzionarioen maila berdina eta mugikortasuna bermatuz. Bostgarrena: kalitatearen puntua da. Bide eta printzipio bat da. Kalitatearen irizpidea lantzen du

JOSEBA OLALDE

■ “Euskarak, Euskal Herriak eta gure unibertsitateak ez du egundo halako legerik izan. Lege honek irakasle propioaren aldarrikapenari heldu dio lehen aldiz”.

kudeaketan, irakaskuntzan eta ikerkuntzan.

■ Euskal Adarreko kideek LOUren aurkako kritikak egin dituzte. Esaterako, legeak 150 “aditu”ren iritzia jasko omen ditu, baina egunero lanean ari den eragileekin kontatu gabe.

Unibertsitatearen sistemaren beharrak aztertu ondoren hiru unibertsitateei (EAEko hiru campusak), hiru gizarte kontseiluei eta hainbat eragile eta sindikaturi emendakinak eskatu dizkiegu. Emendakin hauek jaso ondoren itxi dugu aurreproiektu hau. Oso lege gutxi egin dira horrenbesteko adostasunarekin. 150 aditu horien artean arlo guztietakoak daude: irakasleak, ikasleak eta arlo guztietako arduradunak orobat. Sindikatu guztiek eta Euskal Adarrekoek ere parte hartu dute. Kanpotik ikusita kritika asko jaso dituela dirudi, baina katalanek onartutako legeak kontrako jarrera askoz gehiago izan zuen eta Espainiako legeak zer esanik ez.

■ Legeak euskara espainolaren pare jartzen omen du.

Euskara gaztelaniaren azpian dago gizartearen, zoritxarrez. Gure legeak, hala ere, euskarari trataera berezia emango dio. Hizkuntza propio gisa hartua izango da, neurri bereziak hartuko ditugu eta diskriminazio positiboa garatuko dugu euskararen alde. Zoritxarrez, zientzia, ikerketa eta

hainbat gairen ezagutza maila ez daukagu nahiko garatuta euskaraz. Horregatik bul-tzada hori emango diogu.

■ Legeak ez duela Euskal Herria osoa kontuan hartzen esaten da, bestalde.

Hasteko, esan dezadan Euskal Herriak ez duela hau bezalako lege bat mahai gainean eduki sekula. Legerik aterako ez bagenu, Espainiako Legea izango genuke indarrean. Beraz, non egongo ginateke? Lege hau ateratzeak duen garrantziaz ohartu behar dugu. Euskarak, Euskal Herriak

■ “Aurreneko aldiz Euskal Herriaren Historia ikasgaia hautazkoa izango da batxilergoan”

eta gure unibertsitateak ez du egundo halakorik izan. Lege honek irakasle propioaren aldarrikapenari heldu dio lehen aldiz. Irakasle kontratatuak eta funtzionarioak pare jartzen ditu. Aurreneko aldiz hogeitertean, euskarak bere tokia izango du legez, irakasle propioak kontratatu ahalko dira euskaraz eta Euskal Herriko kulturaz ari diren beste unibertsitateekin harremana lantzeko aukera izango dugu. Ez bagara lege hau erabiltzeko gai Espainiako legea

izango dugu mahai gainean, eta hori guztion ardura izango da. Gauzak pausoka egin behar dira, esparru honetan ere guztia nahi duenak ezer gabe gelditzeko pausoa emango du. Beharbada, batzuek nahiago dute Espainiako Legea indarrean izatea, nik ez. Guk nahiago dugu gure lege propioa indarrean izatea. Hau da, euskal unibertsitate sistemarako legea. Gure legeak ez du zer ikusirik Espainiako legearekin, lege hau ez dago besteari lotuta.

■ Alabaina, EHUKo irakasle errepre-saliatu gisa agertzen den kolektiboak, kasu, lege aurreproiektu hau LOU dela-koaren albokoa dela dio finean.

Gezur borobila da hori. Irakasle hauek badakite aurreneko aldiz kontratazio bidea irekiko dela gure unibertsitatean, eskubide berdinekin ireki ere. Orduan, berriz diot, lege berriak gauzak aldatu eta hobetzeko aukerak ematen ditu. Bestela Espainiako legea besterik ez dago.

■ Bestalde, EHUKo zenbait sektoreren iritziz, Arrasate eta Deustuko unibertsitate pribatuak arazoez arduratuago zaude haien arazoez baino.

Gure sisteman diru iturri gehienak unibertsitate publikoentzako dira. Legeak, ordea, proiektu estrategikoak dituztenentzako ateak irekitzen ditu, Arrasate eta Deustuko unibertsitateentzako, adibidez. Zergatik ez diegu dirua eman behar unibertsitate hauei, euskarari edo Euskal Herriari buruzko proiektuetan ari badira? Edota munduko beste edozein unibertsitate? EHUK Europako beste unibertsitateko proiektuetan parte hartzen du, eta horretarako dirua den bezala badago ere berrikuntza eta ikerketarako sarearentzako. Sare horretan edozein eta edonongo ikerketa talde batek -publikokoa nahiz pribatukoa- parte har dezake eta horretarako diru publikoa jartzen da. Nolanahi den ere, diru gehiena unibertsitate publikoak erabiltzen du, baina ez da ahaztu behar pribatuak ere gure sistema barruan daudela.

■ Abenduan UEUKo II. Kongresua burutu zen, euskal unibertsitate propioa eratze bidean. Zer iritzi duzu ekimen honetaz?

Herri ekimen guztietan printzipio positibo asko dago eta guk gure lege hau egiteko horiek ere kontuan hartzen ditugu. Ekimen horretan ari diren askok parte hartu du lege hau egiteko. Uniekimena delakoan dauden printzipio asko oso baliotsuak dira eta kontuan hartu ditugu.

■ Beste maila batera etorri, LOCE

■ Hauteskundeak eta gatazka

“EAn Rafa Larreinaren proposamenaren printzipioetan sinesten dugu”

Abertzaleen arteko topagune bat aldarrikatu izan ohi duzu. Zer-nolako azterketa egiten duzu bizi dugun egoera politikoaz, “Egunkaria”ren itxiera eta Bata-sunaren legeaz kanporatzea gertatu ondoren?

Adierazpen askatasuna guztiz urratzen ari da Madriletik, demokrazia-eskasia dago. Baina, demokrazia falta dagoenean demokraziaren bidea inoiz baino tinkoago indartu behar dugu, eta bide horretan, giza eskubide guztiak bermatu. Adibidez, Irakeko gerrari bere izenez deitu behar zaio. Hau da, Euskal Herrian giza eskubideen eta adierazpen askatasunaren faltaz hitz egiten dutenak, Aznar eta PP alderdia, demokraziaren aurka ari direla salatu behar dugu ozen. Halaber, abertzale guztiok ETA desagertu dadila tinko adierazi behar dugu. ETA ez balego abertzaleok topagune hori antolatu genezake. Bada garaia argi hitz egiteko eta isilean esaten dena ozen esateko. Hau da, ETAk mesede handiena Madrili egiten diola eta batasuna oztopatzen duela. Nik abertzale guztion batasunean sinesten dut.

■ Adierazpen askatasunaren urraketa aipatu duzu. AuBk edo antzeko plataforma batek aurkezterik ez balu, hauteskundeak bertan behera uztearen aldekoa izango zinateke?

Era baketsu guztiak, bide demokratiko guztiak erabiliz, herri honetako aukera guztiek leku izan behar dute hauteskundeetan. Batasunak elkarlanean aritzea aipatzen du, baina horretarako giza-eskubide guztien urraketa ematen dela onartu behar du.

■ Desobedientziaren jarrearen alde agertu izan zara inoiz. Botere gune batetik zaila dirudi desobedientzia garatzea.

Desobedientziaren bidea ez da erraza behin ere. Hala ere, lehen-lehenik, gure adierazpen askatasunaren eta bizitza errespetuaren printzipioak bermatu behar ditugu, baita aukera guztien botoa bermatu ere. Gerra egoera honek ordea, muturreko joerei bakarrik egiten die mesede. Nik behingoz ez dugula ez Aznarren ez ETArekin inposaketa nahi entzun nahi dut. Guztiz bat nator Rafa Larreinarekin. Abertzaleok ados jarriko bagina berak egindako proposamenean, beste eszenatoki batean ginateke, zorioneko eszenatoki batean.

■ Proposamen horri berritasunik ikusten diozu? Ez al da hauteskunde garaiko proposamen soila?

Ez. EAn proposamenaren printzipio horietan sinesten dugu, berauek errealtate bihurtuz gero beste eszenategi batera pasa ginatezke. Puntu horiek onartuz gero biolentziaren egoera gaindi genezake, urrats hori ematea beste eszenatoki batera pasatzeko aurreneko baldintza da, abertzaleen arteko topagune hori gauzatzeko eta elkarlanean aritzeko aurreneko baldintza da. Egia da, hori ezin da egun batetik bestera gauzatu, besterik gabe, baina Rafa Larreinak planteatu bide horretatik aurrera egin daiteke.

■ Zer falta da orduan?

Politikoei gehiago hitz egitea. Ez dut hitz egiten ez dugunik esan nahi, baina are gehiago saiatu behar dugu oinarritzko printzipio horietan konponbideak bilatzen. Egia esan, denbora askorik ez zaigu gelditzen. Ez dugu denbora galtzerik, herri honen gatazka konpontzeko denbora urrea da. Espero dut herri honetako jende gehienek begiak irekiak izatea. Ezin dizkiogu bizi dugun errealtate gogor honi begiak itxi ●

(Hezkuntzaren Antolamendu Orokor-
rarako Legea) atera zen abenduan,
DBH eta batxilergoaren erreforma eka-
rri duena. Zein da zure iritzia?

Kalitateko legea deitzen dioten lege hau atzerakoia da, ezberdintasuna bateratzeko asmoz eginga da, Aznarren gobernuak beste gaietan erabiltzen dituen irizpide berberak erabili ditu gai honetan ere. Guk, esaterako, LOGSE zelakoa, Espainiako Legea izan arren, onartu genuen, lege aurrerakoia zelako, ezberdintasun eta aniztasunari trataera ona ematen ziolako.

■ Nola jokatu duzue kasu honetan?

Aniztasunerako programa bat lantzen ari gara, behar berezietako ikasleak integrazteko programak dauzkagu eta ez dugu aldatzeko asmorik. Eta ez, nik, Hezkuntza sailburuak diodalako, baizik hezkuntza sisteman ari direnek ez dutelako nahi. Funtzionatzen duten arloak ez ditugu desmuntatuko. Berezitasun bezala, gainera, guk, aurreneko aldiz, batxilergoetan Euskal Herriaren historia ikasgai hautazko bezala

jarri dugu. Espainiako Hezkuntza Ministerioak eta Nafarroako Gobernuak ez dute begi onez ikusi eta gure kontra sartu dira, baina guk aurrera egingo dugu. Azken 20 urteetan batxilergoan ez da dekretu legez hau bezalako ikasgai bat onartu.

■ Ez al duzue, LOU delakoaren kasuan bezala, lege bat atera behar?

Ez gaude horretara behartuak. LOCE delakoak ez gaitu bere ildoak garatzera

□ “PPko gobernuak beste gaietan erabiltzen dituen irizpide berberak erabili ditu LOCE legea egiteko”

berehalakoan behartzen. Guk geure arautegia aterako dugu, ikastetxearen autonomia indartuko duen arautegia gauzatzea pentsatzen ari gara. Ikastetxeen autonomia bermatzeko ikastetxeko arautegia edo lege propioa deitu daitekeena. Denbora dauka-

gu eta ondo funtzionatzen ari dena ez dugu guk deuseztatuko, nahiz eta Madril-
lek horretara behartu nahiko gaituen.

■ “Oinarritzko lege hauek gainean jartzen badizkigute eta gure Estatu-tuarekin bat ez badatoz, guk gurea egin beharko dugu” esan zenuen behin.

Gurea egite horretan funtzionatzen duten gauzak utzi eta hobetu behar ditugun gauzak aldatuko ditugula ulertu behar da. Horregatik, ikastetxe bakoitzeko arautegia lantzea da gure asmoa, gure arautegiaren arabera legea gure beharretara egokitu nahi dugu oraingoz. Eta beharrezkoa balitz beste lege bat osatuko genuke. Historia ikasgaiarena adibide bat da. Nahiz eta Madriletik interpelatuak izan garen, guk Madrileko Gobernuari erantzuten diogu hautazko ikasgai bat dela. Legez ezin dute deuseztatu aukera hori, eta gainera, beste ikasgaiak bezala berau curriculumerako baliagarria da ●

◆ MIKEL ASURMENDI

Aste honetan, EBko 15 kideek eta Ekialdeko herrialdeetako 10 kide berriek Atxikitze Ituna izenpetuko dute Atenaseko Akropolian. Horrenbestez, hil honen 16an osatuko da 25 herrialdeko Europako Batasuna, eta 2004ko maiatzaren 1ean jarriko da legez indarrean.

MUNDUKO MERKATU HANDIENA OSATU DA

■ Atenaseko Akropolian Atxikitze Ituna izenpetuko duten EBko hamar kide berriak erreferendumak egiten ari dira atxikitzea berresteko.

Apirilaren 16an, beste gailur bat izango da Atenasen. Biler horretan, Europako Batasuneko oraingo 15 kideez gainera, ondoko beste hamar herrialde hauek hartuko dute parte: Hungariak, Poloniak, Txekiar Errepublikak, Eslovakiak, Esloveniak, Lituaniak, Letoniak, Estoniak, Txiprek eta Maltak. Dagoeneko herrialde bakoitzak berresteko prozesua gaitutua duenez gero, oraingo gailur honetan Atxikitze Ituna izenpetuko dute oraingo hamabost kideek eta hamar kide berriek Atenaseko Akropolian, eta horrelaxe gauzatuko da 25 herrialdeko Europako Batasuna, zein 2004ko maiatzaren batean jarriko baita legez indarrean. Gerora, 2005ean segituko dute handitzeko prozesuarekin, eta, aurreiku-

sitakoaren arabera, Bulgaria eta Errumania sartuko dira Europako Batasunean fase horretan. Gaur gaurkoz, zehaztu gabe dago Turkia noiz egingo den kide.

Hautagai ziren hamar herrialdeekin negoziazio prozesu luzea izan ondoren, 2001eko otsailaren 28an izenpetu zen Nizako Ituna, eta, ondoren, abenduaren 13an, Kopenhageko Gailurrean berretsi zen, han izenpetu baitzuten lehen aipatu hamar herrialdeek atxikitze ituna. Joan den otsailaren 1ean sartu zen indarrean Nizako Ituna, eta funtsezko urratsa izan da Europako Batasuna sortu zenez geroztiko bosgarren handitzea, orain arteko garrantzizkoena, izango den honetan. Oraingo hedatze hau dela medio, 25 herrialde edo gehiago izango ditu Euro-

pako Batasunak, eta bera-ekin ekarriko du 500 milioi kontsumitzaile baino gehiagoko barne-merkatua. Itun horretan, bestalde, Europako Batasun handituak funtzionatzeko beharrezko diren aldaketak eta oinarri instituzionalak ezarri ditu. Hala ere, adituen esanetan, Itun honek bi abiadurako Europa babesten du: zentroa periferiarekiko aurrean.

EBko kide izango diren hamar herrialde horiek hasi dira jada Europako Batasunera atxikitzea berresteko barruko erreferendumak egiten. Joan den hilabeteetan, martxoan, Maltak eta Esloveniak ireki zuten bidea; hil honetan bertan,

egin berri dute Hungarian; maiatzean, Eslovakian eta Lituanian egingo dute; ekainean, Polonian eta Txekiar Errepublikan; irailean, berriz, Letonian eta Estonian.

500 MILIOI KONTSUMITZAILE-KO BARNE MERKATUA. Gertaera historiko gisa kalifikatu dute Europako Batasunaren oraingo handitze hau, eta, era berean, erronka handienetako bat izan dela diote, bi arrazoiengatik: alde batetik, beste 75 milioi kontsumitzaile edo 105 (Europa 27koa izanez gero) gehitzen direlako eta 500 milioi kontsumitzaile baino gehiagoko barne-merkatua osatzen delako. Kontua horrela izanik, munduko merkatu handiena osatzen da, Estatu Batuetako, Japoniako eta Kanadako mer-

katuen baturaren baliokidea izango litzatekeena. Bestetik, handitze honek oraingo EB indartzea dakar nazioarteko testuinguru ekonomikoan, eta, oso bereziki, zonako ekonomiaren eta politikaren egonkortasuna oinarritzen du. Europako Batasunak aski izango du ahots bakarra eta indartsuagoa munduko gainerakoekin mintzatzeko, zeren herrialde kide askoren babesa baitu.

■ Multinazionalek sustatu dute EBren handitzea, beren negozioak hobetzeaz gain, filosofia liberal kapitalista aplikatu nahi baitute

Hain aldeko iritzia ez dutenak ere badi-
ren arren, Europako Batasuneko adituek,
oro har, abantailen, erronken eta aukeren
bilduma gisa katalogatu dituzte hedatze
honen efektuak, hala dagoeneko kide diren-
tzentzat, nola hautagai direnentzat. Aban-
taileri dagokienez, izaera makroekonomi-
kokoak izango lirateke batetik: Europako
ekonomiak sendago konkurrituko luke
nazioartean, hautagai diren herrialde
horiek EBean sartzek berak ekonomia
dinamizatzen eta hazteko efektua izango
lukeen gero, gertaera bera izango litzate-
ke motor. Bestetik, berriz, abantaila mikro-
ekonomikoak lortuko lirateke, zeren
enpresek zuzen-zuzenean ezagutuko luke-

te handitzearen onura, truke komertzialen eta inbertsioen garapen biziagoaren kariatz.

Oraingo hedatze hau apustu handia da gaur egungo Europako Batasunarentzat, instituzioak berritzeko prozesua aurrera ateratzeaz gainera, hedatzearen aurrekontuko kostuari ere erantzun beharra baitauka. Era berean, erronka izugarria da kide berrientzat. Izan ere, batetik, eta nahitaez, modernizatu eta internazionalizatu egin beharko dituzte beren ekonomiak eta azpiegiturak; bestetik, berriz, barne erreformen prozesu konplexu bat gauzatu beharko dute beren legediak egokitzeko eta lehenbiziko egunetik ezarri beharko duten arau multzo komunitarioa betetzeko.

■ KOLOKAN OTE EGUNGO EB-KO ENPLEGUA? Begiraleek diotenez,

■ Handitze honek oraingo EB indartzea dakar nazioarteko testuinguru ekonomikoan.

aukera iturri paregabea izango da denontzat Europako Batasunaren handitzea, eta arlo orotan gainera: komertzialean, inbertsioetakoan, laneoan eta abar. Zenbaiten iritziz, dena dela, aukera horiek egia izan arren, gerta liteke hedatzeak luze gabe egun kide diren herrialdeetako enpleguari erasatea, handitzeak berekin ekarriko baitu lan mugikortasuna.

Arlo komertzialean, beste merkatu batzuk irekitzetik etorriko dira aukerak. Izan ere, kendu egingo dituzte mugetako kontrolak (aduana batasuna), legedia komunitarioa aplikatuko dute kontsumoaren babesaren eta konkurritzeko eskubidearen alorretan, liberalizatu egingo dute laborantzako produktuen komertzioa eta abar. Bestalde, herrialde hautagaiak modernizatzen eta internazionalizatzen lanean ari dira eta produkzioko kostu arras konpetitiboak eta azpiegitura maila aski egokia dituzte gaur egun. Alderdi horretatik, bada, inbertitzeko eta enpresen artean kooperatzeko modua ikusten da, eta dagoeneko interes handia dago leku horietan inbertitzeko, batik bat ondoko sektore hauetan: eraikun-

■ Ipar Euskal Herriak ez du harreman komertzial askorik Ekialdeko herrialdeekin. Hegoaldeak zertxobait gehiago.

■ Europako Batasunaren zabaltzearen eragina Euskal Herrian

Euskal Herriko ekonomiak ere ezagutuko ditu Europako Batasuna hedatzearen efektuak, baina denak ez dira onerakoak izango. Egia esan, ez dugu datu ofizialik orain arte Euskal Herriak eta 10 herrialde hautagai horiek zer-nolako harreman komertzialak izan dituzten jakiteko, ezta gaur egun nolakoak dituzten esateko ere. Behin behar eta, Euskal Herriko organismo ofizial baten beharra sumatzen dugu, bestela ezinezkoa baita gure herriak eta EBeko klubean sartuko diren hamar herri horiek izan dituzten harreman komertzialen gaineko datu konkretu eta globalak ematea. Gaur gaurkoz, Espainiako Estatuko datu ofizialak izan ditzakegu eskura, edota Frantziako Estatuak, eta haien argitan esan dezakegu Ipar Euskal Herriak ia ez duela harreman komertzialik Europako Ekialdeko herri horiek.

Egia da, izan, egungo egunean Euskal Herriko enpresa batzuk badi-tuztela harremanak EBn sartuko diren hamar herri horietan, eta, nolanahi ere, oraingo hedatze hau erronka eta aukera izango dela, halaber, gure herriarentzat. Bistan denez, gure enpresek ere erakutsi egin beharko dute beren konkurrentzialtasuna, eta segitu egin beharko dute ikerkuntzan, garapenean eta teknologiaren berrikuntzan ahaleginak egiten, baita internazionalizatzeko eta beste merkatu batzuetara heltzeko bidea egiten ere.

Betiere elkartzeko akordioen ondoriozko arantzel desarmae oinarri, herrialde hautagaiekin negoziatzeko prozesua abian jarri zenetik aurrera, Espainiako kanpoko merkataritza behin eta berriro orientatu da eremu berri horretara, eta, era berean, baita gure herrikoa ere. Hala adierazten dute bederen balantza komertzialean izandako hazkundeak: Espainiako Estatuak, esaterako, %3 esportatzen zuen joan den hamarkadako erdialdean hamar herrialde

horietara; 2001ean, aldiz, %5 esportatu zuen. Joera bera erakusten dute, berebat, inportazioek: aipatu dugun aldi horretan, %2,4tik %4ra igo direla adierazten dute datuek. Bien bitartean, lehengoan iraun dute, inportazioan nahiz esportazioan, gaur egungo Europako Batasunari dagozkion zifrek. Azkenik, esan dezagun orain arte ez direla garrantzi handiak izan gure herriak herrialde hautagai horietan egindako inbertsioak, eta merkataritzako harremanak ere aski apalak izan direla. Edonola ere, aurrerantzean mugimendu handiagoa ikusiko dugu ziur aski.

Alde txarrak ere izango ditu Europako Batasuna handitzeak. Esate baterako, hazi egingo dira Europako erregio batzuen arteko diferentziak eta autonomia erkidego batzuek ez dute jasoko Europako laguntzarik aurrerantzean. Europako Batasunean beste hamar herri sartzearen ondorioz, 2007. urtetik aurrera, hots, 2007-2013 aldiko aurrekontuak negoziatzen direnetik aurrera, laguntza komunitariorik gabe geldituko dira Espainiako Estatuko autonomia erkidego batzuk, 2007tik aitzina pasatuko baitira Kohesioko eta Estrukturalako Funtsekin gehiengo kualifikatura. Funtsekin baliatu izan dira Hego Euskal Herrian ere, batik bat azpiegiturazko obrak edo sektoreen berregituratzea finantzatzeko. Horrenbestez, laguntza komunitario gabe geratuko ote gara euskaldunok 2007. urtetik aurrera? Oraindik dena dago erabakitzeke, baina negoziazioa ez dago gure esku, Espainiako eta Frantziako Estatuaren eskumenekoa baita, eta beldur gara murrizteak erasango ote digun ●

tzan, garraioan, ibilgailuen industrian, ingurumenean, berritzaile daitezkeen energietan (zentral nuklearen deuseztatzea), turistikoa eta finantzarioan.

Horrenbestez, ez da batere harritzekoa Europako multinazionalak eta haien lobbyek (presio taldeak) Europako Batasunaren oraingo hedatze hau eskatu eta landu izana. Bistan denez, Europa osoan aplikatu nahi dute beren filosofia liberal kapitalista, beren negozioak errentagarriago egiteko eta beren emaitzen kontuak gizentzeko. Ondorioz, Europako Batasunaren hedatze lan mugikortasunaren aplikatzea ere izango da, posible izango baita eskulan kualifi-

□ Eskulan merkeagoa lortzea posible izango denez, lan mugikortasunak, epe laburrera, kide diren herrialdeetako enpleguan izango du erasana

katu eta konpetitiboa merkeago lortzea. Horregatik, litekeena da, epe laburrera bederen, gaur egungo herrialde kideetako enpleguan erasana izatea. Herrialde hautagaiekin, aldiz, izugarritzko espektatibak sortu du hedatzeak, inkestek diotenaren arabera. Onuren artean, honako hauek ikusten dituzte, besteak beste: Europako Batasuneko merkatuetara errazago iristeko modua; Europaren konkurrentzialtasun handiagoko merkatu nazionalen; atzerriko inbertsio zuzenen ugaltzea eta aiseago konkurritzeko moduko baldintzak, kapital berria eta informazioaren teknologia eskuratzeko garaian ●

◆ DANIEL UDALAITZ

Espainiako Estatuko hizkuntzak ditu hizpide Maitena Etxebarriak orain hilabete gutxi kaleratutako "La diversidad de las lenguas en España" liburuan. Munduko hizkuntzei eta bereziki euskarari buruz jardun gara berarekin. "Euskaldunon Egunkariaren itxiera ere izan dugu hizpide: "Hori egin dutenek ondotxo dakite nora doazen eta zeren bila dabiltzan. "Egunkaria"ren ondoren, pentsatzera ere ausartzen ez garenak eroriko dira agian".

"HIZKUNTZARENA ESKUBIDE UKAEZINA DA"

Gizakiak asmatu zuen hizkuntza, bere senak eta inguruak agintzen ziotenaren arabera barruan zeramana besteei adierazi ahal izateko. Anitzak izaki munduko bazterrak, ugariak izan ziren ere Lurra deritzan planetan sortu ziren mintzairak. 5.000 baino gehiagok bizirik diraute oraindik, baina epe laburrerako, neurriak hartu ezean, urtero batzaz beste 25 hizkuntza galtzen omen direlako betirako, eta martxa honetan XXI. mende bukaerarako 2.500 baino gutxiago geldituko omen zaizkigu, globalizazioaren eraginak gehiagoren desagertzea eragiten ez badu bederen. Hala ziurtatzen du Maitena Etxebarria EHUKo Hizkuntzalaritzako katedradunak "La diversidad de las lenguas en España" izenburuko lanean.

■ Hain larria al da egoera?

Bai. Hizkuntzarena eskubide ukiezin da, giza eskubideen artean garrantzitsuenetarikoa, hizkuntzak gizateria osoaren ondare direlako, eta mundu guztiak ahalagindu beharko luke gal ez daitezen. Baina hondamen izugarri hori gertatzen ari da, eta badirudi inori ez zaiola axola. 5.000-6.000 hizkuntzek diraute bizirik gaur egun munduan zehar, baina 400era ez dira iristen ohiz idazkera erabiltzen dutenak, ezta 600era 100.000 hiztun baino gehiago dauzkatenak. Hau da, 4.000 baino gehiago dira 10.000 hiztun baino gutxiago dituzten hizkuntzak. Baina horietariko bakoitzak dauka gure hizkuntzak bezain egitura konplexua, gurearengandik bereizten duen mundua ulertzeko modua, eta bakoitza da bere giza taldearen nortasun etniko eta kulturalaren adierazpena. Beraz, horietariko bakoitzak du bizirik iraun eta bere giza taldearen kultura eta bizitzeko eraren

JOSEBA OLALDE

Euskara sailaren babeslea:

OIARTZUN, UDALERRI EUSKALDUNA

Osasungintza, Lantegiak, Epaitegiak,
Merkatal eta Finantza Zerbitzuak ere euskaldunduz.
Euskaraz bizi nahi dugulako hamaika lan
elkarrekin egiteko dugu.

Oiartzungo Udala

adierazpena izaten jarraitzeko eskubidea. Eta inork ez dauka eskubiderik hizkuntza bati egoera diglosikoa ezartzea erabakitzeke, nahiz zoritxarrez hori egunero egiten den eta ia mundu osoan.

■ Zer azaldu nahi izan duzu "La diversidad de las lenguas en España" liburuan?

Hiru helburu nagusi izan ditut lan hau egiterakoan. Batetik, munduan bizirik dauden hizkuntzen aniztasuna nabarmendu nahi nuen, eta bide batez, hizkuntza aniztasuna eta giza dibertsitatea gauza bera direla agerian jarri. Bestetik, komunitate baten eta bere ama hizkuntzaren arteko berberatasuna azpimarratu nahi izan dut, alegia herrien historia eta haien hizkuntzen historia berbera direla. Horregatik, hain zuzen, bat egin beharko genuke guztiok hizkuntzak iraunarazteko zereginean, hizkuntza horiek jakin ala ez haiek bizirik jarraitzea guztiontzat delako garrantzitsu, guztion ondarea direlako eta haiek galtzen uztea eromena litzatekeelako. Eta hizkuntza politika neurri egokiak hartuz guztien biziraupena ziurta daiteke.

■ Horrela esanik, lor daitekeela ematen du...

Lor genezakeen horretara jarriko bagina. Nolanahi ere, nire lan honekin azpimarratu nahi izan dudana beste gauza hauxe izan da: gizarte bat hizkuntza anitza izatea -hau da, komunitate

■ Munduko Hizkuntzen egoera

Batzuk estatu hizkuntzak dira, ofizialak. Beste zenbait -edota horiexek berak beste estatu batean-, koofizialak. Bizirik dirauten gehien-gehientsuenak, berriz, hizkuntza gutxitu eta minorizatuak dira. Baina badira egoera anitzetan aurkitzen direnak ere, katalana kasu: ofiziala da Andorran, koofiziala Katalunian, Valentzian eta Balear Uharteetan, eta minorizatua Ipar Katalunian eta Sardinian. Bada, horren guztiaren berri ematen du Maitena Etxebarriak "La diversidad de lenguas en España" lanean, mundu zabaleko eta Europako Bata-suneko hizkuntzen egoera azalduz, eta batik bat Espainian gazteleraz gain mintzo diren arnara, Aragoiko aldaera linguistikoak, bablea, galiziera, euskara eta katalana bezalako hizkuntzen egoera aztertuz ●

berberean bi hizkuntza edo gehiago mintzatzea- egoerarik naturalena dela; naturala ez dena beste egoera baita, eta beti ere lurralde horretan aurretik egondakoen hizkuntzak galarazi dituztela

pentsatzera derrigortzen zaitu.

Gauzak horrela, garbi gera bedi behingoz ez garela gu, elebidunok edota egoera elebidun batean bizi garenok, bitxiak, hizkuntza bakarraren aldekoek sarritan arraro sentiarazi nahi izan bagaituzte ere. Eta beste gauza bat: hizkuntza aniztasuna ez da, berez, hizkuntza gatazkaren baliokide derrigorrezkoa. Gertatzen dena da agintean daudenak beti saiatzen direla beren hizkuntza inposatzen...

EUSKARAREN EGOERAREKIN, ADI IBILI BEHAR

■ Euskarari dagokionean, Euskal Autonomia Erkidegoko egoera, Nafarroakoa eta Iparraldekoa bereizi dituzu. Nola ikusten duzu gure hizkuntza bakoitzean?

Hasteko Euskal Herri osoko datuak eman ditut, gero erkidego bakoitzaren egoera soziolinguistikoa aztertzeko. EAEn, hobera egin dugu azken hogeitaka urteotan; euskara berreskuratzeko prozesua eraman da aurrera, hizkuntza politika neurri nahiko egokiak hartuz -zenbait gauza beste era batera egitea zegoen, jakina, baina tira!-, eta horren guztiaren ondorioz aurrerakada nabarmendu da. Elebidunen kopurua gehitu da, batzuetan beste EAEko biztanleriaren %28-30a da elebidun gaur egun; baina Bizkaian %21 inguru da bakarrik elebidun, Gipuzkoan %42a den bitartean, eta Araban, berriz, ez da %14ra iristen. Eta beste arazo bat ere badaukagu: haurrak euskaldunak dira, eskolan euskaraz ari dira, baina gero esango nuke jolastokian ere ez dutela beraien artean euskaraz egiten. Batzuetan euskara eskola hizkuntza gisa hartzen dutelako, eta aisialdiarako erdara nahiago izaten dutelako gertatzen da hori. Baina ez badira esparru guztietan euskararen erabilera bultzatzeko neurriak hartzen -eta ez da batere erraza erabilera bultzatzea-, adi ibil gintezke! EAEn ondo samar goaz, baina ezin gara arduragabetu.

■ Nafarroan eta Iparraldean arazoak areagotuko da, noski?

Bai. Nafarroako Foru Erkidegoan euskal hitzunak galtzen jarraitzen dugu oraindik, ez da galera hori gelditu ahal izan. Eta Iparraldean, 10.000-13.000 euskaldun galtzen ditugu urtero. Ikastolen mugimendua hor dago, eta eskola elebi-

JOSEBA OLALDE

dunak bultza nahian dabiltzanak ere bai, baina agintarien aldetik ez da galera hori eragotziko duen inongo hizkuntz politika neuririk hartu.

■ **Baikor ala ezkor zara etorkizunari begira?**

Beldur naiz, eta ez bakarrik Iparraldean edo Nafarroari dagokionean. Oro har, erabileraren eskasia ikusten dut arazo. Izan ere, jakingo bagenu 30 urte inguru duen jende horrek, bere heziketa euskaraz izan dutenak edozein izanda ere beren ama hizkuntza, beren seme-alabei ama hizkuntza gisa euskara irakatsiko dietela, urrats izugarria izango genuke ziurtaturik. Baina nola jakin hori

□ **“Erabileraren areagotzen ahailegindu beharko genuke, baina ez da zeregin erraza hiztunaren kontzientzia tartean dagoelako”**

horrela izango dela? Erabilerak du hor zerikusi handia, eta euskara behar baino gutxiago erabiltzen da. Beraz erabileraren areagotzen ahailegindu beharko genuke, baina ez da zeregin erraza hiztunaren kontzientzia tartean dagoelako. Gobernutik lagun daiteke horretan, baina baita kalte izugarria egin ere, Nafarroan ikusi izan dugun bezala. Dena den, EAEn ere -eta ez nioke inori presa sartu nahi edota inor kritikatu nahi honekin-, nire ustez heldu da gogoeta egiten hasteko unea, erabakitzeke iritsi den ala ez zenbait gauza aldatzeko ordua.

■ **Zer aldatuko zenuke zuk?**

Beharbada ez nituzke A, B eta D ereduak orain dauden bezala utziko. A ereduaren ikasleak elebidun bihurtzeko jarri zen martxan, baina oso garbi ikusi da eredu horrek ez dituela elebidunak sortzen; agian birmoldatu beharko zen. Eta B ereduarekin ere, ikastetxe batzuetan elebidun osoak lortzen dituzte, baina beste batzuetan ez...

■ **D ereduaren kolokan jartzen duenik ere bada. Zuk zer diozu hartaz?**

Egia da horrek ere badituela bere arazoak, baina momentuz -eta urte batzuetan ere bai- beharrezkotzat jotzen dut

◆ **PILAR IPARRAGIRRE**

Arturo Campion

Arturoren kaiera

NAFARROAKO EGUNAK 25 URTE

Mende laurdena beteko du aurtengoan apirilaren 27an Baigorri inguruko den Nafarroaren Eguna. Festaren kariatara, hilabete bateko kulturaldia antolatu du Baigorriko Basaizea elkarteak. Euskal nortasuna eta kulturari eusteko jaiotako festan bilduko den dirua kultur alorrean jarduten duten elkarteak laguntzeko baliatuko da. Nafarroaren Eguneko ohiko ekitaldiez gain, lehen edizioan parte hartu zuten dantzarien emanaldia izango da.

TREBIÑUARRAK ETA HEZKUNTZ EREDUAK

Jaurilaritzak EAEn burutu duen inkesta soziolinguistikoa, Trebiñuri buruzko datuak bildu dituzte lehen aldiz. Inkestaren datuak jakinarazi ez dituzten arren, Trebiñuak aurkeztu dituzte jada. Hala, enklabe bakoitzaren gurasoen %67k euren seme-alabentzako B eta D ereduak aukeratu zituzkete. B ereduaren %42k, D ereduaren %25ek, A ereduaren %20k eta gaztelera hutsezkoa %12k.

ESKUBIDEAK BERRIZ ERE URRATUTA

“Hizkuntza eskubideen egoera Euskal Herrian, 2002an” aurkeztu berri du Hizkuntza Eskubideen Behatokiak. Halako txostena egiten duen bigarren aldiz da eta egoera larria dela adierazi du: herrialde guztietan urratzen dira hizkuntza eskubideak, baita administrazio maila guztietan ere; EAEn osasun, justizia eta herrizaingo alorrean urratzen dira gehien. Guztira, 1.036 kasu kualitatiboki aztertu eta juridikoki baloratu dituzte Behatokiak eta eskubideen bermerako mekanismo juridiko administratibo berezitu eta azkarra ezarri beharra adierazi du.

IMANOL OTEGI / ARGAZKI PRESS

OARSO TELEBISTA BERRIZ ANTENAN

1996an sortu zen Erreterria, Lezo, Oiartzun eta Pasaiako euskarazko herri telebista. Arazo ekonomikoak tarteko urtebetez etenda egon ostean, berriz ere lanari ekin dio. Hasteko, hiru saio eskainiko dituzte: “Bertan berri” albistegia, udal ordezkarien elkarrizketaz osatutako “Herriforoa” eta “Txokoetan” magazine modukoa.

Urrea

■ Informatikako ikasle talde batek www.ikas-kide.com euskarazko web gunea plazaratu du. Euskaraz apunteak eta azterketak lortzeko ezintasuna dela eta abiarazi dute. Apuntez gain, informatika, literatura, musika eta festei buruzko informazioa bildu nahi dute, baita bisitarien partaidetza sustatu ere.

I k a t z a

■ Espainiako Gobernuak EAeko ordezkari Enrique Villarrek “Bizkaia” eta “Gipuzkoa” izenei buruzko eztabaida piztu du berrit. Epaileei testu ofizialetan “Vizcaya” eta “Guipuzcoa” idatzeko eskatu die, nahiz eta izen ofizialak euskal grafiaz idatzi behar direla onartu izan den hainbat batzarretan. Legearen interpretazio ezberdinak dira gatazkaren iturri.

JOSEBA OLALDE

I R A K A S K U N T Z A

Iparraldeko eskola publikoetako gela elebidunek maiatzaren 4an burutuko dute urteko festa, Donibane Lohizunen. Sortu zirenetik 20 urte joan direnean, Añamari Kurutxet Sarako lehen gela elebiduneko irakaslearekin mintzatu gara.

20 URTE IPARRALDEKO ESKOLA ELEBIDUNETAN

■ Goian, Sara herriko eskola publikoa. Behean, 1988ko irudian, Añamari Kurutxet irakaslea 1983an osatu zuen lehen ikasle taldearekin.

Eskola publikoetako lehen gela elebiduna 1983an ireki zen, Sara herrian. 1982an, François Mitterrand lehendakaria hautatu izan ondoren, Frantziako Gobernuaren Pierre Mauroy lehen ministroak eskola publikoetan euskaraz irakasteko baimena ahalbidetu zuen. Garai hura gogoan, Sarako eskolako lehen gela elebidunaren Añamari Kurutxet andereñoa izan zenarekin mintzatu gara. Irakasle hau makearra da sortzez, Parisen bizi zen orduan, eta hamabi urte zeramatzan irakaskuntzan. 32 urte zituela itzuli zen Ipar Euskal Herrira eskola elebidunean aritzeko. Egun Luhuson bizi da eta Heletako eskola publikoan jarraitzen du lanean.

■ Nola gogoratzen duzu hastapen hura?

1982an, Hezkunde Nazionaleko Alain Savary ministroak Frantziako eskola publikoetan hizkuntza gutxituen zabaltzea erabaki zuen, eta hurrengo urtean, euskara -euskaraz irakasteko gisan- erabiltzea baimendu zuen. Ondorioz, bospasei herrietan gela

elebidun bat muntatzeko proiektuak hasi ziren. Sara izan zen proiektua edo gela zabaldu zuen herri bakarra. Hasteko, eskolako irakasle taldearen adostasuna eta haur multzo gutxieneko bat behar ziren. Halaber, Herriko Etxearen adostasuna behar zen, eta azkenik, irakasle boluntario bat, hautazkoa. Euskal Herrian ez zuten inor hatzematzen, ordea. Ni orduan Parisen nengoen, irakasle lanetan ari nintzen. Euskal Etxean euskara erakusten nuen bestalde. Alta, Euskal Herri-
ra jautsi nintzen postu hori hartzeko.

■ **“Irakaskuntza elebiduna ikastolen aurka sortu zela? Nik ez dut horrelakorik sekula pentsatu. Arrunt sistema ezberdinean ari gara eta bada tokia denentzat”**
AÑAMARI KURUTXET

■ Irakaskuntza garatzeko zein bitarteko aurkitu zenituen orduan?

Ordurako irakaskuntzan esperientzia banuen. Haurrak ttipiak ziren, bost urtetakoak, beraz, ez zen hain zaila izan. 1983ko apirilean hasi ginen, Ama Eskolan, 18 haurrekin: 3 ordu euskaraz eta 3 frantsesez. Hurrengo ikasturtean, irailan, ikasle horietatik 6k lehen mailan (CP) segitu zuten. Matematika, zientziak eta euskara ematen nituen. Lehen Mailako irakaskuntza lehenagotik ezagutzen nuen eta franko erraz aritu ginen. Hezkunde Akademiako Lichau inspektore anderearekin aritzen ginen, haurren ikas-

penen segimendu zehatza egiten genuen berarekin. Konparazione, matematika landu zuen inspektore horren metodoa euskaratua izan zen beranduago, Ikas-Bi elkarteak argitaratua.

■ Nola bizi izan duzu irakaskuntza elebidunaren garapena?

Saran hoge urte eman nituen, eta anartean gauza frango egin genuen. Bizitoki egokia da, euskal kontzientzia dago, gurasoek gogoz atxikitzen dute euskara, baita Herriko Etxeak ere. Eskolan, berri, ohiko ikasgaiez gain, bost antzerki sortu eta taularatu genituen. Kantu eta bertsu jaialdiak eta ateraldi franko egin genituen, Nafarroako Bakaiku eta Arantza herrietara, kasu. Sarako Jean Battitte Elizanbururi egindako omenaldia eta berari eskainitako liburuxka ditut gogoan. Bestalde, irakaskuntzako hiru sareetako irakasleekin osatu genuen talde batek euskarari buruzko egindako liburua ere estimu handiko lana daukat. Elkarlanean egindako lan hori izugarria iruditzen zait. Halaber, orain dela hamar urte Mari Karmen Garmendia EAEko Kultura Sailburuak egin zigun bisita ere oroitzen dut. Gure liburutegia hornitzen eta antolatzen biziki lagundu zigun, baikortasun izugarria transmititu zigun, eta hori beti eragingarria izan da Hegoaldeko eskolekin harremanetan segitzeko.

■ Gela elebidunak sortu zirelarik Seaskako irakaskuntza geldiarazteko gisan abiatu ote ziren zurrumurrua zabaldu zen. Nola gogoratzen duzu hura?

Baiki, zurrumuru hori han-hemenka ibili zen. Irakaskuntza elebiduna ikastolen aurka sortu zela? Nik ez dut horrelakorik sekula pentsatu. Arrunt sistema ezberdinean ari gara, eta gainera, denentzako tokia dago. Euskaraz zerbait egiten dugularik tokia badago denentzat. Gure sareetan ari diren haurrak ez dira ikastolara joanen, eta beraz, irakaskuntza elebiduna eskaintzen bazaie, hobe nik uste. Adibidez, Sarako eskolak Hegoaldeko beste eskola publikoetako gurasoekin batera parte hartzen du tokian tokiko festetan, eta guretako askok Herri Urrats festan ere parte hartzen dugu.

■ Eskola publikoen inguruan Ikas-Bi eta Ikas-Bi Gurasoak elkarteak ari dira. Egun, irudiz, tirabirak dituzte.

Ni ez naiz afera horietan sartzen, Sarako gurasoak, kasu, ez daude Ikas-Bi elkartearen. Ikas-Bi eskola publikoetan ari diren guraso batzuen elkarteak dira, 1986an sortuak. Ordurako gela elebidunak abiatuak ziren. Konparazione, gela elebidunak Ikas-Bi elkartearen gelak dei-

□ **“Saran hoge urte eman nituen, eta anartean gauza frango egin genuen. Bizitoki egokia da, gurasoek gogoz atxikitzen dute euskara”**

AÑAMARI KURUTXET

tuak izan dira, baina funtsean eskola publikoko gela elebidunak dira, batzutan nahasketa izan da jendearen artean. Elkarte hauetan ez dago gurasoen gehien-goia gainera. Haien artean eman diren eztabaidak penagarriak dira. Gutxi gara eta elkarren aurka jartzen bagara indarrak alferrik xahutzen ditugu. Zernahi gisaz,

■ Hamazazpigarrenez

Sarako eskola publiko elebidunaren omenez

Eskola publiko elebidunek maiatzaren 4an, igandez, Donibane Lohizuneko Ducontenia parkean ospatuko dute beren urteko festa, goizeko 11 oretan hasita. Iparraldeko eskolek hala nola Hegoaldeko eskola publikoek parte hartzen dute: Baikara, Bige, Denon Erantzuna, Sortzen, EHIGE gurasoen Elkartea eta herri txikiak Eskola Txikiak, Sabino Arana, kasu. Aurten, ikastetxe publikoetako elkartearen gurasoek parte hartuko dute Donibane Lohizuneko Ikas-Bi elkarteak Sarako eskola publikoko irakasleekin batean antolatutako festa honetan.

Urtean zehar eskolek tokian tokiko beren festak antolatu ohi dituzte, eta bakoitzak bere laguntza eta partehartzea ekartzen du. Aurten, Bizkaiko eta Gipuzkoako ikasleek prestatutako agerraldi berezia izanen da goiz partean. Bazkariaren ondoren, Ipar eta Hegoaldeko ikastetxeetako ikasleek kantu, dantza, bertso agerraldiak eta ikuskariak burutuko dituzte elkarrekin. Egunean zehar, haurren tailerrak, jolas txokoak, euskaraokeak, hala nola Mutxikoak -plazako dantzak- burutzeko aukera izanen da, baita pailazoen animazio ekitaldiez gozatzeko aukera ere ●

bilintx

ramos

mattin

urretxindorra

bilintx
bertso-hop

arriaga

xalbador

xalem

herriak

■ Ikas-Bi elkarteak

Hil honen hondarrean ebatziko da Ikas-Bi elkartearen afera

Iaz gorabeherak izan ziren eskola publikoetako irakaskuntza elebiduna sustatzen duten Ikas-Bi elkarteetan. Ikas-Bi elkarte bi zirela jakin genuen orduan: Ikas-Bi, Azkarate herriko aisialdirako zentroa eta material didaktikoen arduraduna. Eta Ikas-Bi Gurasoak elkarte. Thierry Delobel da lehen elkartearen lehendakaria eta Josiane Libier bigarren elkartearena.

Iazko uztaillean, halaber, Baionako Epaitegi Zibilak, otsailaren 6an burutu zen 2002ko Batzar Nagusia baliogabetu zuen. Lehen Ikas-Bik hautatutako zuzendaritza eta Ikas-Bi Gurasoak elkarte Mixel Esteban lehendakaria hautatu berriaren izendapena deuseztatu zituen epaiak. Batzar Nagusian irregulartasunak izan zirela adierazi zuen eta berregiteko agindua eman ere. Epaitegi honek behin-behineko administratzaile judizial bat izendatu zuen Batzar Nagusia antolatzeke. 2002ko Batzar Nagusia, alabaina, ez da burutu izan orainokoa. Fabienne Lasserre Ikas-Bi Gurasoak elkarte lehendakariordea honela mintzatu zaigu auziaren egoeraz: *“Guk zailtasun handiak eta trabak atzeman ditugu Batzar Nagusia antolatzeke. Ez dugu batzarre-rako agiriak eskuraterik izan, beste Ikas-Bi taldeak dena kontrolatzen duelako. Thierry Delobelek ez dizkigu oraino eskaini administratzaileak eskatzen dituen agiriak. Urte bateko atzerapena dugu, Ikas-Biko azken kontuak urrikoak dira”*.

Fabienne Lasserre andereak dioenez, Gurasoak deitu talde-

ko kideak eskoletako kontseiluetan daude. Eskoletako gurasoek hautatuak omen dira eta beren eremuan segitu nahi dute: *“Beste taldekoek eremu guztiak kontrolatu nahi dituzte. Gu eskoletako ordezkariak hautatuak izan gara demokratikoki, baina ez dugu kontuak ezagutzeko aukerarik. Kontuak itxiak baitaude”*.

Thierry Delobelek bestera ikusten du auzia: *“Ikas-Bi Gurasoak talde minoritario bat da. Ikas-Bi elkarte antolatzeke moldearen aurka ari da, eta beti molde mingarrian. Hasteko, ez ziren iazko lehen Batzar Nagusia aurkeztu. Egun, Batzar Nagusia prestatzeko behin-behineko administratzaile batekin ari gara. Epaiak hau Batzarreko protokoloa antolatzen ari den heinean Ikas-Bi Gurasoak taldeak ez duela proiekturik ohartu da, gure elkarte deuseztatzen baino ez direla saiatzen”*. Gurasoak taldeak diruaren erabilpen txarra egotzi dio besteari. Beste taldeak gurasoek Biltzar Nagusian bozkatzeko aukera izanen dutela dio, elkartearen kontu bakarra izan dadin: *“Gurasoak taldekoek bi kontu ezberdinen bidez funtzionatu nahi dute, independenteki. Alta, ez dituzte Batzarreko zerrenda bereiziak egin nahi. Proiektu ezberdinak bagara, guk gure proiektua aurkeztu nahi dugu, ez dugu haiekin nahasi nahi”*.

Behin-behineko administratzaileak ez omen du azkar joan nahi izan, antza. Hilabete honen hondarrean afera trenkatzea espero dute bi aldeek ●

■ Sarako ikasleak Ernest Alkat bertsolari eta bertso irakaslearekin, Jean Battitte Elizanburu idazle saratarraren urtemuga kari.

egoera honek ez du apaltzen beren lanaren garrantzia. Elkarte honetan ikusmolde ezberdinak dituzten gurasoak daude, gure lana biziki bultzatu dutenak. Material didaktikoa prestatzen lan izugarri egin dute. Eta hori egiteko diru parte handia Hegoaldean erdietsi dute, handik heldu diren diru laguntzak ere eskertu behar dira, nik uste.

■ Nola ikusten dituzu eskola elebidunak gaur egun?

Asko aitzinatu da, dudarik gabe. Orain hogeitaz urte 18 haurrekin abiatu ginen, eta egun 3.000 haur baino gehiago eta 100 irakasle inguru ari gara gela elebidunetan. Sarako kasua, adibidez, biziki onuragarria da. CP mailan ari ziren 14 ikasleetatik 6 elebidunetan hasi ziren. Egun, berriz, Ama

Eskola guztia elebiduna da, baita Lehen Mailako CP, CE eta CE2 gelak ere. Haur hauetatik batzuek euskal fakultatean segitu dituzte beren ikasketak eta hori biziki inportantea da. Zerbait erein genuen eta orain fruituak biltzen ari gara, hori zinez baikorra da. Saran parada ezin hobea izan genuen irakaskuntza garatzeko, herrian euskara erabiltzen zelako. Egun, euskaren transmisioa gero eta ahulagoa den arren, haurrak eta gazteak euskaraz aritzen dira. Eskola pribatua nahiz Ikastola ere badaude, bakoitzak badu bere tokia eta euskarak ere bai. Saran giro goxoa dago, familian eta etxeetan euskaraz egiten da. Herriko Etxeak ere euskara atxiki izan du eta niretzat plazer handia izan da han aritzea.

■ Egun zertan ari zara?

Iaz Heletara etorri nintzen. Heletan gela elebidun berri bat ireki da, indar guztiz bultzatzen duguna, nik nire esperientziak laguntzen dut. Halaber, Iparraldean, eskolaz eskola ibili izan diren irakasle ibiltarien eredua berreskuratu dugu. Gurasoek hemengo herri txikiak eskolatan sistema hori atxikitzea galdetu dute eta euskarazko klaseak ematen dizkiet ikasle handiei ●

◆ MIKEL ASURMENDI

Komunikabide tradizionalak Interneteko edukiengatik kobratzen hasi direnetik, bi korrante kontrajarri nabari dira sarean. Edukiengatik kobratu behar da ala doan eskaini behar dira? Dikotomia honen aurrean, garrantzi berezia hartzen ari dira weblog eta antzerako formulak.

ORDAINTZEKO PREST AL ZAUDE?

ALBERTO ELOSEGI

■ Komunikabideetako enpresariak edukietan ikusi dute diru iturri indartsu eta emankorra.

Beti esan ohi da Internet, liburutegi erraldoi bat dela, behar duguna nahi dugunean aurki dezakegula bertan, beste modu batera ezin eskura daitekeen informazio asko sarean dagoela, eta gainera doan.

Baina gauzak aldatzen ari dira azken urteetatik hona eta askoz ere gehiago aldatuko direnaren sus-

moa ere badugu. Izan ere, Internet komunikazioaren iraultza izan bazen, edukiak eskaintzeagatik kobratzearen auzia hautsak astindu dituen erreboluzioa izango da. Hango eta hemengo komunikabide

digitalak hasi dira edukiengatik kobratzen eta polemikaz beterik iritsi da gure artera erabaki hori. Iaz, punto.com eta publizitatearen krisia izan bazen protagonista, aurrean edukiak kobratzearen fenomenoak da protagonista nagusia.

Interneten sorreran, komunikabide tradizionalak ere ez zuten zalantzan jarri Interneten egoteko beharra

□ Komunikazio talde handiek jabetza eskubidearen gestiorako elkarte baten sorrera dute gogoan

eta garrantzia. Egunkari, aldizkari, telebista eta irratiek berehala sortu zuten euren komunikabideen klon bat Interneten. Orduz geroztik, batzuek klon izaten jarraitu dute eta beste batzuek Interneteko baliabideak erabiliz, komunikazio bide ezberdinak jorratu dituzte beraien web guneetan. Horrek guztiak sortutako gastuak neurri handi batean publizitatearen bidez estaltzeko asmoa zuten, baina badirudi publizitatetik etekin ekonomikoa ateratzeko saiakerak ez dutela espero bezainbesteko etekinik ekarri. Publizitatetik ustez etorriko ziren sarrerak ez dira iritsi eta enpresek mantendu ezin dituzten azpiegiturak sortu dituzte. Honen aurrean, komunikabideetako enpresariak paperezko egunkariekin egin ohi den

Publizitatean sinesten jarraitzen duten medioak dauden bitartean, kobratzen dutenek zaila izango dute hauekin lehiatzea, irakurleak klik bat haratago antzeko informazioa doan aurki dezakeela uste badu

ordaintzera baino. Jupiter Research enpresak egindako inkesta baten arabera, europarren %41a ez dago edukiengatik ordaintzeko prest. Iaz, % 47a zen ordain-

erabiltzen. Batzuek guneko eduki guztietarako sarrerak itxi dituzte, baita orain arte doan zirenetara ere. Beste batzuek web guneko eduki konkretu batzuetara sarrera ixtea erabaki dute, nolabaiteko balio erantsia duten edukiengatik kobratzen dute, gainerako edukiak guztiontzat eskuragarri mantenduz. Beste batzuetan, ez da zuzenean dirutan kobratzen, baina edukietara sartu ahal izateko, harpidetza egin behar da, hainbat datu pertsonal eskatuz. Horiekin datu baseak sortzen dituzte. Gero datu horiek saldu daitezke eta bestelako produktuak saltzeko ere erabili daitezke, bezeroaren perfila ondo ezagutzen baitute.

Aipatu dugu edukiez gain, aipamenei eta loturei ere prezioa ipintzeko saiakerak

www.basque.indymedia.org

www.elpais.es

www.diariodenavarra.com

bezala, edukietan ikusi dute diru iturri indartsu eta emankorra.

Komunikazio talde handiek edukiak kobratzeaz gain, jabetza eskubideen gestiorako elkarte baten sorrera dute gogotan, horrela, beraien egunkarietan agertutako informazioa erabiltzeagatik kanon bat ordaindu beharko genuke guztiek. Hau da, ez da soilik beraien web gunean irakurtzeagatik ordaindu beharko, beraien edukiak aipatu eta lotura jartzeagatik ere ordaindu beharko genuke.

ZERGATIK ORDAINDU? Gune batzuetan sartu eta informazioa irakurtzeagatik ordaindu behar dugula ikus-tan, pentsatzen dugun lehen gauza zera da: Zergatik ordaindu, orain arte doan izan baldin bada? Erabiltzaileak prest al gaude orain arte doan izandako zerbaitegatik ordaintzeko? Badirudi errazago ohitzen garela prezio garestitzeetara, orain arte doan edukitako zerbaitegatik

tzearen aurka agertzen zen portzentaia.

Publizitatean sinesten jarraitzen duten medioak existitzen diren bitartean, kobratzen dutenek zaila izango dute hauekin lehiatzea, irakurleak klik bat haratago antzeko informazioa doan aurki dezakeela uste badu. Kobratzea erabaki dutenek doako web guneetatik bereiztea lortu behar dute, eskaintzen dituzten edukiek nolabaiteko balore erantsia, esklusibitatea edota originaltasuna izatea beharrezkoa izango da.

Bestalde, kobratzeko bidea aukeratu duten guztiek ez dute formula berdina

Edukiengatik kobratzea Interneten filosofia-ren aurkako neurria denaren ustea zabalduta dago askoren artean

egiten ari direla komunikazio talde handiak eta honek ere badu noski, bere eragina. Neurri honek mugak ipintzen dizkie esaterako, prentsa buletinei, gehienetan, beste medioetan agertutako berri eta loturez baliatzen baitira. Baina kaltea ez da bakarrik informazioa "lapurtzen" dute-nentzat. Izan ere, edukia aipatu, lotura ipini edo erreferentzia egiteagatik ordaindu behar bada, geroz eta gune gutxiagotan agertuko da ordainpeko gune hauen erreferentzia, eta Interneten markak eta erreferentziek badute bere balioa. Zenbat eta gune gehiagotan agertu beste web gune baterako lotura edo aipamena, hobeto izango da, trafikoa bideratzen duelako, bilatzaileetan posizio hobean agertzen delako... azken finean erabiltzaileak bideratzen dituelako.

FILOSOFIA REN DEFENDATZAILEAK. Komunikabide handiek Interneten negozioa ikusi bazuten beste

■ Eva Fernandez, Diariodenavarra.com-eko erredaktore burua

"Hasieran iraultza txiki bat egon zen erabiltzaileen artean"

■ Noiz eta zergatik erabaki zenuten edukiengatik kobratzen hastea?

2002. urteko martxoaren 25ean hasi ginen negozio bide berri honekin. Publizitatetik zetozen diru sarrerak ez ziren nahikoak gure web gunearen egitura mantentzeko eta bestelako diru sarrerak bilatzea beharrezkoa izan zen. Neurri hau Interneten filosofiaren aurkakoa zela komentatzen zen. Horregatik erabaki genuen prezio eskuragarri bat ipintzea, gauza batzuk guztientzat irekiak utzita eta beste batzuegatik kobratuz.

■ Zer eskaintzeagatik kobratzen duzue?

Bi mailako edukiak ditugu, lehen maila batean eduki "irekiak" daude, guztiontzat eskuragarri daudenak. Web gunera sartzen denak, ezer ordaindu gabe ikus ditzake, azken orduko berriak, titullarrak, albiste bakoitzaren lehen parrafoa eta argazki bat erakusten dugu eta bigarren maila batean, albiste osoak eta nolabaiteko balore erantsia duten edukiak daude: hemeroteka, eskelak, titullarren bidalketa...

■ Urtebete igaro da kobratzen hasi zinetenetik. Zein balorazio egin duzue?

Ekonomikoki lagundu du, ez dizkigu web gunearen egitura mantentzeko behar ditugun diru sarrera guztiak ekartzen

baina laguntzen du. Eta jende aldetik ere erantzun ona izan dugu, erabiltzaile kopurua igo egin da pixkanaka. Foroekin berdina pasa zitzaigun, hasiera batean irekiak ziren eta memento batean moderatzea erabaki genuen. Hasieran jendeak gaizki hartu zuen, baina pixkanaka ohitu egin zen eta onartu zuen moderatzearena. Lehenengo Club Diario de Navarra sortu genuenean ere, iraultza txiki bat egon zen erabiltzaileen artean. Telefono dei eta e-posta piloa jaso genituen. Horiei guztiei erantzun zitzaien, gure arrazoiak azalduz. Asko zaindu genuen bezeroa eta kobratzeko arrazoiak zeintzuk ziren azaldu genizkion. Badirudi askok ulertu zutela, izan ere aurrez prezioa pixka bat igo dugu, (50 euro urtean) eta erantzuna ona izan da, jendea ohitzen joan da eta ez du horrenbesteko iraultza eragin.

■ Etorkizunean zer gertatuko da doako eta ordainpeko web guneekin?

Elkarbizitza emango da, telebistekin gertatzen den bezala, batzuk doakoak izango dira eta beste batzuk ordainpekoak. Doakoak ere existitu behar dira, ezin baita Interneten filosofia galdu. Elkarbizitza hori web gune berean ere eman daiteke, eduki batzuk irekian utziz eta beste batzuk ordaintzen dutenentzat erreserbatu ●

daitezke, osorik zein zatika, edozein medio erabiliz eta edozein helburu lortzeko, ohar hau mantentzen eta jatorria aipatzen den bitartean". Indymedia bezalako web guneetan, "ez gara profesionalak, euskara maila ez da ARGIA edo "Egunero" k duena, baina guretzako balio handiagoa du euskaldun zahar batek bizkaieraz idaztea, profesional batek idaztea baino".

Informazioa guztion delat uste eta praktikan jartzen duen beste web gune bat PeriodistaDigital dugu. Gune hau beste komunikabideetatik jasotako albisteek osatzen dute besteak beste. Beraien esanetan, "irakurleen esku doan jarriko ditugu prentsan argitaratu diren artikulu, erreportaje eta iritziak beren interesagatik erreproduzitzea merezi badute behintzat". Hau justifikatzeko eta dokumentatzeko, Espainiako Konstituzioak jasotzen duen Informaziorako

eskubidea eta aipamenerako eskubidea aipatzen ditu.

Etorkizunean elkarbizitza da seguruenik gertatuko dena. Mundu birtualean ere, fisikoan bezala, botere eta talde handien esku egongo da komunikazioa eta hauekin batera, komunikazioa lantzen saiatuko diren gero eta ugariagoak diren arrasto txikiak ere hor izango ditugu sarean ●

◆ AURIA ETXEANDIA

Zeinek kobratzen du:

- www.elpais.es
- www.elmundo.es
- www.wallstreetjournal.com

Informazio gehiago:

- www.basque.indymedia.org
- www.gnu.org
- www.PeriodistaDigital.com
- www.Jupiterresearch.com

■ Enpresek mantendu ezin dituzten azpiegiturak sortu dituzte

ri. Internet beraren filosofiaren aurkako neurria dela dio. "Guk ez dugu kobratzen eta ez dugu sekula kobratuko" gaineratu du. Indymediako eduki guztiek coplefta babestuta daude, hau da, "bere edukiak zabaldu, aipatu eta hitzez hitz kopiatu

Mikel Erentxun

“Biguna eta gogorra ez da neurtzen zarataren arabera”

P E R F I L A

Bere azken bideoklipari begira hitz egin dugu. Bertan, Ulia mendi gainean jarritako plataforma batean jotzen du talde osoak. Atzean hondartza ikusten da, han behean, eta behin eta berriz zabaltzen ditu Mikelek besoak. Badirudi airean flotatzen dutela. AEBetan Donostia ezagutzera eman du Erentxunek. Donostia erromantikoa, moto arrosan zeharkatzen zuen Donostia, pop musikaren sehaska den Donostia. Neskatxei kordea galarazten dien izarrarekin egonda, guztiz beste era batera ikusi dugu gure herria. Snowboard eta surfean eginaz zein zoriontsu, zein ongi bizitzeko aukera dagoen gogoratu gara. Aldiz, Mikelek erakutsi digu bere alde rockeroa ere. Bizitza bera bezain atsegina den kantari hau entzuteko, apirilaren 25ean Gasteizen eta uztailaren 13an Donostian duzu aukera.

Testuak: Estitxu Eizagirre /Ixiar Eizagirre Argazkiak: Alberto Elozegi

Caracasen jaio omen zinen, eta denbora luzez gorde omen duzu hango naziota-suna. Zergatik?

Kasualitatez jaio nintzen Caracasen. Aita han ari zen lanean, garai hartako beste euskaldun asko bezala. Amazonas zeharkatzen zuen autopista egiten ari zen. Jaio eta hiru hilabetera etorri ginen hona.

Venezuelako nazionalitatea gorde izan dut orain arte, soldadutzarik ez egiteko.

■ **13 urterekin sortu zenuen "The Hillbilly Cats". Nola hasi zinen?**

Gogoan dudan lehen irudia da etxean gitarra bat genuela. Ahizpak eskautak ziren, eta gitarra jotzen zuten elizan. Bi edo hiru akorde jotzen irakatsi zidaten, eta Elvis ikaragarri gustatzen zitzaidanez, bere kantuak ateratzen hasi nintzen.

Eskola Frantseseko lagun bat, Luis Fuentes, nire antzera zebilen. Eta jendaurrean emandako lehen ikuskizuna berarekin egin nuen. Amara Berri auzoko festetan jo genuen, sariketa batean. Elvisen bertsio bat egin genuen, eta sariketa irabazi. Horrela osatu genuen lehen taldea.

■ **Lotsatia omen zara. Eszenategitik jaistean, noski.**

Orain ez naiz hain lotsatia, baina urtetan ultralotsatia izan naiz. Eszenategia mozorro baten antzerakoa da, transformatu egiten zaitu. Baina eszenategi gainean ere barnerakoa naiz. Kantatzea gustatzen zait, ez hitz egitea.

■ **Nondik "Duncan Dhu" izena?**

Stevensonen "The adventures of Backhum" nobelako pertsonaia bat da. Ez zen bigarren mailako pertsonaia izatera ere iristen, orrialde bakarrean agertzen zen. Nobelan ez zuen inolako garrantziarik, baina izena fonetikoki gustatu zitzaidan, eta azpimarratu egin nuen. Diego Vasallo ezagutu eta taldea osatzea proposatzean, izena ere bota nion. Ez nintzen izena esatera ausartu, eta idatzita erakutsi nion. Orain oso ohituta gaude izen horrekin, baina hasieran jendeari arraro egin zitzaion.

Garai hartan Eskoziarekin txundituta nengoan. Eskozian girotutako istorioak irakurtzen nituen. Paisaiak, fantasma, estetika hori gustatzen zitzaidan.

■ **80ko erdialdera kontzertu asko egiten ziren Donostiako tabernetan.**

"Urtetan ultralotsatia izan naiz. Eszenategia mozorro baten antzekoa da, transformatu egiten zaitu"

Nola eragin zuen horrek zuengan?

Uste dut egun ez dagoela horrelako girorik, baina agian izango da ez dudala ezagutzen, orain zirkuitu horretatik kanpo nagoelako. Taldea osatu eta diskoa grabatu aurretik, kontzertu pila ederra eman genuen Donostian. Taberna denetan jo genuen: Uria, Altxerri, Huerto, Nabal... Jendea ikustera joaten zen. Tabernaz tabernako zirkuituak funtzionatzen zuen. Jaialdiak egiten ziren eskoletan, eta maketak bakarrik jartzen zituzten iratiak ere bazeuden.

"Ezagun egin ginenean arkitekturako ikasle nintzen. Ikasle bizitza horrek eutsi zizkidan hankak lurrean"

■ **Nola eman zenuen arrakastarako jauzia?**

Ez zen bat-batekoa izan. Donostia inguruan bakarrik mugitzen ginen, eta diskoetxearekin lehen lana kaleratzean zabaldu zen gure eremua Espainiako Estatura. Madril, Bartzelona eta beste hirietako tabernetan jotzen genuen, talde minoritarioa ginen. Bigarren diskoak egin gintuen ezagun.

■ **Zergatik ateratzen dira hainbeste talde Donostiatik?**

Ez dakit. Donostiatik talde asko atera dira, gehienak pop musikatik ger-

"Nahiz eta entzutean kantuek oso sinpleak diruditen, atzetik lan handia dago sinpletasun hori lortzeko"

tuago daudenak rocketik baino. Talde horien hitzak ez dira hainbeste arazo sozialei buruzkoak. Eta hori inguruko herrietan sortu denarekin kontrastean dago. Pentsa, gu euskal rock erradikalarrekin batera sortu ginen. Kortatu taldearekin erdibana genuen lokala, eta kontzertu asko eman ditugu elkarrekin. Aldiz, lantzen genituen gaiak oso ezberdinak ziren.

Egun ere La oreja de Van Gogh, Alex Ubago, La buena vida, Le Mans... Donostiako talde pila dago. Kontxa, zero grisa, xirimiria... horrek eraginik izango du, agian.

■ **Nola aldatu zuen arrakastak zure bizitza?**

Ez zen hainbeste aldatu. Orduan arkitekturako ikasle nintzen, eta ikasten eta Donostian bizitzen jarraitu nuen. Ikasle bizitza horrek eutsi zizkidan hankak lurrean. Sekula ez nuen erabaki musikatik bizi nahi nuenik. Zaletasun hutsa zen. Baina kontua handitzen joan zen, eta konturatu ginen bizitzeko dirua ateratzen genuela.

■ **"Ñoñostiar" etiketa jarri zitzaizuen. Zuretzat zer da biguna izatea eta zer gogorra izatea?**

Donostiarrak, orokorrean, nahiko ñoñostiarrak gara. Nahiko hiri kontserbatzailea eta "pijoa" da. Horrek baditu bere alde txar eta onak. Ez dut uste gu hain ñoñostiarrak eta bigunak garenik. Niretzat biguna eta gogorra ez da neuritzen ateratzen den zarataren arabera, edo esaten diren hitzen arabera. Jarrera da kontua.

Arrakasta masiboa lortu genuenean, eta neska jarraitzaile asko izaten hasi ginenean jarri ziguten ñoñostiar etiketa. Eta behin jarritz gero, betirako geratzen da. Baina hori urte pare bat iraun zuen garai zehatz bat izan zen. 90eko hamarkadan gure entzulea aldatu zen, gure jarrera ere bai, eta ez gara entzule horrengana itzuli. Baina famarekin geratu gara.

■ **Estatu Batuetan, alderantziz, rock alternatibo barruan sartu zintuzten.**

Bai, han ez dute Duncan Dhuren erreferentziarik, eta Mikel Erentxun bakarlaria ezagutu dute. Han zirkuitu alternatiboetan mugitzen naiz, iriati alternatiboetan jartzen dute nire musika... Ez dute aurreiritzirik, eta oso gustura nago.

Azken bi urteotan Kalifornia ingu-

- **Jaio:** Venezuelan, 1965ean.
- **Bizi:** Donostian.
- **Musikaria.**
- **Ikasketak:** Arkitekturan lizentziatua.
- **Ibilbidea:** 13 urterekin sortu zuen lehen taldea, The Hillbilly Cats. Ondoren etorri ziren Los Aristogatos, Journeys to glory eta Dekathlon taldeak. 1984an sortu zen Duncan Dhu taldea.
- **Diskoak:**
 - +Bakarka: "Naufragios" (1992); "El abrazo del erizo" (1996); "Acróbatas" (1998); "Te dejás ver" (2000); "Ciudades de paso" (2003).
 - +Duncan Dhu taldearekin: "Por tierras Escocesas" (1985); "Canciones" (1986); "El Grito del Tiempo" (1988); "Grabaciones Olvidadas" (1989); "Autobiografía" (1989); "Supernova" (1991); "Piedras" (1994); "Teatro Victoria Eugenia" (1995); "Colección 1985-1998"; "Crepúsculo" (2001).
- **Sariak:** 17 platinozko disko irabazi ditu eta 2 urrezko disko (50.000 ale saltzeagatik).

ruan bakarrik abestu dut, baita Hego Amerikan ere. Hemen ez dut kontzerturik eman. Hango kontzertuak ezberdinak dira. Izaera latinoa irekiagoa da, pasio gehiago jartzen dute kontzertuetan hemen baino. Entzule helduagoa da, gizonezko gehiago joaten dira emakumezkoak baino...

■ **Duela 19 urte sortu zen Duncan Dhu taldea. Bakarlari gisa ere 10 urte badaramatzazu. Laburtu ezazu zure ibilbidea.**

Duncan Dhurekin eta bakarka ere berdin, beti saiatu naiz diskotik diskora aldatzen. Taldeak hasieran oso musika akustikoa egiten zuen, eta pixkanaka denetik frogatzen joan ginen. Rock

gogorragoa egin genuen geroago, ondoren teknoarekin aritu ginen lardaskan... Eta azken diskoan jatorrietara itzuli ginen.

Bakarkako ibilbidean ere berdina gertatzen ari zait. Disko xume batekin hasi nintzen, hurrengo hirurak ezberdinak izan ziren, eta azken honetan berriro itzuli naiz jatorriko ideiarra. Soinua ezberdina da, baina ideia bera, alegia, gauza freskoak egitea, soiltasunaren bila... Ez dut esploratzeko hainbeste beharrik sentitzen, eta gero eta gusturago nago egiten dudarekin, barrutik ateratzen zaidanarekin.

■ **Diskotik diskora aldatzen saiatu zarela esan duzu. Jendeak onartu**

"Arrakasta edukitzea edo komertziala izatea ezin da kalitatearekin nahastu. Saldu daiteke kalitatea ere"

ditu aldaketa horiek?

Batzuetan bai, besteetan ez. Betidanik jarraitzen nauen jendea ohituta dago salto hauetara. Baina jendeak ez du Mikel Erentxunek ateratako dena erosten, gustatzen zaiona bakarrik.

Kontzertuetan ere klasikoak jo behar dira, hori da jendeak eskatzen duena eta nik errespetatzen dut, gainera. Niri ere Rolling Stonesen kontzertura noanean, betikoak entzutea gustatzen zait.

■ **Azken diskoak, "Ciudades de paso" deituak, zer ezaugarri ditu?**

Entzuleak gertuko sentituko duen musika egiten ahalegindu naiz, sofistikaziorik gabe, sinplea. Pop eta rockaren arteko musika akustikoa da. Gai pertsonalak lantzen ditut, batez ere maitasunaren bi aldeak. Hitzek bestetan baino kutsu hiritarragoa dute. Kontatzen ditudan istorio asko leku fisikoetan kokatu ditut, hortik izenburua. Kantuak idatzi bitartean pasatu ditudan hiriak ikusten dira diskoan.

■ **Hainbeste urte musikari izaten. Ez al zara nekatu, edo errutinan erortzeko arriskurik ikusi duzu?**

Ez, eta hori iristen den egunean utziko diot musikari izateari. Kontzertuetan gozatzen jarraitzen dudanean artean eta kantuak naturaltasunez irtetzen diren artean honetan jarraitu nahi dut. Nire erretiroa, egiten dudanak hunkitzen ez nauenean iritsiko da, orduan musikaren "exekutibo" bat bihurtu naizela ulertuko bainuke. Dena mekanikoegia den egunean, utzi egingo dut.

■ **Zein dira zure inspirazio iturriak?**

Abestiak bakarrik jaio ohi dira: sofán lasai zaudela gitarra batekin, kalean paseatzen zoazela... halako egoeratan etorri ohi zait kantuaeren lehen ideia. Bat-batean zeure burua sumatzen duzu zerbait abesten. Nik magnetofoni bat eraman ohi dut beti aldean, bidaletan, eta grabatu egiten dut. Grabagailurik ez dudanean, mugikorretik nire etxera deitu eta doinua erantzungailuan grabatuta uzten dut.

■ Oso perfektionista omen zara...

Dezente, bai. Nahiz eta entzutean kantuek oso sinpleak diruditen, atzetik lan asko dago sinpletasun hori lortzeko. Detaileetan asko erreparatzen dut. Abestiaren lehen ideiatik azken emaitzara asko aldatzen da. Eskuetatik ihes egiten dizu kantuak. Zuk hasieran buruan ideia bat duzu, burutik zerbait fisikoa pasatzen zaizu. Baina gero pertsona asko sartzen dira tartean, eta musikariak sartzearekin bat euren nortasuna ere sartzen da kantuan, eta abestiak beste norabide bat hartu ohi du, mugitu egiten da.

■ Lehendabizi hitzak ingelesez egi-ten omen dituzu. Zergatik?

Lehendabizi musika egiten dut. Musika lantzen ari naizela, melodia hori abesterakoan edozein hitz sartzen dut, ezer esan nahi ez dutenak, unean bururatutakoak. Spanglishean hasten

naiz, hitzek belarrira nola jotzen duten ikusteko. Ondoren sartzen diot hitza gazteleraz. Metodo hau askotan aluke-ria latza ere bada, spanglishera ohitzen zarelako eta gero erotu egiten zarelako gazteleraz fonetikoki hitz horien antze-koak topatzen!

■ Zein dira egun zure erreferentziak musikan?

Nire erreferentziak, batetik klasiko-ak dira: Beatles, Simon & Garfunkel eta batez ere Bob Dylan. Egungoagoak direnen artean Coldplay asko gustatzen zait, baita Ryan Adams ere.

■ Beste eraginetatik kopiatzeko bel- durrik ez duzu?

Ez. Nik asko zor diet jaso ditudan eraginei, eta izatez, nire azken diskoan aipatzen ditut espreski eragin horiek.

Ez dut sorkuntza absolutuan sines-ten. Nik uste eremu guztietan (arkitek-turan, musikan, pinturan...) beti zerbai-

tetik abiatzen zarela, ezin da ezerezetik abiatu. Musika asko entzuten dut, eta eragin hori saihestezina da. Izatez, gus-tuko ditudan kantu askogatik esan izan didate besteren baten antza dutela, baina ni ez naiz jabetzen sortzerakoan.

■ Espainiako Estatuko musika panoramari 4,5eko nota eman zenion. Zergatik nota eskas hori?

Ez zait gustatzen zer entzuten den, "Operacion Triunfo" tarteko. Gainera publikoa den telebista kate batek bul-tzatzen ditu kantari horiek, bereizi gabe. Baina ziklikoa da. Lehen bandak zeuden modan, ondoren bakarlariak, gero rocka, ondoren musika latino... Irratietan dagoen tokia baino musika talde gehiago daude egun. Eskaintza eskaria baino altuagoa da. Horregatik da hain garrantzitsua zortea izatea.

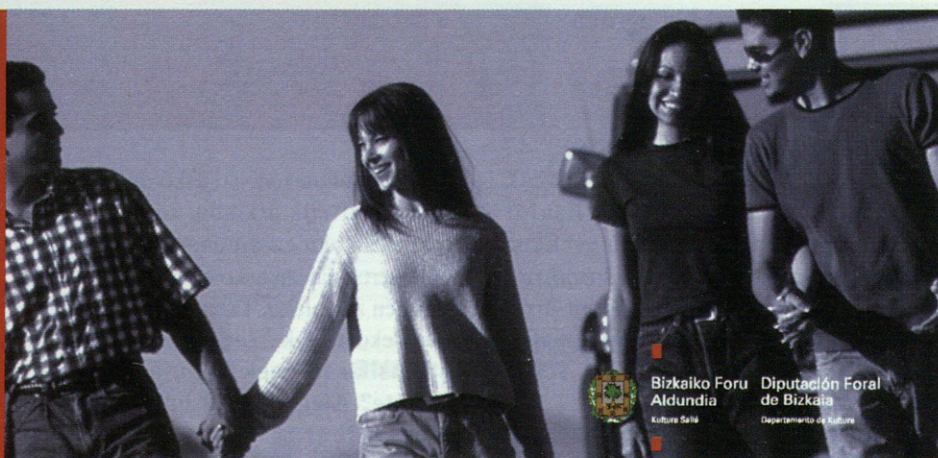
■ Euskal musikaz zer diozu?

Estatu mailan arrakasta dutenak badira, La oreja de Van Gogh edo Alex Ubago, esaterako. Baina badira beste batzuk ere, asko gustatzen zaizkidanak. Bide Ertzean da horietako bat. Harre-man ona dut horiekin, eta eurekin kan-tatu nuen "Grisa" diskoan. Hura izan zen euskaraz kantatu nuen aldi bakarra.

■ Pop musikari egozten zaiona da, hainbeste jenderi gustatzen bazaio, ez dela kalitate onekoa.

Hori ez da horrela. Arrakasta edukitzea edo komertziala izatea ezin da kalitateare-kin nahastu. Inork ez du dudan jartzen Beatles taldearen kalitatea, eta milioika jarraitzaile zituzten mundu osoan. Saldu daiteke kalitatea ere. Normalean saltzen duenari kritikatu egiten zaio. Egia da izu-garri saltzen dena beti ez dela kalitatezkoa (Operacion Triunfo, esaterako). Baina minoritarioa den guztia ere ez da ona.

gure
arteak
euskaraz

Bizkaiko Foru
Aldundia

Diputación Foral
de Bizkaia

Kultura Sektorea
Departamento de Cultura

B E R T S O A

Doinua: Mutil koxkor bat

Aldea dago Donostiako hasiera oroitzean orain baduzu pisua eta nortasuna ahotsean taldean eta bakarka ere hainbat lan zure atzean arrakasta bat lortuaz beti zure disko bakoitzean eskatu gabe doai bat jaso al zenuen jaiotzean?

Aitor Mendiluze

■ **Mitomanoa omen zara. Zein dira zure idoloak?**

Elvis eta Beatles dira nire ikonoak.

■ **Eta zuk nola ulertzen duzu jendeak zure kontzertura sartzeko orduak ematea ilaran, zu ikusita konortea galtzea...**

Muturreraino eramanda hori oso txarra da. Idoloetarako bakarririk bizitzea kaltegarria da; eta berdin futboleko idoloen kasuan, edo beste edozein idoloen kasuan ere. Gauza asko eduki behar dira bizitzan. Baina, neure burua mitomanotzat dudana maila horretan, nik uste txarra ez dela.

■ **Eta zer da pentsatzen duzuna hainbeste jende zugatik hala ikusita?**

Eurekin atsegina izatea da axola zaidana, jabetzen naizelako ordu piloa sartu dutela ilaran kontzertu horretan egoteko, edo beste asko oso urrutitik etorriak direla. Unetxo batean eurekin egoten saiatzen naiz.

■ **Kontzertuetan hamaika bitxikeria pasako zitzaizun.**

Denetik gertatu izan zait. Pasadizorik dibertigarrienak hitzak ahaztean gertatzen zaizkit. Esaldi batean hanka sartzen duzu, eta publikoa ondo ari denez abesten, esanahien nahasketa oso politak gertatzen dira. Azken aldian hitzak idatzita eramaten ditut.

■ **Zer zaletasun dituzu?**

Snowboard eta surfa. Zinema ere

nire pasioa da. Gidoiren bat idatzi izan dut, baina kaxoian gelditu dira.

■ **Nola hautsi zenituen hortzak?**

Donostiako Miramongo parkean, kolunpiotik erorita, zazpi-zortzi urterekin. Ez dut hortzak osorik nitueneko oroitzen. Beti ezagutu dut neure burua horrela. Hautsi nituenean umee-gia nintzen kontzertuak, eta kontzertuak adina izan nuenerako ohituta nengoen hautsietara.

■ **Arkitektura ikasi duzu. Karrera amaierako zure proiektua bitxia omen zen.**

"Infernuko suhiltzaile parkea" diseinatu nuen. Baina ez zen fantasia bat, errealaren. Suhiltzaile parkea Donostiako orube batean kokatu nuen, "infiernos" izena duena benetan.

■ **Arkitekturak, musikak baino eremu arrazionalagoa dirudi.**

"Abestiak bat-batean sortzen zaizkit, paseatzen noala askotan. Mugikorrez etxera deitu eta erantzungailuan grabatu ohi dut"

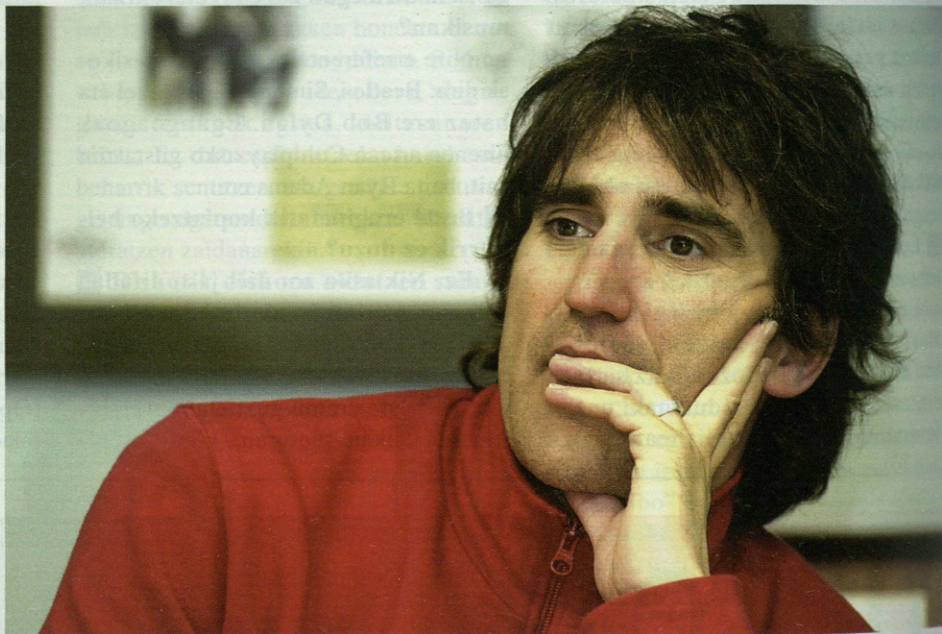
Musikak bakarrik ez du existitzen, gauza askorekin lagunduta doa. Egia da horren guztiaren atzean irudi bat badagoela. Nazioarte mailan, erreferentzia diren musikariek moda bat sortzen dute, gai dira milioika pertsonen janzteko modua goitik behera aldatu ko. Baina hori denbora tarte handietan

gertatzen da. Beatek aldaketak izugarria ekarri zuten janzkeran, punk mugimendua modan irautza bat ekarri zuen, grunge-ak berdin 90eko hamarkadan... Egun Eminem-ek arrakasta basatia

du, eta jende askok jo du berak bezala janztera, tatuajeak egitera edo ilea moztera.

■ **Zuk zein moda segi dituzu?**

Niri moda asko gustatzen zait, baina masen uneko tendentzietatik kanpora mantendu izan naiz. Gaztetan

Arkitekturaren zenbaki asko dago, baina batez ere arte asko du, sorkuntzatik. Musika arloan ez dit ezertan lagundu. Maila pertsonalean asko eman dit, izugarri gustatzen zaidalako. Txunditzen nau diseinuak, dekorazioak... sortzea den edozerk.

■ **Musika taldeek zer moda ekarri ohi dute? Alegia, ez da musika bakarririk, ezta?**

ere joera orokorretatik kanpora mantentzen nintzen. Duncan Dhun hasieran ematen genuen irudia ere kontramodarena zen. Gu 80ko hamarkada erdialdera sortu ginen, erromantiko berrien garai batean, eta gauza oso sofistikatuak zeuden modan; gu orduan oso xume janzten ginen. Beti korrontearen kontra joan gara ●

Hitz batekin Hizkuntza handi

Esanak esan Euskara

aurrera doan **herria**

EUSKO JAURLARITZA

GOBIERNO VASCO

KULTURA SAILA
Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza

DEPARTAMENTO DE CULTURA
Viceconsejería de Política Lingüística

HABE

E Z P A

PRINTZA

NOR IZATEA

Karlos Aizpuruak honakoa idatzi zuen "Egunero"n:

" (...) Nor izatea xerkatzen duen bertsolariak gaia bere ikuspegi propiora egokituko du. Ez da gaiaren mirabe; gaia esan nahi duena esateko aitzakia baizik ez baita. Nor izatea bilatzen ez duen bertsolariak, esan beharrekoa esaten duenak, ez du joko gaia egokitzea. Aitzitik, bera egokituko zaio gaiari; gaia kontsumitu egingo du, gu hunkitzearen esan behar dena esanez. Bertsolariak nor izan behar badu, menturaz, bertsolari izatea gaitzagoa dateke. Errazena gaia entzun eta gero, esan behar dena esatea da, edo hitz joko batzuk egitea edo momentuan ederki ematen duen beste norbaiten zita borobil bat botatzea. Hezkuntza, hedabide edo tradizioak dioenetik at norberak pentsatzen duena (pentsatzen badu!) botatzea zailagoa da. Horregatik, teknikoki bikaina den bertsolaria ordezka daiteke. Aldiz, barrutik ari den bertsolaria ordezkaezina da. Dantzan, txistuan eta beste kultur esparruetan bezala, bertsolaritzan ere teknikaren gailurrera heldu gara, baina badirudi horrek hoztasuna ekarri diola mamiari, esateari, nor izateari. Nor izatea bertsorearen teknika gainditzen duen zerbaite da. Teknikoki arras bertsu ona dena ez zaigu iritsiko, oso bertsu ona izanik ere, bertsorearen atzean pertsona sumatzen ez badugu. Eta alderantziz: teknikoki hain ona ez den bertsu batek era bateko edo besteko zirrararik eragingo digu bertsorearen atzean nor bat sumatzen badugu (...)"

ARABAKO TXAPELKETA

HASIA da dagoeneko 2003ko Arabako Bertsolari Txapelketa. Lehenengo kanporaketa Dulantzin jokatu zen eta bertan Iker Agirre, Irati Anda, Serapio Lopez, Ekaitz Elorriaga, Karla Santisteban eta Lander Meaza sailkatu ziren. Lerro hauek idazterako jokatu gabe zegoen Bastidan bigarrena. Bi kanporaketa hauetan puntuaziorik altuena lortzen duten sei bertsolariak maiatzaren 10ean Legutian eta 17an Amurrión burutuko diren finalurrekoetan lehiatuko dira iazko finalistekin. Eta azkenik, ekainaren 1ean Gasteizko Principal antzokian burutuko da finala.

HATSA ELKARTEAREN BILDUMA

URTERO legez Hatsa elkarteak Euskal Herriko ehun olerkari biltzen dituen olerki bilduma kaleratu du. Olerkari ezagunek eta ezezagunek parte hartzen dute, izan ere elkartearen helburua edozein idazleri egiten duen lana plazaratzeko aukera ematea da. Itxaro Borda, Aurelia Arkotxa edota Andolin Eguzkitza daude ezagunen artean.

ALBERTO ELOSEGI

■ Sarearen bulegoa irekiko da 2003an.

SAREAKO DATUAK

EUSKAL Antzoki Sareak iazko urteari dagozkion datuak ezagutarazi berri ditu. Guztira, Sarearen barruan diren 36 aretoek 260 ikuskizunen 1.162 emanaldi eskaini zituzten 2002an, aurreko urtean baino 66 gehiago. Emanaldi kopuruaz gain,

2002an ikuskizun kopurua eta diru laguntza publikoena ere hazi ziren. Puntu ilunen artean, aipatzekoa da ikusleen kopuruaren hazkundea ez dela izan ikuskizun kopuruarekiko proportzionala. Kontratazio kostuak dira beste bat. 1997tik kostu hauek %172an hazi dira. 2003rako Sareak dituen proiektuak ere aurkeztu berri dira. Bi dira nagusiak: batetik, Antzoki Sarearen bulegoa irekiko da. Eta bestetik, laguntzei dagokionean, orain arte existitzen ez ziren bide berriak jarriko dira abian.

XABIER BERRITZEN

ARANTZAZUKO Santutegiarekin eta hainbat gune erlijiosorekin egiten ari den moduan, Xabierko Gaztelua eta bere ingurua berritzeko asmoa dago. Dagoeneko aukeratu da ideien lehiaketako proiektu irabazlea. Hain zuzen ere, Gasteizko Anton Lopez Aberasturi Chascok eginikoa da. Proiektu horrek gazteluaren inguruan multimedia ikuskizunak eskaini ahal izateko anfiteatro bat eraikitzea aurreikusten du batetik. Eta bestetik, 1.600 pertsona hartu ahal izango dituen auditorioa.

IBAIA, HITZARMEN ESKE

IAZKO abenduaren 31n agortu zen Ibaia euskal ekoiztetxeen elkarteak eta EITBk zuten bi urterako hitzarmena. Agortzera zihoala egin omen zion Ibaiak EITBri bien arteko harremanak finkatzeko hitzarmen proposamen berria. Proposamenaren arabera, Ibaia enpresen fikziozko bost film luze, hamar dokumental, hiruzpalau telesail eta telebistarako hainbat ekoizpen egingo lirateke. Ibaiak salatu duenez, EITBk 4,2 eta 4,5 milioi euro bitarteko inbertsioa egin beharko luke urtero bertako produk-

H I T Z B I T A N

- Pello Lizarralde idazleak honakoa zioen "Egunero"n: "Arrakasta idazten duenarentzat irakurleak izatea da, ez irakurle asko, irakurleak izatea; asko gara eta tarta ez da oso handia".
- Jean-Louis Davantek zera adierazi zuen "Gara"n: "Euskarak hizkuntza pribatu izateari utzi eta eremu orotan egon behar du".
- Xabier Montoiaren hitzak dira hauek "Geu" aldizkarian jasoak: "Espero dut noizbait puzkiaren iraultza bat etortzea, eta rocka hankaz gora jartzea, behingoz".

ALBERTO ELOSEGI

MUSIKARIEN LAN HARREMANAK

Itzaliak zirela uste genuen arren, berriz agertu dira Euskadiko Orkestra Sinfonikoko musikarien eta zuzendaritzaren arteko gaizkiulertuak. Oraingoan, Orkestrako langileek grebara jo dute, eta hiru kontzertu bertan behera geratu dira. Zuzendaritzaren tratu iraingarria salatu zuten musikariek orain urte batzuk. Orkestrako kide bati kalitatezko froga egin nahi izateak ekarri du orain greba. Izan ere, Orkestraren 21 urteetan ez zaie horrelako frogarik egin musikariei. Langile hori hiru urte eta erdi egon da depresio batengatik bajaran, zuzendaritzak instrumentua gaizki jotzen zuela esanaz helarazi zizkion bi gutun jaso ondoren. Lerro hauek idazterakoan oraindik ez dakigu kalitatezko froga egingo ote den. Baina Orkestrako zuzendaritzak kalitatezko froga egitea Langileen Estatutuko 15. artikuluan bildua dagoela dio. Batera edo bestera, Orkestrak edozein enpresaren arazoak ditu. Baina honek musika sortzen du eta publikoa da. Honi lotuta, Gasteizen Musikarien Sindikatua jarri berri da martxan eta afiliatu gehienak berbenetako eta orkestretako musikariak dira.

zioan, baina egun ez da milioi bat eurora iristen.

EGILEEN DATU POSITIBOAK

GUZTIRA, 2.659 bazkide ditu Gipuzkoa, Bizkaia eta Araban Espainiako Autoreen Batasunak. Aste honetan jakin dugunez, EAEn Autoreen Batasunak 2002an %3,7ko hazkundea izan du egile eskubideen kudeaketatik bildutako diruari dagozkionez. Horrek Espainiako mediaren

-%1,9ko igoera bat az bestetik jartzen du EAEkoa. Batez ere, antzerkiari eta zuzeneko musika emanaldiei zor zaizkie emaitza hauek. Autoreen Batasunak beste datu esanguratsu bat ere eman du. Izan ere, diskoen pirateria EAEn eta Nafarroan %20tik %9,6ra jaitsi zen 2001etik 2002ra. Arrazoiak erakundeek top mantarekin bukatzeko erakutsi duten efikazia eta gurean dagoen diskoak erosteko tradizioa omen dira.

• Unai Elorriaga idazlea honela mintzo zen "Habe" aldizkarian literatur kritikoei buruz: "Nik uste dut oro har kritikoak oso kontserbadoreak direla. Idazle baten lehenengo liburuaren aurrean sekula ez dute esango biribila denik; ez bestelako babesik edo ez badute. (...) Azken batean, literatuaren inguruan dagoena neurri batean zirkoa-ren antzekoa da. Ez sinesteko moduko jolasa da, oso serio ez hartzekoa. Kritikariek iritziak kaleratzeari ondo irizten diot, baina beren esanak ez dira inondik inora Jainkoaren esana. Denborak eta irakurleek esango dute ona ote den".

MONIKA DEL VALLE

■ Joxe Belmonte.

IZENAK

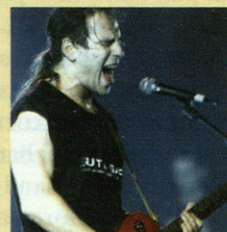
Joxe Belmontek irabazi du Erein-Euskadiko Kutxa Saria "Hamar urte barri" lanarekin. Hilaren 23an, Liburuaren Egunean kaleratuko da.

Vaiven antzerki taldeak "Victor Bevh" lana estreinatuko du Donostian maiatzaren 29a eta ekainaren 1a bitartean egingo dituen eskarazko eta gaztelaniazko emanaldietan. Aurreiritziei buruzko lana da hau.

Ibon Antuñano zinemagilea bere hirugarren lana prestatzen ari da maiatzeko, "Una bala" bere azken film laburraren arrakastaren ondoren. Azken honekin Gasteizko Euskal Zinemaren Astean lehen saria irabazi du eta martxoaren 13tik Bartzelonako eta Madrilgo Verdi zinema-aretoetan egunero eskaintzen dute film luzearen aurretik.

Toti Martínez de Lezeak "La voz de Lug" lana aurkeztu berri du. Euskal nobela historikotik aldenduz, Asturriaren kokatu du lan berria.

Su Ta Garrek hil honetan plazaratuko du "Itsasoz betetako mugetan" lan berria Gor diskoetxearen eskutik.

KATRIN

■ Su Ta Gar.

Antzerkigileak Euskal Herrian: ia osorik dagoen ekosistema

Azken 50 urteetan antzerki obraren bat sinatu dutenen izenak bata bestearen segidan jarritz gero (epe laburra milaka urte dituen eta unibertsala den arte batentzat), ez ziren orrialde honetan ere sartuko. Ez dira asko, nahiz eta toki handia hartzen duten, eta batzuetan idortuak daudela ematen dute; baina ez litzateke justua gutxi direla esatea, bizi izan dugun garaia bizi eta gero.

Antzerkia ez zen ardura erakargarri bat 1950 eta trantsizio demokratikoa bitarteko urteetan, kezka kreatiboak zituztenentzat; buru argienek ere nahiago zuten musika eta abestiaren berehalakotasuna, baita poesia edo arte plastikoak, baina antzerkia ia inoiz ez. Sortzeko eta argitaratzeko zailtasunen gainetik zeuden antzezpenekoak. Zaintzapeko artisautza zen antzerkia, eta txiroa, baina apenas erakargarria, ospeak eta handikeriak utzita, Afrikako urrutiko irlaren batean ebanjelizatzea, eszenatokitik predikuan egitea -orduan batez ere prediku politikoa- baino nahiago zutenentzat.

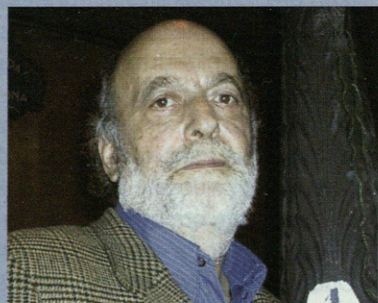
SORMEN kolektiboko joera batek autorearen figura estali zuen, "antzerki independentea" deitzen zen hura idazten zutenen artean difuminatua.

Paradoxikoki egile indibiduala gutxiesten zuten sormen modu haiek izan dira autoreak hobetzea ahalbidetu dutenak. Izan ere, talde bati, lanbide partekatu eta koral bati atxikitako pertsonak ziren, non ekipo batek -aktoreez, zuzendarienez, interpreteez eta baita teknikoez ere osatua- lan literarioa hobetzen zuen.

Egoera hobetu da ordutik hona, batez ere azken 25 urteetan arte eszenikoen produkzio egitura bat, merkatu bat, edo azoka txiki bat -oraindik- finkatu delako.

Egileak, hein handi batean, aktibitate eszenikotik sortzen dira, aktoreak edo konpainiako buruak izan dira lehenago, ibilbideak gogortu ditu, edo erantzuki-

zunik izan dute antzerkiaren jardueran, era batean edo bestean. Zaila bada antzerkigile profesionalaren figura existitzea, eta egia da ez dagoela antzerkigile bakar bat ere berak idatzitakotik bakarrik bizi denik (gutxi batzuk Antzerki Egileen Elkartearen daude edo Espainiako Autoreen Elkartearen), hori leku guztietan gertatzen da, eta egia da gure egile eta idazleak gero eta ezagunago egiten ari direla, eta beren izenak -eta euskal dramaturgia bera- obra orokorretan ere agertzen ari dira.

INIGO AZKONA

Pedro Barea
Antzerki kritikoa

"Egia da ez dagoela antzerkigile bakar bat ere berak idatzitakotik bakarrik bizi denik (...) hori leku guztietan gertatzen da, eta egia da gure egile eta idazleak gero eta ezagunago egiten ari direla"

EGILETZA lehiaketa eta deialdi publikoen bitartez sustatzen ari da orain (Donostia Hiria, Francisco de Avellaneda, Eusko Jaurlaritzaren sormen bekak, Santurtziko sariak...), horietariko batzuek antzezpena inplikatzeko dute, edo estreinaldirako bermea dira.

"Curriculum" global horretatik, eta bakoitzaren gorabeheretatik ez dira gaizki ateratzen. Euskal Herrian orain, dramaturgia anitz baten erakusgarritasun zerbait sortu da, euskaraz eta gaztelaniaz, non antzerki komertzialean aritzen direnak dauden, umorean, dramen, haurrentzako antzerkian eta familiakoan, zerbait antzerki politikoan, musikalean, moldaketetan, esperimentazioan, abangoardian eta hizkuntza berrietan...; badaude baita ere

hedaduraz antzerkigile izena hartu duten beste espezialitateetako egileak, zeintzuek kanal berri bat topatu duten; badago euskal diaspora bat ere, herrialdeetara kanpo idazten duten egileek osatua, herrialdeko gaiei buruz ere idazten dutenak; eta egoteagatik, "estiloko" antzerki tradizionala ere badago izan, antzerki primitiboa, pastoralak eta molde berriko forma parateatralak mimitizatzen dituenak. Eta ez da ezer txarra, gainera, zinemarako edo telebistarako sorkuntza dramatikoak ere egotea, dramaturgiaren haragitze berria baitira: antzerki/industria/kultura modalitate horiek ere etorkizuna dira ●

L I T E R A T U R A

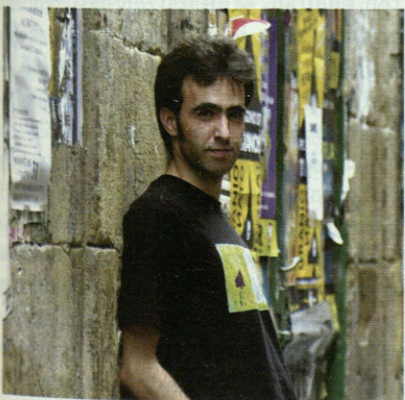
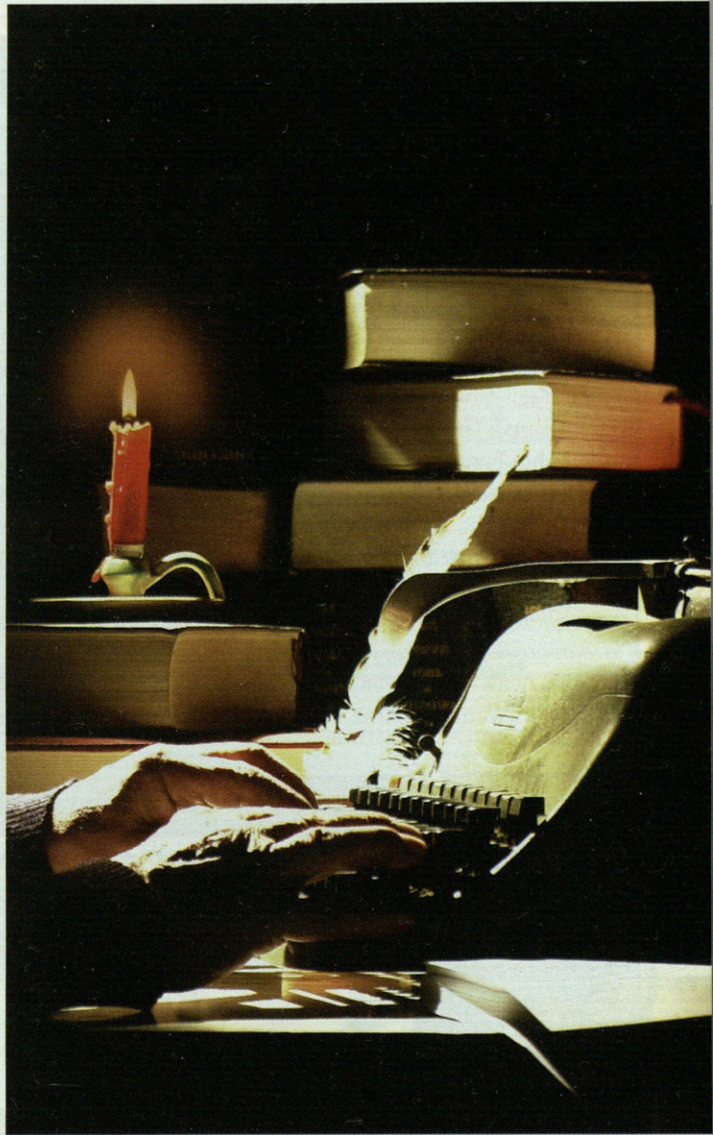
Hala uste ez dugun arren, miseria gorrian hiltzen den idazle ugari dago. Idazle izatea, beraz, ez da askotan pentsatzen dugun bezain magikoa. Ez behintzat baldintza ekonomikoei dagokienean. Hona hemen euskal idazleen bizi-moduaren eta lanaren erradiografia labur bat.

IDAZLEAK ETA DIRU KONTUAK

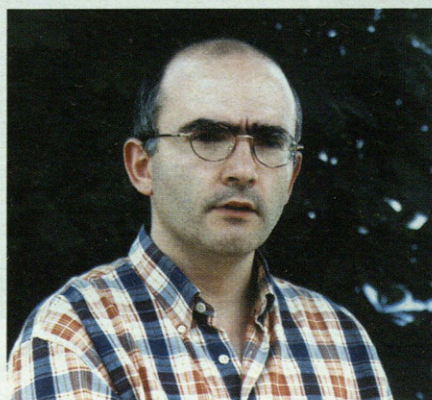
Oso euskal idazle gutxi esan dezake lanbidez idazlea denik. Euskal Idazleen Elkartearen izena emanda dauden artean begirada azkar bat botaz gero, irakasle dezente ikusten da, administrazioan ari da multzo handi bat, badira kazetari, itzultzaile eta editoreak, eta baita apez eta politikoak ere. Dozena batek ez du gaur egun lanbiderik: erretiroa hartuta daudelako, alegia. Ez idaztetik, ordea. Izan ere, idazteak nekez ziurta dezake bizibidea. Beraz, are gutxiago erretiroa. Hala ere, aurki litezke idaztetik bizitzeko erabakia hartu duten idazleak. Zer idaztetik argitu beharko da.

partiketa. Gutxi gora-behera erdia argitaletxearentzat izaten da, eta beste erdia banatzaile-saltzaileentzat. Argitaletxeari diruaren zatirik handiena liburu egiten joaten zaio (inprenta, fotokonposizioa...), ehuneko hamarra kontatzen du bere irabazietarako, eta beste ehuneko hamarra, idazlearentzat izaten da. Saldutako liburu bakoitzaren

ALBERTO ELOSEGI

ALBERTO ELOSEGI

ALBERTO ELOSEGI

DANI BLANCO

Letren mundu erakargarrian murgildu baino lehen, kontuak ateratzeko ariketa txiki bat. Eman dezagun badela liburu bat liburu dendan 6 euroren truke eros litekeena. Sei euro horiek askoren artean partitzeko dira: BEZ zerga salneurrian joango da, eta gainera, saltzailearen, banatzailearen, argitaletxearen eta azkenean, egilearen artean egin beharko da

balioaren ehuneko hamar ordaintzen zaio idazleari egile eskubideengatik. Zenbait argitaletxek ehuneko hamabia ere ordaintzen du kopuru jakin batetik gora salduz gero. Eta dirutza horretatik kendu behar da PEFZri dagokiona ere. Atera kontuak sei euroko zenbat liburu saldu beharko lituzkeen idazle batek urte osoko (bakarrerako) bizibidea izateko. Eta kontuak

borobiltzeko, ez ahaztu, liburu gehienek oso biziraupen laburra izaten dutela liburu dendetan (hiruzpalau hilabetekoa, batez beste). Eta hau guztia, kontuak lege egiten dituzten argitaletxeen kasuan.

Kontuak ateratzeko lana hartu duenak erraz ulertuko du idaztea lana izan badela, baina lanbidea apenas. Kontuak ateratzeko

■ Ez dira bizi itsasertzean paseatuz

Ez da erraza idazleen baldintza ekonomikoez hitz egitea. Badirudi magia kentzen zaiola askorentzat hain erakargarria den idazlearen bizimoduari. Noiz-behinka hemengo edo hango idazle hura miseri gorrian hil dela jakiteak zer pentsa jartzen gaitu, ordea. Horregatik aukeratu ditugu Arantxa Urretabizkaiak kontatutako pare bat anekdota idazleen bizimodua zenbaitek nola mitifikatzen duen frogatzeko.

Arantxa Urretabizkaiari telebista saio batetik hots egin zioten behin berari buruzko erreportaje bat egiteko. Itsasertzean egin zuen hitzordua kazetariarekin eta han azaldu zen Arantxa agindu bezala. Kazetariak harrituta bezala galdetu omen zion ea ez al zuen bere libururik ekarri irudiak hartzeko. *"Idazleak horrela bizi garela uste dute, eta halaxe esan nien: nola bizi garela uste duzue? Gure liburuak besapean hartu eta itsasertzean paseatuz? Egun osoan itsasoari begira?"*.

Idazleak -normalean, behintzat- ez dira itsasertzean paseatuz bizi. Arantxak berak aitortu digu, egun jakin hartan joan

zela etxera libururen baten bila kazetariak nahi zituen bezalako irudiak izan zitzan, baina trukean erosketak egitera laguntzeko eskatu ziela telebistakoei. *"Beraiek etorri izan ez balira erosketak egitekoa nintzen, eta goiza galdutzat jo nahi ez nuen, gutxienez erosketak eginda bueltatu nintzen etxera"*.

Jendeak, irakurleek oro har, idazleei buruz duten irudia ondo baino hobeto erakusten duen beste anekdota bat ere berak kontatu digu. Lehiaketa bat zen. Lehiakideek galderak egiten zizkion Arantxari eta honek erantzun. Erantzunetako batek gezurra izan behar zuen, eta gero, lehiakideek asmatu egin behar zuten erantzun guztietatik zein zen Arantxak asmatutakoa. *"Zenbat liburu saltzen dituzu?"* galderan sartu zien ziria lehiakideei. *"Bost milioi edo antzeko astakeriaren bat erantzun nien"*. Lehiakideak, ordea, ez ziren konturatu gezurra zenik. *"Sukaldean egitea asko gustatzen zaidala erantzun nien galderetako batean, eta konbentzitu zauden hura zela bota nien gezurra"*.

Hobe bai sukaldekoa gezurra izan balitz eta saltzen diren liburu kopuruari buruzkoa, egia! Ale kopuru hori salduz gero, idazleak itsasertzean paseatuz bizitzeko denbora eta etorkizunerako soldata ziurtatuak izango lituzke. Baita liburu bakoitzeko geratzen zaion kopuruari zerga modura ordaindu behar duena kenduta ere! ●

Aitorrek hamazazpi-hamazortzi urte ingururekin sentitu zuen bokazioa bete-betean. Hogeita hemeretzi ditu orain. Berak idazle izan nahi zuen, idatzi egin nahi zuen, eta hogeita bat urteren bueltan, argitaratzen hasi zenean, erabaki zuen idaztetik bizi nahi zuela. Bi lan eskaintza izan zituen, baina idaztetik apartatuko zutela jabetu zenean, ezezkoa eman zien. *"Nire bokazioari heltzea erabaki nuen, eta oso urte txarrak pasa nituen"*. Txarrak, ekonomikoki, alegia.

Ingurukoen babesa beti sentitu bazuen ere, aitortu digu etxea ordaindu beharrik izan ez zuelako atera zela aurrea. Araotzko abade-etxean bizi izan zen urte haietan eta horri esker eutsi izan zion bere gogoari.

□ **Saldutako liburu bakoitzaren balioaren ehuneko hamar ordaintzen zaio idazleari egile eskubideengatik**

■ Idazleen bizimodua asko mitifikatu ohi da. Beraien baldintza ekonomikoei erreparatuz gero, ordea, magia hori galtzen du.

lana hartu duenak segituan ulertuko du arrazoi ekonomikoa ez dela idazlea idaztera bultzatzen duena. Kontuak ateratzeko lana hartu duena konturatu izango da honezkero idazleen bizimodua mitifikatzeko joera dutenek ez dutela konturik ateratzen eta kontutik bizitzea ez dela posible. Kontuak ateratzeko lana hartu duena jabetuko zen idaztea oso aberasgarria izan

arren, ez dela inondik ere aberasteko bidea.

Hala ere, badira idaztetik bizi diren idazleak. Ez asko, baina izan badira. Adibidez, Aitor Arana idazlea da eta idaztetik bizi da. Harro esaten du hori, berea kosta bazaio ere. *"Zorionekoa sentitzen naiz, oso bokazio handia dudalako"*. Eta behar ere bai zenbait egoeratan.

ALBERTO ELOSEGI

Idazle izateak ez dakar ezinbestean idaztetik bizi nahia. Ez idazle guztientzat, behintzat

Harkaitz Cano da idaztetik bizi den beste idazleetakoa bat. Zuzenbidea ikasi eta denbora librean idazteko aholkua eman zioten. Berak justu kontrakoa egin zuen, eta gaur egun, zuzenbidean lizenziatua den arren, idaztetik bizi da. Hementzi urterekin hartu zuen erabakia.

PRODUKZIOA. Zorionekoa sentitzen da Aitor. Badira urte batzuk eroso samar bizitzen hasi zela. Sekretua? Produksioa, bere hitzetan. "*Honetatik bizi nahi bada, produkzio handiko idazlea izan beharra dago. Argitaratzenetik bakarrik bizi nahi izatera liburu asko eduki beharra dago merkatuan*". Berak 45etik gora ditu. Horien artean, "*estu-estuan literatura direnez gain, euskalkigintzarekin zerikusia dutenak ere bai*". Orain bi urte bost liburu kaleratu zituen, iaz beste hainbeste eta aurten zazpi dauzka bere asmoen artean. Une honetan bertan argitaratzen ditu Txalaparta eta Ibaizabalekin haur literaturako liburu bana.

Bere idazle lana hitzaldiekin tartekatzen du. Eta sariekin. Diru iturri garrantzitsua berarentzat idaztetik bizitzen jarraitzeko. Horixe erantzuten die ea gazteei tokia uzteko asmorik ez ote duen galdetzen diotenei.

Harkaitz Canok berriz, bizibidea enkarguzko gauzak idaztetik ateratzen du: telesaiotarako gidoiak, irratirako moldaketak, beldurrezko istorioak, zenbait egunkaritan zutabeak... Saiatzen da oreka aurkitzen, baina badu kezka enkarguz idazteak ez ote duen bere proiektuak aurrera ateratzeko gogoia desaktibatzen. Horregatik ulertzen ditu idaztearekin zerikusirik ez daukan lanbidea izatea komenigarriagoa dela defendatzen duten idazleak. Baina berak beste bidea aukeratu zuen eta alde on asko ikusten dizkio: "*Ikasketa bat da azken batean: gidoigintzan elkarrizketaren sekretuak ikasi ditut, nola laburtu, soberako hitzak nola kendu; zutabegintzak gauzak azkar egiten erakutsi dit, epe baten barruan lan egiten; idazteko muskuloa egiten ari naiz; sinetsi nahi dut entrenamendua dela*".

Arteak eta Zientziaren arteko topaguneak

ISTURITZE ETA OTSOZELAIKO HAIZEAK (kontzertua) Mixel Etxekopar, Sylvain Frydman, Sylvie Pascal, FA7 eta Syrtes taldea. Isturitze eta Otsozelaiko kobazuloetan. Apirileko 19an eta 20an. Erreserbak: 00 33 559 29 64 72

ELTZARRUZE EGUNAK. Donamartir. Maiatzaren 2, 3 eta 4ean.

GAUA. (Sorkuntza musikala) Lagunarte konpainia. Isturitze eta Otsozelaiko kobazuloetan. Maiatzeko 10ean, 18:00tan. Erreserbak: 00 33 559 29 43 36

HARPEARI BERTSOKA (Bertsokak) Aitor Mendiluze. Isturitze eta Otsozelaiko kobazuloetan. Maiatzeko 20an. Erreserbak: 00 33 559 93 25 25

BELARDI (kontzertua) Txomin Heguy, Maialen Estekahandy, Frantxua Cousteau eta Karlos Gimenez. Donamartiriko elizan. Ekainaren 21ean, 21:00tan.

ERAKUSKETAK:

GOIKOKO NOMADAK (Eskulturak) Noël Kebir. Isturitze eta Otsozelaiko kobazuloetan. Martxotik Azarora arte.

ISTURITZ OTSOZELAIA (Argazkiak) Ben Hansen. Baionako Bonnat Museoa. Martxoaren 7tik Ekaina hasiera arte.

HOMMAGE A MON GRAN ANCETRE (Eskultura) Chistiane Giraud. Arnaga (Kanbo) Maiatzan

HITZALDIAK:

KOBAZULOAK ETA MITOLOGIA. Mikel Duvert, Anuntxi Arana, Jean-Michel Duhalde eta Koldo Amestoy. Bil Etxea gela. Donamartiri. Maiatzaren 2an 21:00tan.

ISTURITZ ETA OTSOZELAIKO ANIZTASUNA. Aude Labarge eta Paul Goiko Etxea. Ekainaren 6tik 9ra arte.

"**PARURE ET SENS ESTHETIQUE DE L'HOMME DE CRO-MAGNON**". Randall White. Elgar zentroa. Hazparne. Uztailaren 25ean 21:00tan.

INFORMAZIOA: TEL: 00 33 559 47 07 06 / 00 33 559 29 64 72
EMAIL: cromagnon@grottes-isturitz.com

50^{ans} des Grottes d'Isturitz & Oxocelhaya
éveillez vos sens
écouter • sentir • goûter • voir • toucher

■ Idazle izatetik bizitzeko produkzio handikoa izan beharra dagoela dio Aranak, merkatuan liburu asko eduki behar dela.

Ez zaio lanik falta, eta baldintza ekonomikoak beti onak ez izan arren, askatasunaren kontrapartida du berak egin duen aukerak: *"Nahi dudan ordutegia dut, oso bizitza librea, jeferik gabe, irakurtzeko denborarekin..."*.

Garbi dauka hala ere, beste bide batzuk ere jorratu litezkeela eta akaso jorratuko dituela. Itzulpenarena, adibidez.

Bere hogeita zazpi urterekin ez du erretiroan eta gauza horietan pentsatzen. Bere etorkizuna urtebeteen kabitzen da: *"Kontu korrantean urtebete lanik egin gabe bizitzeko adina edukitzea"*, etorkizuna ziurtatua edukitzea adina da Harkaitzentzat.

Aitor Aranak hasierako urte haietan ere apenas pentsatzen zuen etorkizunean. Orain, urteak aurrera joan ahala, gehiago. Horregatik -eta orain modua duelako- kotizatzen du autonomoetan. Eta pozik dago. Sortzen. *"Zenbat eta gehiago sortu, orduan eta gehiago argitaratzen duzu; idaztetik bizi naiz; iritsi behar zuen eta iritsi da"*.

Arantxa Urretabizkaia ez dago idaztetik soilik bizi diren idazleen artean. Literatura propina bezala definitzen du berak. Eta hala ere, luxu handi bat da idaztea, bere hitzetan. Azken hogeita bost-hogeita zortzi urteotan idaztetik eta komunikabideetatik bizi izan da. Bitan banatuta dauka bizibidea.

□ Kontuak ateratzeko lana hartu duena jabetuko zen idaztea oso aberasgarria izan arren, ez dela inondik ere aberasteko bidea

Lanbidez erizaina izan zen zortzi urtez, *"instrumentista bezala aritzen nintzen kirofano batean"*. Gero Historia ikasketak

egin eta irakasle aritu zen. Beraz, inoiz ez du bizibidea idaztetik atera.

"Behin saldu nituen, adibidez, antzerki obra baterako eskubideak; ordaindu zidatenarekin begiz jota neukan txaketo bat erosi nuen, larruzkoa; propina horiek dira literatura, niretzat".

Arantxak behin baino gehiagotan pentsatu izan du erretiroa hartzeko garaiarekin. Eta bere bi lanbideak berak aukeratu dituen arren, badaki bere lanak bukaerarik ez duela izango. *"Ahal dudan bitartean jarraitu egin beharko dut lanean"*. Badakielako lanik egin gabe ez duela diru sarrerarik izango.

Eta hala ere, ez dago bere bi lanbideak aldatzeko. Ezta bien artean bakarra aukeratzeko ere. Oso seguru esaten du norbaitek eskainiko balio idazteagatik ordaintzea, idaztetik bizi ahal izatea, gaintzeko guztia uztera behartuko balu, ez lukeela onartuko. Idazle badelako, *"baina hori behar dut nire barrura begira lan egiteko, eta komunikabideak behar ditut kanpora begira, jendearekin harremanetan aritzeko"*. Eta biak nahi ditu. Beraz, idazle izateak ez dakar ezinbestean idaztetik bizi nahia. Ez idazle guztientzat, behintzat. Batzuek ezingo luke, baina beste batzuek, ahal izanda ere, ez lukete nahiko.

◆ ARANTXA ITURBE

ARTISTAREN HUTSUNEA

Joan den asteazken goizean zendu zen Jorge Oteiza, 94 urte zituela.

Oteiza eskultore handiak utzi gaitu, baina baita poetak, polemistak, pentsalariak, errebeldeak... ere. Jenio biziko jenioa joan da. Bere lagunengana jo dugu oriotarraren inguruan aritzeko. Haren lanaz, izaeraz, poetikaz, pentsaeraz, haserrealdiez, eskuzabaltasunaz eta umoreaz jardun dute eta, besteak beste, polemikak bizirik dirauela gogorarazi digute. Jorge Oteiza Fundazio Museoaren gorabeherak ez baitira itzali fundatzailearekin batera.

Jorge Oteizak hutsunea utzi digu. Baina berak erakutsi zigun hutsa ez dela ezereza, hutsa betea dagoela. Jorge Oteizak hutsune betea utzi digu.

Testuak: Nagore Irazustabarrena

Abangoardiako artista plastiko handia zen Oteiza, XX. mendeko eskultore garrantzitsuenetakoa. Ezaguna denez, eskultura erabat hustutzero iritsi zen eta, horri esker, eskultura ez da gehiago materia, hutsik dagoena bera bihurtu da eskultura. Joxe Anjel Irigarai Oteiza Fundazioko patronatukidearen esanetan, “bizitzaren zergatiaz kezkatuta hutsaren bila ibili zen, Wittgenstein eta Heidegger filosofian bezala, bera esperimentazioan eta artean”. Oteizaren masa eta espazioaren kontzeptu berri horretaz eskultura zein arkitektura elikatu dira.

ARTISTA BAINO GEHIAGO.
Oteizaren lanak, dena den, artearen

berean grinatsua. *Nik James Joycerengandik hurbil ikusten dut*”.

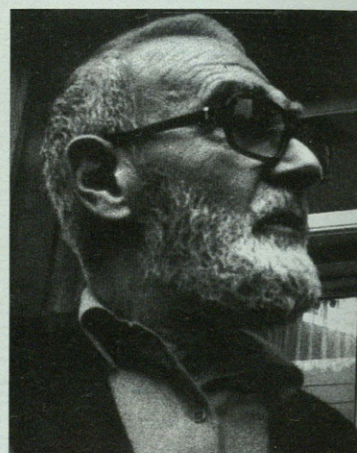
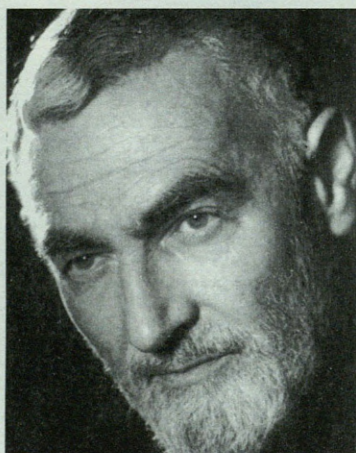
Juan Antonio Urbeltz ere Patronatuko kidea da. Dantzaren zentzuak, sinboloak aztertzen lan handia egin du eta Oteizak “dantza metafora ederrez beteta zegoela” ikusten lagundu ziola dio. “Gerra ondoko belaunaldiarentzat estimulu ikaragarria izan zen Oteiza”. Gogora ekar dezagun, esaterako, Ez Dok Amairu izena berak proposatua izan zela.

Euskara ere Oteizaren kezka nagusietako bat izan da. Gaztelaraz halako maila altua zuen pertsonari, bere hizkuntzan mutu izatea egokitu zitzaion, ordea. “Oteizaren obra bere ariman integratzeko desioa da” dio Urbeltzek, “baina bere

bizitzaren artea zela. “Arteak ekarri nau berriro bizitzara” zioen.

Horregatik, ingurukoek bere obra baino bere jarreraren garrantzia aldarrikatzen dute, esperimentaziorako, sormenerako grina.

TRADIZIOA ETA ABANGOARDIA. Hizkuntzarekin bezala, euskal izaera historiaurretik hona bizia izan dela zioen Oteizak. Lascaux-eko kobazuloko zaldiak Goiaren obrekin lotzen zituen eta gu zibilizazio horren ondorengo garelako aldarrikatu. Tradizioa gaurko begiz zekusan, tradizio hori abangoardia bihurtuz, “Euskal arimaren, euskal estiloaren bilatzailea izan da”, dio Urbeltzek, “baina jendeak gaizki ulertu du; Historiaurretik

esparrua gainditzen du. Poeta ere bazen, “gure herriko poetarik handienetakoa”, Irigarairen iritziz. “Gutxitan ematen den dohain bat zuen gainera: oso kultoa zen, erreferentzia ugari zituen, baina bera hain zen oldarkorra eta bizia, bere poesia ez zela akademikoezia. Alderantziz, kultoa da eta era

“Jorge Oteiza Bizitzaren zergatiaz kezkatuta hutsaren bila ibili zen, Wittgenstein eta Heidegger filosofian bezala, bera esperimentazioan eta artean”
J. A. IRIGARAI

hizkuntza ukatzen zitzaiolako, eten handi bat zuen hor Jorgek. Horregatik bilatu zituen beste hizkuntza batzuk; burdinaren, harriaren bidez, euskaraz hitz egin nahi zuen”. Oteizarentzat euskara hizkuntza osoa zen, eta horrela, oso-osorik, jaio zela zioen. Beste hizkuntza batzuk garatuz joan diren bezala, Historiaurretik osorik iritsi zaigun hizkuntza omen da euskara.

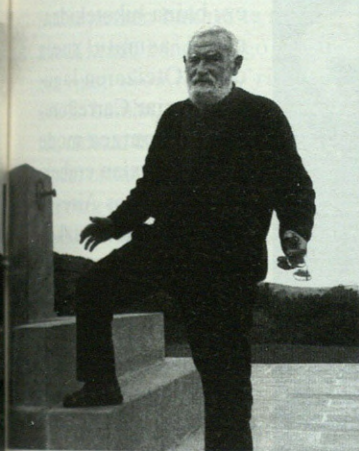
Gehienbat eskultore gisa ezaguna bada ere, aportazioak hainbat esparrutan egin zituela esan genezake, beraz. Eta, hala ere, Oteizaren inguruan esparrutaz hitz egitea ez dirudi egokiena denik. Irigarai azaldu digunez, “berarentzat dena bat zen, ez zituen gauzak konpartimentuetan bereizten”. Oteizari bere eskulturak, materialki baino, haiek sortzeko esperimentazio gisa interesatzen zitzaizkion. Sarri esan izan zuen “lau burdin zati besterik” ez zirela, bera ez zela dekoradorea, berari interesatzen zitzaiona

honako gure kultura erreibindikatzek ez du esan nahi jendeak kobazulora itzuli behar duenik”. Oteizaren ustez, gainera, Historiaurreko mundu hori ez zen hain mundu urruna, Santimamiñetik 18.000 urtek bereizten gaituztela zioen, eta hori 100 urteko 180 amona besterik ez direla. Eta esan bezala, ez zuen hara itzultzeko

“Oteizaren obra bere ariman integratzeko desioa da. Baina bere hizkuntza ukatzen zitzaiolako, beste hizkuntza batzuk bilatu zituen. Burdinaren bidez euskaraz hitz egin nahi zuen”
J. A. URBELTZ

asmorik agertzen, kultura hori munduan gure kokapena lortzeko oinarritzat hartzeko beharra baizik. *"Italiako hiri estatuetik 1200etik 1600era jenialtasunez beteriko 400 urte bizi izan zituzten eta herri zoragarria dute orain. Hori da Oteizak guretzat nahi zuena, gurea Arkadia txiki bat izatea zen haren ametsa"*.

Oteizaren bilaketa hori, tradizio eta abangoardiaren arteko lotura hori, horrela azaldu du Xabier Morras patronatukide eta artista nafarrak: *"Bertsolariak, artzainak, aizkolariak... finean gure tradizioa gaur egungo artearen eta zientziaren bitartez landu zuen. Gure kultura nazionalaren oinarriak sortu zituen. Kultura hori beti hor egon da, baina euskaldunok ez dugu sinetsi"*.

OTEIZA GIZARTEARENZAT.

Oteizaren inguruan solaskide izan ditugunak gizarteak bere garrantziaz jabetu behar duela diote. Horrelakoak herri bati oso gutxitan egokitzen zaizkiola, eta agian bere modukorik ez zaigula berriro etorriko. Morrasen hitzetan: *"Ez dut jenioengan sinesten. Baina existitzen badira, ziur Jorgeren antza dutela"*. Eta gizarteak bere aportazioa onartzen jakin ez duela ere badiote.

Oteizaren lanaren eragina hor dago. Estetikari dagokionez, duela 40 urte Arantzazuko apostoluek polemika sortu zuten. Egun, belaunaldi berriari apostolu horien buruak ikusi eta klasikoak iruditzen zaizkio. *"Espazioaren eta masaren kontzeptu berriaz eskultura eta arkitektura elikatu diren bezala, gizartea bera ere elikatu da inkontzienteki"*, Morrasen iritziz. Baina oro har, gaizki ulertua eta baztertua izan omen da.

Espiritu kritiko zorrotza izan du beti

Oteizak. Oldarkorra, urratzailea, polemista handia izan da eta boterea eta kultur makinariaren aurka jo du. Juan Antonio Urbeltzen aburuz, *"gizartea baino aurrerago joan da, eta tradizioaz gizarteak beti jakintsua, eroa eta santuaren aurka jo izan du"*.

Oteizaren ondarea oso zabala da: eskulturak, poemak, idatziak, film grabatuak... *"Gizartea harritu egingo da hori dena ikusten duenean"* dio Morrasek. *"Hor lan handia dago egiteko, Jorgeren aportazio guztia gizarteari aurkeztu behar zaio apurka"*. Oteizarentzat bera- rentzat bere lana gizartean zabaltzeak, artearen pedagogiak berebiziko garrantzia zuen. Pertsona bakoitzak barruan sortzaile bat duela zioen eta sormen hori

azaleratu eta lantzea izan zen bere kezka nagusienetakoa.

HASERREAREN ATZEAN. Gizarteak Oteiza haserre irudikatu izan du, beti denen aurka, polemikaren zurrunbiloan gehienetan. Oteizaren pertsonaiak indar handia izan du eta horrek, agian, irudia-

□ "Gizartea harritu egingo da Oteizak utzi duen ondarea ikusten duenean. Hor lan handia dago egiteko, Jorgeren aportazio guztia gizarteari aurkeztu behar zaio apurka"
X. MORRAS

■ Urtez urte

1908: Urriaren 21ean jaio zen Orion, Gipuzkoan.

1931: Bere lehen saria jaso zuen Gipuzkoako Artista Berrien IX. Lehiaketan.

1935: Hego Amerikara joan zen.

1938: Itziar Carreñorekin ezkondu zen.

1950: Arantzazuko eskulturak egiteko lehiaketa irabazi zuen.

1951: Milango IX. Hirurtekoan Ohorezko Diploma eskuratu zuen.

1954: Arantzazuko eskulturak zentsuratu zizkieten. Gero 1969an amaituko zituen.

1957: Nazioarteko Eskulturarako Sari Nagusia Sao Pauloko IV. Biurtekoan.

1959: Eskulturak egiteari uztea erabaki zuen.

1963: *"Quosque Tandem...! Interpretación estética del alma vasca"* argitaratu zuen.

1965: *"Para una tipología de las relaciones del vasco con Dios y con la muerte"* argitaratu zuen.

1968: *"Estética del huevo. Mentalidad vasca y laberinto"* argitaratu zuen.

1973: *"Un modelo de hombre para el niño en cada país"* argitaratu zuen.

1984: *"Ejercicios espirituales en un túnel"* argitaratu zuen.

1985: Espainiako Arte Ederren Urrezko Domina jaso zuen.

1988: Asturiaseko Printzea saria jaso eta Espainia ordezkatu zuen Vienako Biurtekoan.

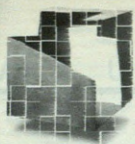
1990: *"Existe Dios al Noroeste"* argitaratu zuen.

1992: *"Itziar. Elegía y otros poemas"* argitaratu zuen. Bere obra Nafarroari uztea erabaki zuen. Nafarroako Urrezko Domina jaso zuen.

1996: Jorge Oteiza Fundazio-Museoaren estatutuak sinatu zituen.

1997: EHUKo Honoris Causa doktorea izendatu zuten. Eusko Jaurlaritzaren Euskaldun Unibertsalaren saria jaso zuen eta Gipuzkoako Urrezko domina.

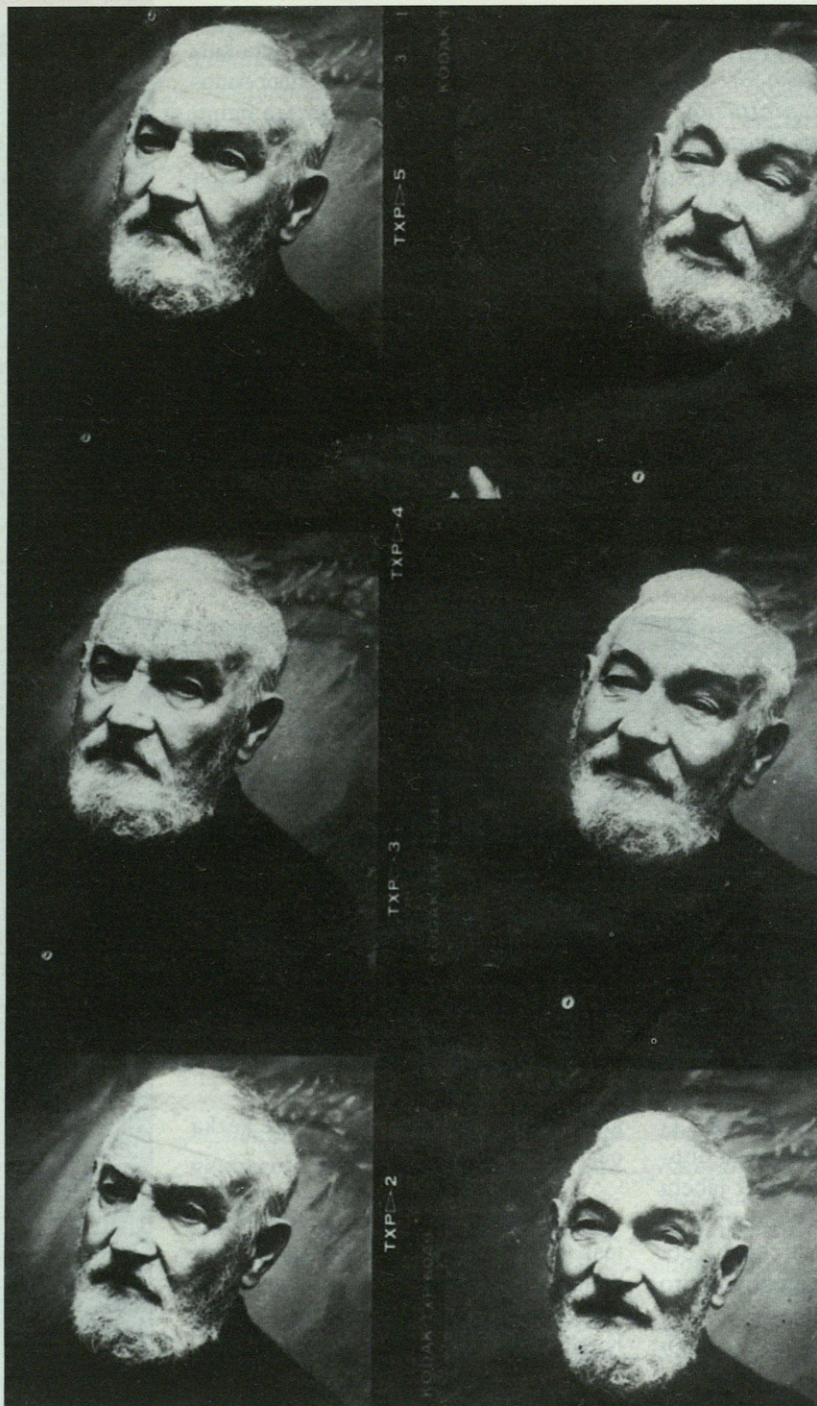
2003: Apirilaren 9an zendu zen ●

ren atzean dagoena ikustea oztopatu izan du. Xabier Morrasen hitzetan *"Biologikoki horrelako sormen ahalmena duen pertsonarik ez dut ezagutu. Eguneko 24 ordutan eta edozein gairen inguruan zen sortzaile"*. Politikaz, historiaz, antropologiaz, arkitekturaz, arteaz... edozein gairen inguruan hitz egitean Oteizarekin topikoek ez omen zuten balio. Bere ikuspegiak berritzaileak omen ziren beti, orijinalak eta sakonak. *"Ordura arte erakita zeneukan guztiak ez zuen balio berarekin, zerotik hasi behar zenuen"*.

Xabier Morrased 18 urte zituen Oteizaren etxera lehenengoz bisitan joan zenean. Ez omen zitzaion bisita gustatu: *"Esaten zuen guztia hain zen berria eta indartsua, beldurtu egin nintzela. Ez nuen defentsa intelektualik Oteizari aurre egiteko. Bisita hartatik ez zen pertsona bera aterata, tximistak jota bezala irten nintzen"*. Pertsonalki oriotarra ezagutu dutenak bat datoz Oteizak liluratu egiten zintuela esatean. *"Bere mundua oso erakargarria zen, baina berea zen eta horregatik, arriskutsua. Garbi izan behar zenuen hori ez zela zure mundua"*. Horregatik urte hauetan guztietan bisita eta bisita artean denbora pasatzen utzi duela dio Morrased: *"Bion arteko komunikazioa posible izan da, ez maila berean noski. Eta, hala ere, oraintsu arte lehen aldian sentitu nuenaren antzekoa sentitu izan dut bisita guztietan, gainditu egiten nauela"*.

Oteizarenetik milaka eta milaka pertsona pasa dira. Bere etxea kontsultorio kultural moduko bat zela diote bere ingu-

rukoek. *"Niri kontuak ez zaizkit ateratzen"* azaldu du Xabier Morrased. *"Azken 40 urtetan ez dut lanean ikusi, beti bisitaren bat baitzeukan. Ez al zuen lorik egiten? Nola lortu du halako ondare ikaragarria uztea?"*.

Eskuzabala ere bazen Jorge eta norbaitek proiektu interesgarri bat aurkeztu zion guztietan bere laguntza eskaintzen omen zuen, proiektua bere diruz lagunduz edo, dirurik ez zenean, bere harreman eta eraginak baliatuz.

Bat-bateko haserrealdi gogorak ohikoak zituen, baina baita umore zorrotza ere. *"Jorgerekin algaratik negarrera eta negarretik algarara pasatzen zinen, beti ezustean"*, esan digu Morrased.

Bere arazorik handienetakoa, ordea, lan taldean aritzen ez zuela asmatu izan zen. Bere lagunek diotenez, lan taldeak sortzea bere obsesioetako bat izan zen eta ez zuen inoiz hori burutzerik lortu.

Lan taldean asmatu ez, baina bikotekidearekin asmatu zuela diote Oteizaren lagunek, Itziar Carreñorekin ezkontzea modu nahiko bitxian erabaki arren. Buenos Airesko pentsio bateko azken solairuko gelan sartuta zegoen Oteiza. Pentsioa ordaintzeko sosik ez omen zuen eta, harreratik pasa ezin zitekeenez, gelatik ezin zuen irten. Itziar joaten zitzaion janaria ematera eta azkenean dirua ere lortu zuen Jorgek zorra ordain zezan. Gelatik ateratzea lortu eta nola ordainduko zion Itziarri? *"Nik ez nuen emakume horri ordaintzeko ezertxo ere eta neure burua eskaini nion"*. Hala kontatu

izan du Oteizak berak, behintzat. Bikotea ezagutu zutenek Jorgerekin bizitzea ez zela batere erraza izango diote eta Itziarrek pazientzia handia erakutsi zuela.

Artista, poeta, pentsalaria, eskuzabala, polemikoa, jenio bizikoa, zaila, langilea, umoretsua, erbeldea... Bizitza luze eta bete baten ondoren, ondare zabala utzi du Jorge Oteizak. Asmatuko al dugu berak utzitako hutsunea bere edukiz bete-tzen? ●

Bere bizitza luzean elkarrizketa ugari egin dizkiote Jorge Oteizari. ZERUKO ARGIAk ere oriotarra elkarrizketatzeko aukera izan zuen behin baino gehiagotan. Oteizak 60 eta 70eko hamarkadetan astekarian esandakoak bildu ditugu hemen.

“ORREKIN IL NAI NUKE”

Oteizari lehen elkarrizketa 1969an egin zion ZERUKO ARGIAk. Arantzazuko apostoluak amaitu berri zituela, bertara hurbildu zitzaion Martin Ugalde. Eta pozik aurkitu zuen oriotarra. “Orain arte izan ditudan buru-auste ta nekeak kolpetik uxatu balira bezela sentitzen naiz. (...) Lengo egunean goiko irudia jartzen bukatu ta andamioak kendu baño lenago musu bat eman nion Kristo’ri bere arrizko buruan, eta egi-egia diot, orduan, une orretantxe, nere ezpain oietan sentitu nuan arriaren otza ta ezetasuna ta alako kresal gusto ura oraindik oan daukat, eta ez zait bizi naizen artean joango; orrekin il nai nuke”.

Pozik ageri zen orduan Oteiza eta, akaso, aste gutxiren buruan Inaxio Mari Otegi hurbildu zitzaionean, oraindik iraungo zion pozak. Baina haserre puntua nabari da ZERUKO ARGIAko kazetariari emandako erantzunetan: “Nik ez ditut euskaldun batek bear lituzken guziak, bañan lanean ari naiz. Beste batzuk ere lanean ari dira; bañan arrokeri biziz. Sudurra euskalduna dutela, itxura euskalduna dutela ta gutxiagotzat daukatenak baztertu oi dituzte. Olakoekin ez dago gauz onik”. Eta aurrerago: “Bakoi-

■ Oteiza Arantzazun, 1968an, Azpiazu eta Garaterekin.

tzak al lezakena egin beza. Gañontzekoa, adarra jotzea. Besterik ez”.

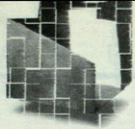
Handik bi urtera, 1971an, Luis Haranburu Altunak egin zion elkarrizketa. Eta haserre ez zitzaion pasa, dirudienez. “Ni aspertu naiz. Neure itxaropen bakarra zuek gazteok zintzen baina gazteriak huts egin du. Eta orain norengan itxaro behar dut? Zaharrengan? Utikan!”. Haranburu Altunak Euskal Herriaren geroaz galdetu eta Oteizari ez zitzaion umorea hobetu: “Argi dakusat geure geroa, baina hobe dut ez esatea, zeren oso iluna deritzat... Bart gauean ez nau loak hartu, esnai egon naiz kezkatu eta triste. Felipe IIz geroztik Euskal Herria lotan datza. Erderaz edo

euskeraz zurrunkaka ari gara. Geure Herria miseria espiritual gorrian bizi da (...). Ondo eza gutzen dut nire Herria, barren-dikan Jonasek balea bezala, nazka eta mexpretxuraino eza gutzen dut nire Herria. Geure kupidarik handiena ere, denok euskeraz zurrunka egitea da”.

1974an Edorta Kortadik Oteizaren izena euskalduntzea erabaki zuen. “Hontan, ordea, Jurgi dator eskaileratan gora. Bizi-bizi mintzo da Oteiza, sinetsi ezin besteko bizitasunez, gorputz osoari eraginez. Inoiz baino gogotsuago aurkitzen dut”. Eta gogotsu ekin zion kri-

tikari: “Zoro herria ematen dugu. Hain bikaina den gure ikuste-hizkuntza izurrazten ari gara horrenbeste ‘h’ dela medio; geure burua frantsesten ari gara eta ittoztzen”. Euskal artizez galdetuta, ezkor ageri zen: “Sufrituz ikusten ditut. Azken urtetan geure arteko anarkia bide dela, galdu egin ditugu gure artistak, eta geure elkartasun faltarengatik arratoiak bezalaxe zapaldu gaituzte”. Baina Euskal Herriak maila guztietan zituen arazoentzat irtenbide bat ere proposatzen zuen: elkarrizketa. “Bertsolariek bezala egin behar dugu elkarrizketan. Esan beharrekoak aurpegira esanez, baina ondoren denak bazkaltzera elkarrekin joanez” ●

www.kaixo.com

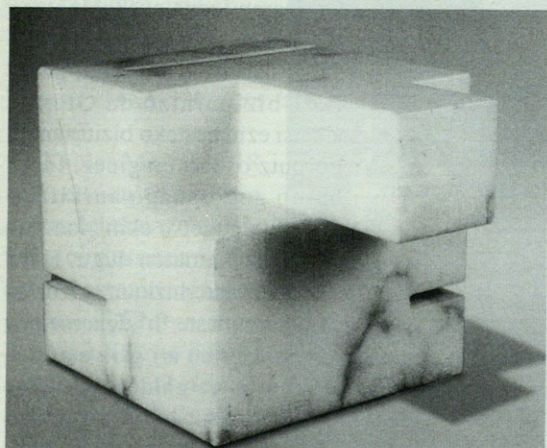
ALBERTO ELOSEGI

■ "Eraikuntza hutsa"ren xehetasuna.

"OTEIZA 2000"

■ "Apostolu burua".

"OTEIZA 2000"

■ "B konklusio esperimentalta - Mondrianentzat".

"EUSKAL ESKULTURA"

■ "Esferaren desokupazioa"

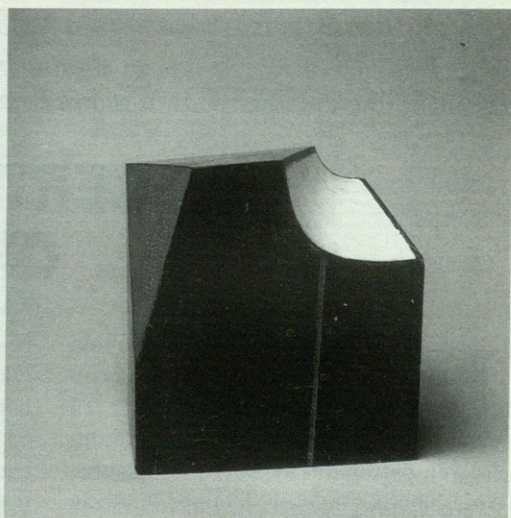

■ "Eraikuntza hutsa", Oteizak 1957an diseinatutako eskultura da eta

■ "Itaka".

"EUSKAL ESKULTURA"

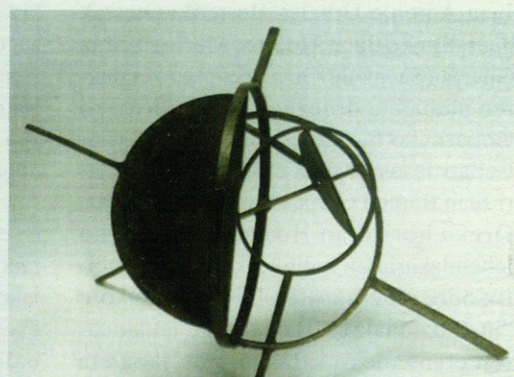

"OTEIZA 2000"

■ "Kuboaren desokupazioaren teorema".

ALBERTO ELOSEGI

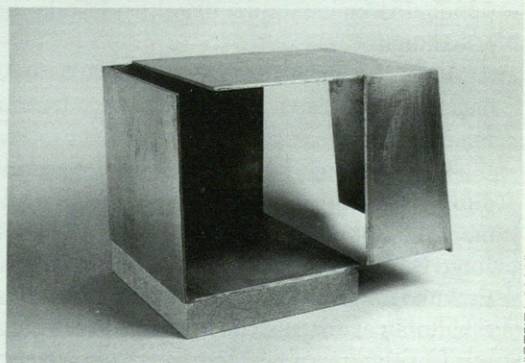
"EUSKAL ESKULTURA"

■ "Esferaren desokupazioa".

ALBERTO ELOSEGI

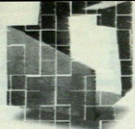
■ "Eraikuntza hutsa"ren xehetasuna.

"OTEIZA 2000"

■ "Hutsunean arnasa hartzen".

berriki Donostiako Paseo berrian ipini dutena.

1992an Oteizak bere ondare guztia Nafarroari eskaintzea erabaki zuen. 1996an ondare hori kudeatuko zuen Fundazioaren estatutuak sinatu ziren. 2003an Jorge Oteiza Fundazio Museoa inauguratzeaz da. Baina Fundazioak Oteizaren nahia beteko al du? Berrito ere polemika bizia piztu da oriotarraren inguruan.

ZER GERTATUKO DA OTEIZAREN ONDAREAREKIN?

Komunikabideetan gero eta toki handiagoa hartu du azken aldian Oteiza Fundazioaren inguruko polemikak. Fundazioaren patronatukideak zatituta daude. Alde batetik Oteizari "leialak", Oteizak berak aukeratutakoak: Jaione Apalategi, Joxe Anjel Irigarai, Xabier Morras eta Juan Antonio Urbeltz. Bestetik: Oteizak hautatutako Juan Huarte, Marisa Saenz Guerra (Saenz de Oiza arkitekto zenduari alaba eta ordezkari) eta Nafarroako Gobernuak bi ordezkariak, Kultur kontseilari Jesus Laguna eta Kultur zuzendari Juan Ramon Corpas. Lau eta lau, beraz. Oteiza hori Juan Huarte Fundazioko lehendakariaren kalitatezko bozka erabiliz bere alde haustea lortu du laukote "instituzionalak". Baina beste laukotearen etengabeko salaketa publikoa eta horren ondorioz lortu den oihartzuna, arazo bihurtu da aurreko laukotearentzat.

"Gutxiengoan" dauden lau patronatukideek gainerako lauen kudeaketari zuzenduriko salaketak laburbildu dizkigute. Batetik, Oteizaren ondarearen egoeraz kezka azaltzen dute. Jakina da duela hila-

bete batzuk Altzuzako eraikinean ura sartu eta igeltsu laboratoriora busti zela. Une honetan oriotarraren obraren zati handi bat baldintza egokietan dagoela baieztatu ahal izan dute, horretarako altzairuzko apalategi berezi batzuk paratu baitituzte.

Baina ezin omen da gauza bera esan Oteizaren etxeko dokumentu eta objektuekin. Etxearen berritze lanak egiteko, bertan zegoen guztia kaxatan sartu eta Alcalá de Henares-eko egoitza batean gorde zuten. Baina, batetik, objektuen inbentarioarik ez zen egin. "Zerbait falta baldin bada, ez dugu inoiz jakingo galdu den hura bazenik ere, edota materiala zein egoeratan zegoen eraman zutenean", dio Joxe Anjel Irigarai. Bestetik, 500 kilometroko bidea inolako segururik gabe egin zuten Oteizaren etxeko objektu guztiek, objektu horien balio kontuan hartuta erabat ezohikoa dena. Oteizak hainbat euskarritan eginiko marrazkiekin ere kezkatuta daude, kaxa fuertean gordeta bai, baina "edozein modutara" pilatuta omen daudelako. Gainera, beste euskarri batzuetan Fundazioko zuzendariak erabakita kolaz itsatsitako dokumentuak ere badaude bertan.

Ondarearen kontserbazioaren egokitasuna alde batera utzita, Fundazio Museoaren kontzeptua bera dago eztabaidan. "Fundazioarekin kulturune bizi bat egitea da Oteizaren nahia" dio Morrasek.

■ Jorge Oteiza Fundazio Museoaren estatutuak

Jorge Oteiza Fundazio Museoaren konstituzio agiria 1996ko urriak 21ean sinatu zen Iruñean, oriotarraren urtebetetze egunean hain zuzen. Ondorengo lerroetan Fundazioaren estatutuei dagokien testuko hainbat pasarte jaso ditugu:

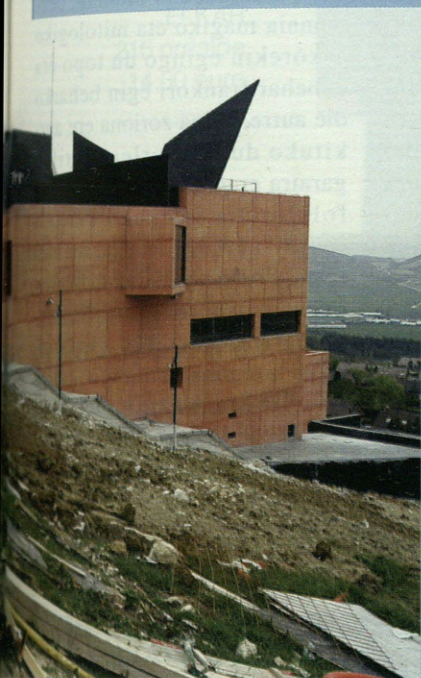
1. artikulua: "Jorge Oteiza Fundazio Museoa estutu hauek, Patronatuaren arauak eta egungo legeriak zuzenduriko Fundazio pribatua da (...)"

4. artikulua: "Fundazioak ondorengo helburu nagusiak ditu. **Lehen:** Jorge Oteiza jaunaren lan eskultoriko esperimentalaren sekuentzia historikoaren ordenamendua. (...) Jorge Oteizak, bizirik den bitartean, hark erabakitako Museo, Erakunde, korporazio edo edozein hartzailerizuzendutako eskulturak ekoizten jarraitzeko askatasun osoa du. **Bigarrena:** (...) Haurraren heziketa estetikora zuzenduriko plan bat

egingo da (...) Horretarako mahai-inguruak, mintegiak, kongresuak, ikerketak, bekak (...) antolatuko dira. **Hirugarrena:** (...) Europan bizirik dagoen hizkuntza aurreindoeuropar bakarra Euskara da. Horregatik Fundazioaren hirugarren helburua zientifikoki alor honen azterketan sakontzea izango da. **Laugarrena:** Hizkuntza Artistiko Konparatuen Zentro bat egingo da (...) Era berean Patronatuak 'Jorge Oteiza Fundazioaren Lagunen Elkartea' ren sorrera bultzatuko du. **Bosgarrena:** (...) Jorge Oteiza jaunaren obra eskultoriko, poetiko eta teorikoa kontserbatu, erakutsi, aztertu eta hedatzea. (...) Fundatzailearen irizpideari jarraituz, bere obraren fondo adierazgarri baten konposaketa zehaztuko da, erakusketa ibiltariaren rola beteko duena. Horretarako, Jorge Oteizak erabakitako piezen erreproduktzioa egingo da, berak zehaztutako baldintzetan" ●

■ Fundazio Museoari bisita

Oraindik Altzuzako Jorge Oteiza Fundazio Museoaren inaugurazio data finkatzeke dagoela, arduradunek "progresiboki" zabalduko dela iragarri badute ere, dagoeneko museoaren egituraren berri eman dute.

MIKEL SAIZ

■ Jorge Oteiza Fundazio Museo, Nafarroako Altzuzan.

Oteizaren etxe-tailerraren beheko solairuan harrera kokatu dute. Goian, batetik artistak bildutako 4.000 liburuz

osatutako liburutegia dago. Lan mahaia eta arbelak ere goiko solairuan izango dira eta bertako dokumentuak tarteka berritzeko asmoa dute. Sukaldea eta logela ere ikusgai izango dira.

Etiketarik irten eta berau eta museoaren eraikin berria, Saenz de Oizaren eraikina, lotzen dituen patiora iritsiko da bisitaria. Bertan Oteizaren eskulturaen bat eta informazio panelak ipintzea aurreikusita dago. Handik nabe zentralera pasako da eta bertan Oteizaren eskultura erlijioso eta figuratiboenak jaso nahi dira. Aurrerago beste areto batean abstrakzioa iritsiko da bisitaria, obra plastikoa eta dokumentazioa tartekatuko direlarik. Lorategia zeharkatu eta dokumentazio zentroa egongo da.

Pasarela baten bidez goiko aretoetara jo ahal izango du publikoak. Bertan izango da Oteizaren igeltsu laboratorioa. Han egongo da, halaber, ekitaldi aretoa eta hainbat eskultura jasoko dituen terraza.

Eskultura fisikoez gain, zirkuitoan zehar proiektzio eta irudi birtualekin jokatuko dutela iragarri dute Fundazioko arduradunek.

Apirilean zabalduz gero, 80 pieza inguru egongo lirake bertan paratuta. Ekainerako 100 piezatar iritsi nahi dute eta irailean 160 artelanetara iritsi eta oriotarraren erakusketa antologiko zabal bat irekitzeko asmoa azaldu dute ●

halakorik egingen, bistan da", dio Irigarai.

Alberto Rosales Fundazioaren zuzendariaren egokitasuna ere zalantzan jartzen dute, baita museoak erakusketa nagusia antolatzeke lan taldea soilik lau arkitektoz osatu izana ere (tartean Marisa Saenz patruntukidea eta bere anaia Vicente). Edozein erakusketa paratzeko talde multidiziplinar bat nahitaezkoa dela diote, "areago Oteiza bezalako artisten kasuan". Oro har, lan talde egoki bat oraindik osatu ez izana kritikatzeko dute. Bereiziki inaugurazioa gainean dagoela dirudienean. Lanpostu gutxi batzuk beteta daude, baina konparaketa bat egitearren, Artiumen, esaterako, lan taldearen zati handi bat museoak ireki baino bi urte lehenago hasi zen lanean. "Fundazioa inauguratzekotan

□ "Museo kontzeptu tradizionalari jarraiki, bere obra fisikoa, besterik gabe, hor paratzea nahi dute eta hori Oteizaren printzipioen aurka joatea da" J. A. IRIGARAI

eraikina inaugura dezatela", diote, "eta ez Fundazioaren edukia".

Salaketa hauen erantzuna ezagutu asmoz, patronatuaren "beste aldera" ere jo dugu. Juan Ramon Corpasek honakoa erantzun digu: "Ez dut patronatuaren polemikaren inguruan adierazpenik egin nahi". Prentsari agertuenez hil honen amaieran da zabaltzeko museoak eta, bide batez, Corpasi inaugurazio data zehatz galdetu genion: "Egoera konplikatu da eta ez dago oraindik data zehatzik". Museoko zuzendari Alberto Rosalesengana ere jo dugu, baina ez dugu berarekin hitz egiterik lortu. Fundazioak berriki kontratatutako idazkariaren erantzuna ere honakoa izan zen: "Data jakinik ez dugu oraindik, baina badirudi atzeratu egingo dela, konplikazioen bat sortu baita".

Baina zer eragin du Oteizaren ondarearen kudeaketaren inguruko polemika eta arazo multzo hau? Oteiza beraren izaerak baldintzatu al du Fundazioaren bilakaera? Alberto Barandiaran kazetariak "Jakin" aldizkari 133. alean zera zioen Altzuzako Fundazioaz: "Oso urrun dago hasierako urteetan iragarritako proiektu integral hartatik (...), eta erantzukizunak ez dira bakarrik oriotarraren aldarte batzuetan gogaikarrian bilatu behar, nahiz eta hor ere badauden".

Patronatukide "leialen" iritziz, batetik, inauguraziorako presa helburu elektoralistek bultzatu dute, "UPNri inaugurazioa hauteskunde kanpainan egitea komeni" zaiola, alegia. Baina benetan Nafarroako Gobernuaren nahia "fundazioa desnaturalizatzea" dela diote. "Euskalduntasuna, pedagogia arloa eta esperimendazioa Oteizaren osagai funtsezkoak dira eta horiek baztertu nahi dituzte. Oteiza artista plastiko handi bat dela azaldu nahi dute, museoak zerbait bilakatu, besterik gabe. Baina Oteizaren pentsamendua lapurtu dute" ●

Fundazioaren estatutuaren museoaren izaera zabala eta pedagogikoa, sormena esparru ezberdinetan bultzatuko duena, jasotzen da. Eta Irigaraiaren esanetan, "museo kontzeptu tradizionalari jarraiki, bere obra fisikoa besterik gabe hor paratzea nahi dute eta hori Oteizaren printzipioen aurka joatea da".

Fundazioaren deskapitalizazio humanoa ere salatu dute. Lehenik, Carlos Martinez artxibozaina, ia hamar urtez lan horretan aritua eta Oteizaren konfidantza osokoa omen zena, kentzea erabaki zuten "patronatuarekin kontatu gabe". Ondoren Pilar del Valle kontserbatzailearen txanda izan zen. "Museoko arima izan zitekeen eta kaleratua izan zen goizetik gaurera". Del Valle birronartu behar dela ebazti du berriki epaileak, "baina ez dute

A S T E K O L I B U R U A

SAIL MAGIKO-MITOLOGIKO BATEN LEHEN NOBELA

**JENTILEN
KRONIKAK**
Karlos del Olmo
DAKIT
226 orrialde
12 euro

Karlos del Olmo idazteko asmoa duen sail magiko-mitologiko bati hasiera emango liokeen nobela litzateke "Jentilen kronikak. Zazpiheretik itsasgorrietara" izenburua duen idazlan hau. Abenturak, maitasuna, heriotza eta jakintza zaharrak uztartuko lituzkeen sail horrek galdera honi eman nahiko lioke erantzuna: Zer gertatuko litzateke egun mitoen bitartez ezagutzen dugun mundua bat-batean benetakoa bihurtuko balitz? Eta horixe da "Zazpiheretik itsasgorrietara" nobelako protagonista nagusi-nari gertatzen zaiona. Halako batean, bere ohiko bizimodua

atzean utzi beharrean aurkituko da, Euskal Herria kristautu aurreko garaian murgiltzeko. Bere amaigabeko bidaian, pertsonaia magiko eta mitologiko askorekin egingo du topo eta ezbehar frankori egin beharko die aurre, baina zoriona ere aurkituko du. Irakurlea jentilen garaia eramateko ahaleginean, folkloretik jasotako zenbait ipuin txertatu du Karlos del Olmok bere kontakizunaren hari nagusian. Horrez gain, mende-baldarrok ulertzeko zailtasun ugari ditugun txinatarren igarkizun liburua batetik jasotako pasarte iradokitzaileak erabili ditu del Olmok lan honetan.

▼ Egileari Galdezka

"Beste hizkuntzetan modan dagoen generoa da hau"

Karlos del Olmo

■ **Liburua argitaratzeko arazoak izan omen dituzu. Zergatik?**
Izan nituen, bai, eta eskerrak eman behar dizkiet Dakitekoei saileko lehenengo liburu hau kaleratzeagatik, Euskal Herriko beste zenbait argitaletzek ezezkua eman zidalako. Batzuek zioten gai fantastikoak ez zituztela lantzen, eta beste batzuek ez zuten egoki ikusi argitaratzea. Beste hizkuntzetan modan dagoen generoa da oinarri mitologikoa eta fantastikoa daukana, eta zabalkunde handiagoa du gurean baino.

■ **Zeintzuk dira sail magiko horretarako dituzun asmoak?**
Proiektu handinahitsu bat da nirea. Eta hor, euskal mitologiaren aberastasun handian han-hemenka munduan bildu ditudan beste ikur folkloriko batzuk txertatu nahi nituzke, lotura zuzena daukatelako. Izan ere, euskal mitologiako kontakizunak eta munduan zehar agertzen diren beste kontakizun batzuk oso antzekoak dira. Baina horrez gain badut beste asmo txiki bat, eta da euskalkien ekarria erakartzea euskara batura. Eta hirugarren maila bat ere zaindu nahi nuke sailean: alde iniziatikoarena.

■ **Nola egiten da hori?**

Horrelako literaturan oso ohikoa den bidaiaren bidez. Inork ez daki norainokoa den bidaia hori, liburuan amaitzen ez delako. Etengabeko bilaketa bat du bere oinarrian, eta alde horretatik Ekialdeko kulturetara egin dut nik, txinatarrek igarkizunak egiteko erabiltzen duten liburu batera joz. Liburu hori ez dago debekatuta guretzat, baina eurek diotenez mendealdarrok ezin dugu ulertu eta ez guke gure esku izan behar gainera. Nola-nahi ere, liburu horretako zenbait pasartek balio izan didate niri kontatzen dudana istorioari filosofiaren jakintza gehitzeko.

L I B U R U A K

**IDI ORGAREN
KARRANKA.
(EUSKAL
HERRIAN
GAINDI, 1843)**
Victor Hugo
ELKAR
216 orrialde
14,30 euro

VICTOR HUGOK IKUSI ZUEN EUSKAL HERRIA

Koldo Izagirrek euskaratu duen Victor Hugoren lan honetan, idazle frantziarrak 1843. urtean gure herrian zehar egin zuen bidaian ikusi eta eza-gutu zituenak daude jasorik. Euskal parajeak eta orduko euskal jendeak sortu zion zirrara, Baionatik hasiz, kostan barrena Donostiara eta gero Pasaia - non egin zuen bere egonaldirik emankorrena-, Hernanira, Tolosara eta Iruñe- ra, handik Pirinioetarantz abiatzeko jo zuenean. Begirada jolasti, zorrotz eta maitekorrez ikusi zuen Victor Hugok “*euskara aberri*” omen zuen herri hura. “Idi orgaren karranka. (Euskal Herrian gaindi, 1843)” liburuak, gainera, Vic- tor Hugoren inguruan Eusko Ikaskuntzak antolatutako hitzaldi zikloan Joxe Azurmendik emandako hitzaldia darama hitzaurretzat.

**HEROIA IZAN NAHI
ZUEN MUTIKOA**
Sylvain Trudel
IBAIZABAL
61 orrialde
8,21 euro

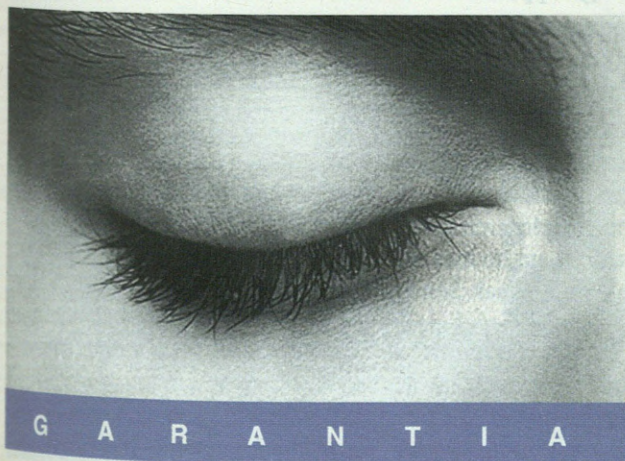
MUNDUA SALBATU NAHI ZUEN HAURRA

Mundua salbatzen zuela egiten zuen amets Aitor Aranek euskaratutako “Heroia izan nahi zuen mutikoa” liburuiko protagonistak. Izan ere, salba- tu beharreko jende pila ikusten zuen edonon: ume galduak, pertsona tristeak, haur gaixoak edota era guztietako behartsuak. Mundua salbatzeko, ordea, heroia behar zuen izan, eta mutiko horrek gehien maite zuen heroia kapa gorria eta turborreaktoredun botak janzten zituen Justizigile Hegalaria zen. Hara zergatik eskatu zion opari hura Gabonetan Bizarzuriri. Baina halako batean mutiko horren etxean oso gauza bitxia gertatu zen: pasta tomate saltsa- rik gabe hasi ziren jaten; eta ez zegoen ez bizkotxorik, ezta natilarik ere.

**ZIENTZIA ETA
TEKNIKARAKO
EUSKARA.
ZENBAIT
HIZKUNTZA-
BALIABIDE**
Batzuen artean
UDAKO EUSKAL
UNIBERTSITATEA
458 orrialde
22 euro

LANAK EUSKARAZ EGOKI LANTZEKO TRESNA

Zientzia eta teknika arloko lanak egunero lantzen dituztenak izan dituzte Zogogoan Martxel Ensunzak, Jose Ramon Etxebarriak eta Jazinto Iturbek “Zientzia eta teknikaren euskara. Zenbait hizkuntza-baliabide” liburu osat- zeko orduan. Eta beraz, zientzia eta teknika euskaraz egunero lantzen ari diren ikasle, irakasle eta ikertzaileei dago zuzendurik, horien lana euskaraz egoki egiteko lan tresna erabilgarria eta praktikoa izango delakoan. Horrega- tik eman diote lehentasuna ikuspuntu pedagogikoari, ikerkuntza eta berrikun- tzari eman ordez, bi atal nagusitan banaturik dagoen liburu honetan: “Ikur eta zeinu bidezko adierazpenen irakurbidea”, lehen parte gisa, eta “Euskara tek- niko-zientifikoaren ezaugarriak eta erabilera”, horren jarraian.

**Konfiantza
delako
garrantzitsuena**

Egunez egun
zure konfiantza
geureganatzen dugu,
etengabe produktu
berriak eta
zerbitzu berriak
bilatzearen bidez.

**ZINKUNEGI
MULTIOPTICAS**
ZERBITZU OPTIKOETAN 1a
Herami, 4 - DONOSTIA

G A R A N T I A

LIBURUAK

AIZAK ETA AIZAN ELKARREKIN DANTZAN

Anjel Lertxundi/
Antton Olariaga

ELKAR

190 orrialde

20 euro

ALTXORRA, IMITAZIOA ETA SORKUNTZA

Anjel Lertxundik idatzi eta Antton Olariagak marrazturiko liburu polit honek antzezpena du oinarri, literarioki eta psikologikoki antzerkia delako generorik lotuena haurrak lehen urtetan duen ibilbidearekin, baita hizkuntza ikasteko ere. Gure altxor tradizionalean dauden genero dramatikoekin zantzueta -albadak, deitore-kantuak, xaribariak, kukurrukuak, eske-kantak, hatz-jokoak eta beste askotan- euskararen jokatzeko eta jolasteko modurik aberatsenak modu bizienean jasorik daudenez, egungo transmisio kaskarraren arazoa saihesteko eta gure hizkuntzaren sena transmititu ahal izateko, euskal tradizioko hainbat pieza eder bildu ditu Anjel Lertxundik liburuan, hala nola, egitura tradizionalak imitatuz sorturikoak eta baita pieza berri-berriak ere.

BOLETIN LVII 2

Batzuen artean
EUSKALERRIAREN
ADISKIDEEN
ELKARTEA
534 orrialde
12 euro

TRANSHUMANTZIAREN NONDIK NORAKOAK

Euskalerriaren Adiskideen Elkartek plazaratzen duen buletinaren azken zenbakian, besteak beste, transhumantziaren nondik norakoak hartu ditu hizpide Alvaro Aragon Ruanok "Transhumancia 'media', entre las sierras interiores y la costa guipuzcoana, ¿desde tiempo inmemorial?" lanean. Mª Rosa Ayerbek, berriz, XV-XVI. mendeetan Gipuzkoan indarrean izandako bideen arautegia arakatu du. Asier Romero Andonegik, 1482-1559 urteetako Bermeori buruzko dokumentazio argitaragabea plazaratzen du. Hilario Rodriguez Graciak "Relaciones comerciales en el siglo XVII: hierro guipuzcoano, cerrajería de Mora (Toledo) y seda toledana" izeneko lana burutu du, eta Antonio Villanueva Edok Bilboko botikariak eta Atxuriko ospitaleko farmaziak landu ditu.

EUSKAL HERRIA

Batzuen artean
SUA
130 orrialde
5 euro

BOST IBILALDI ARALAR MENDIETAN ZEHAR

Sua edizioak kaleratzen duen "Euskal Herria" aldizkariaren azken zenbakian, Iparraldeko museoei eta Donostiako Aquariumeko arrainei jaten ematen dieten urpekariei eskainitako arretaz gainera, bada bestelako kontu ugari, beti ere argazki ederrez hornitua. Baina Aralar mendietako gailur eta bazterrak hartu dituzte gai nagusitzat, haiei buruzko iraganeko eta gaurko informazio zabala bilduz eta guztia bertatik ezagutzeko bost ibilaldi proposatuz. Besteak beste, Gaintzatik hasiz Intzako Torrera eta Balerdira daramana; edo Larraitzetik gertu dagoen Zamao abiapuntu izanik Ganbora eta Txindokira garamatzana; Guardetxetik hasiz Malloetara joan eta Igaratzatik itzultzeko era, Jentil harrietara edota Aralargo Santutegira hurbiltzeko bideak.

DISKOA

SIEMPRE TE DIRÉ QUE NO

Señor No
GP RECORDS
10 kanta

SEÑOR NO EDO SEXUA, DROGAK ETA R&R-A

Donostiako Buenavista auzoko Señor No taldeak kaleratu duen azkena dugu "Siempre te diré que no" CDa. Eta hor, Andoniren bateriak, Mikelen baxuak, eta Imanol eta Xabiren gitarrak eta ahotsak Señor No taldearen betiko punk-rock doinua agertzen dutela esan daiteke, nahiz beren azken emaitza honetan askoz gehiago ere egiten duten. Detroitoko tradizioan oinarritutako

high energy-a ere suma daiteke bertan, Australiako rock indartsuenaren arrastorik behinenak aurki daitezkeen bezala. Zeintzuk diren Señor No-k oraingoan eskainitako kantak? "Campanas mil", "Cita con el diablo", "Llá-mame", "Shin kicker", "Fiestón", diskoari izenburua ematen dion "Siempre te diré que no", "Tómalo ardiente", "Segundos", "Tren de media noche" eta "Mujer salvaje".

BILBO, irailaren 7a arte
Erakusketa

"Jasper Johnsetik Jeff Koonsera: Broad bildumen artearen lau hamarkada" erakusketa Kaliforniako Eli eta Edythe Broad bildumagileen ondare artistikoa dakarkigu. Guggenheim museoa

GERNIKA, apirilak 27
Antzerkia

Oihane Enbeitak eta Eneritz Artetxek "Txoritxo bat dekot eskuetan" bakarrikzeta aurkeztuko dute. Gemikak Gerra Zibilean jasandako bonbardaketa eta gara hartako emakumeen bizipenak ditu abiapuntu. 20:30 Elai-Alai aretoa

DONOSTIA, maiatzaren 2a arte
Erakusketa

"Tximinotik gizakira. Giza eboluzioaren bost urrats" erakusketa Donostiako Udalak eta La Caixa Fundazioak egindako hitzarmenari esker antolatuta da. Sagueseko zabalguneko karpa

BAIONA, apirilak 22
Antzerkia

Achille Tonic konpainiak aurkeztzen duen "Shirley & Dino Le Duo" ikuskizun umoretsuan, pasarte musikatuak, bikoteak dantza eta barrea tartekatuko dira. 21:00 Baionako antzokia

DURANGO, apirilak 27
Antzerkia

Jolasean munduak eskaini ditzakeen aniztasuna eta aberastasuna azaleratzeko du helburu Teatro Paraisok estreinatu berri duen "Trena" azken ikuskizunak. 17:30 San Agustin kultur elkarte

GASTEIZ, irailaren 5a arte
Lehiaketa

XXXII. Ignacio de Aldecoa ipuin lehiaketarako euskaraz nahi gaztelaniaz idatzitako lanak Arabako Foru Aldundiko Kultura Sailean entregatu beharko dira. Lanen luzerak 12 eta 25 folio bitartekoa behar du izan.

LEGAZPI, apirilak 27
Dantza

Korosti Dantza Taldeak Dantzari Txiki eguna antolatuta du. Jaialdi honetan hainbat herritatik etorritako dantzari gazteak ibiliko dira herrian zehar, beren emanaldiak eskainiz.

BEASAIN, uztailaren 1a arte
Lehiaketa

Beasaingo Udalak, CAF enpresaren babesarekin eta Elkar argitaletxearen laguntzarekin, VI. Igartza literatura sorkuntzarako beka deialdia egin du. Lanak Udaleko euskara zerbitzura bidali behar dira.

ANGELU, apirilaren 25a arte
Erakusketa

"Pêlin feu sur la céramique" izena du zeramikaren teknika ezberdinak azaltzen dituen erakusketa honek. Hiru gelatan banatuta, 25 bat haurrek urte osoan egindako tailer batean landutako lanak aurkeztu dituzte. Beatrix Enea etxea

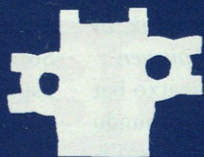

BIARRITZ, apirilak 29
Antzerkia

"La boutique au coin de la rue" antzezlan, 1930ean, Budapesteko liburudenda batean, kokatzen den istorioa da. 21:00 Kasino

Agendarako deialdiak hogeit egun lehenago bidali 943 37 34 03 faxera

Agenda: KATIXA GARATE

Argitalpen honen edizioan lankide:

kutxa
gizarte ekintza

Aurki izango dugu loreen emanik oparoena eta haiek balia ditzakegu jantziak eta oihalak tindatzeko. Kolore anitz lortzeko aholkuak dituzue ondorengoak.

KOLOREEN SOINA

Soinean daramatzagun jantziak kolorez bizitzea beti izan dugu gustagarri. Tindatzaile sintetikoak sortuagatik ere landareak dira oihalak kolorez jantzeko gai onenak. Loreen emanik oparoena hemendik aurrera izaten denez etxean koloreztatze lanen bat egin nahi izanez gero sasoi honetan dugu aukera zabalena. Loreez gain hostoak, azalak, zainak eta abar ere erabiltzen dira.

Lana erraza da: landarearen zatiak txikitu, esmaltaturiko ontzi batean jarri, urez estali eta mantso-mantso irakiten jarri, urak kolorea hartu eta landare zatiak zuritzen direnean atera eta oihalak, harro-harro, sartu eta irakin, tarteka

hartzten ari den kolorea begiratu eta gustukoa denean atera. Animalien zuntzeko oihalek -artilea, zeta...- landareen zuntzez -kotoia, lihoa...- egindako en aldean erraz hartzen omen dituzte koloreak.

Aukera zabala da: belzteko: intxaurrondo amerikarraren fruituaren azala; berdetzeko: espinakak, rudbeckia loreak; laranjaizteko: kurkuma eta coreopsis; arrosaz tindatzeko: tomate landarea, aza gorria; horitzeko: haltza, menda, perrexila eta urki hostoak, ekilorea, kamamila, ilena, zinnia, basaziapea; brontze kolorea emateko: uztaoa, sabia ●

◆ JAKOBA ERREKONDO
mandio@zerain.com

O S A S U N A

Bihotza transplantatu zioten berrogei urteko emakume batek haurra izan du arazo berezirik gabe. Botika berezi bat hartzen ari zen eta ez zuten ongi jaioko zen itxaropen handirik.

BIHOTZEZ

Berrogei urteko emakume batek ume bat izan du. Horrela irakurrita ez da hain harritzekoa, gaur egun 40 urteko emakume askok izaten baitituzte haurrak. Baina emakume horrek lehendik bihotza transplantatu zuela jakiteak eranstean dio berezitasuna albisteari. Bai, horixe!

Kordoban gertatu da, eta aurrenekoa izan da Espainian, noski. Erditzea hiri andaluz horretako Reina Sofia ospitalean gertatu zen, eta medikuek amaren izena isilean gorde badute ere, familiak horrela eskatuta, jakin ahal izan da haurdunaldia normaltasun osoz joan zela, kasuak ematen dizkion berezitasun guztiekin, hori bai, eta haurdunaldiak bederatzi hilabete iraun zuela.

Umea neskato bat izan zen, eta jaio zenean 3,400 kilogramo pisatu zituen. Haurtxoa, erabat osasuntsu, zesarea bidez etorri zen mundura. Ospitale horretako kardiologiako zerbitziburua den Jose Maria Arizón medikuak jaiotze hori aprobetxatu zuen organo emateak ekartzen dituen mesedeak goraiatzeko: "ez bakarrik hartzailearentzat; izan ere, kasu honek emalearen bihotz zabaltasunak, bizitzak salbatzeko modua eman baitzuen".

Kasu honek badu beste gauzatxo bat aipatzeko modukoa. Hau izan da mundu osoan lehenengo erditzea, ama everolimus izeneko botikarekin tratatua izan ondoren gertatzen dena. Everolimus botika hori nahiko esperimental da oraindik, eta Espainian Madrileko Puerta de Hierro

klinikan, A Coruña Juan Canalejo ospitalean eta Kordobako aipatu Reina Sofia ospitalean bakarrik erabiltzen dute, esperimentazio fasean, transplanteen ondotik gorputzak substantzia arrotz baten aurrean eman dezakeen erantzuna gutxitzeko. Eta teorikoki fetuan akatsak eragin zitzakeela uste zen. Zorionez ez da horrela izan ●

◆ JABIER AGIRRE

Gatika

Butroe ibaiaren ertzetako lur emankorretan barreiatzen ditu bere baserri eta auzoak Gatika herriak, Uribe eskualdearen erdi-erdian. Bertatik ia distantzia berean lor daiteke itsasaldeko lasaitasuna edo hiri handiaren erritmo zorabiagarria. Bilbotik 20 km. baino gutxiagora kokatuta egon arren, baserri giroa da nagusi Gatikan. Giro baserritar honek mantendu du herriaren euskalduntasuna eta gaur egun euskaldun kopurua % 89ra heltzen da. Baserriek ere, nekazaritza eta abeltzaintza arloetan aberastasun handia eta kalitate oneko produktuak eskaintzen dizkiote bisitariari: piper gorriak, txakolina eta babarrunak, esaterako. Hala ere, azken urte hauetan nekazaritza eta industrietatik, bi arloetatik, bizi da Butroeko bailara.

■ Gatikako Santa Maria eliza, 1937an bonbardatu zuten eta ondoren, eraberritu. Itxura hau dauka gaur egun.

■ Butroeko ibaiak Gatikatik igarotzerakoan meandro zabalak egiten ditu.

Ikusiko dugunez, errotagintzak ere garrantzi handia izan zuen bailara hauetan. Gaur egun horren lekuko ederrak ditugu.

Gatikan ere Erdi Arora eramango gaituen ipuinetako gaztelua dago, Butroekoa, hain zuzen ere. Bere irudia guztiz ospetsua bilakatu da, garai urrun eta ilun hura islatzeko erabili izan dutelako. Gaur egun edertasun handiko paraje batean, parke natural txikiak inguratutik, bere barneko galeria, korridore edo dorreetan gal gaitetzke, museo bihurtu baitute.

Hau guztia eta askoz gehiago aurkituko dugu lasai ibiltzeko aukera eskaintzen digun lurralde ezti honetan.

Erosi sarrerak
BBK-ko
kutxazainetan

bbk

www.bbk.es

Butroeko gaztelua

Gaur egun ikusten dugun eraikuntza erromantiko honek ez dauka zerikusirik Bandoen gerren garaiko oinetxearekin. XII. mendean Butroeko leinuak dorretxea eraiki zuen Ganzorri izeneko haitz-leku honetan, baina XVI. mendearen hasieran bandoen arteko borrokak amaitu zirenean, gaztelua hutsik geratu zen.

XVIII. mendean Torrecillako markesak erosi zuenean, bertan jauregi-alkazar bat eraikitzea amestu zuen. Asmo horretan Francisco de Cubas arkitekto ospetsuak lagundu zion. XIX. mendean erabat zaharkitua, aurrietan eta erdi hondatuta zegoelarik, goitik behera zaharberritu zuten, dorretxo mehe ugariz eta barrualdeko egitura guztiz laberinti-

■ Butroeko gazteluaren barruan ikus daitezke ziega, gelako detaile bat, bildegia, armak, etab.

INIGO TXINTXURRETA

koa sortuz. Gaur egun, urte askotako utzikeriaren ondoren gaztelua berreskuratu da leku turistiko-kultural bezala. Prestatutako erakusketaren ibilbidea ondo eratuta eta seinalizatuta dago, argibide ugari ematen dituzten hainbat osagaiz hornituta: ikus-entzunezkoak, elementu grafikoak eta girotze-eszenak adibidez.

Fatxada nagusiari behako zabal batean, bolumenen joko zoragarria nabarmentzen da, kuboz, dorrez eta baoz osaturik, arku-txo, ekialdeko kutsuko leiho, merloi eta almenek apaindurik. XIX. mendeko arkitektura erromantiko eta eklektikoaren erakusgarri bikainenetakoa da.

Butroe ibaiak bustitzen duen Gatikako lautadak bandoen borroka bortitzak ezagutu zituen. Billela eta Butroe leinuek hemen eraiki zituzten etxeak, baina haien artean ez zen bakerik egon, Butroekoak oinaztarrak baitziren, Billelakoen aurka-koak.

Gatika zenbait aldiz aipatua agertzen da 1053ko eta 1070eko idatzizetan. Geroxeago, 1624an, Bizkaiko Batzar Nagusiek kostaldea gotortzea erabaki zuten, holandarren eraso beldurrez. Horrela, Antonio de Mujica Gatikako kapitain gisa izendatu zuten, Gatika eta Batza-rraren arteko istiluak sortuz. 1637an aldiz, Gatikak sei herritar bidali zituen Frantzia eta Espainaren arteko gerran borrokatzeko. Horrela, mendetan zehar Gatikako lagun askok herritik kanpo atera behar izan zuten gerra atzeritar horietan parte hartzeko edo Bizkaiko kosta zaintze lanetan aritzeko. Ekonomia aldetik, baserriekin batera XIX. mendean burdinolak ugari ziren. 36ko Gerra Zibilean Urresti eta Berriagan Burdi-

■ Magdalena ermita Butroeko gazteluaren sarreran dago. Bertan, erromeria egiten da urtero uztailaren 22an.

INIGO TXINTXURRETA

nazko Gerrikoaren lubakiak altxatu baziren ere, Gatikak Eusko Jaurilaritzaren barnean iraun zuen 1937ko ekainaren 13ra arte, Santa Maria eliza dinamitaz lehertu zuten egun berera arte, hain zuzen ere.

Santa Maria eliza XII. mendean eraiki ondoren, XVIII. mendean berreraiki zuten eta joan den mendean ere eraberritu zen, azkeneko gerratik egoera tamalgarrian geratu baitzen. Ama Birjinnaren irudia Erdi Arokoa da, baina Errenazimentu garaian zaharberritu zutenez, estilo honen kutsua dauka orain. Erretaulari dagokionez, lehen XVII. mendekoa zegoen, baina oraingoa barrokoa da. Bestalde, Butroeko auzoan kokatzen da Santa Magdalenaren ermita, bertan, uztailaren 22an erromeria egiten delarik.

Uribe eskualdean, baserrien ekonomia eta ekoizpenari lotuta, laboreak ehotzeko uraren indarra erabiltzen zuten errota ugari dago. Erreka eta ibai asko zeharkatzen dituzten Gatikako lur abe-

INIGO TXINTXURRETA

INIGO TXINTXURRETA

INIGO TXINTXURRETA

zenbait eszenaratze: zaindaria kartetan jolasten, gazteluko nagusia, emakumeak haurra zaintzen, eta gaztelu bera.

Arbelez estalitako piramide itxurako dorreari erreparatu-ko diogu, haize orratzak eta gailurrerriak dituenari. Irudi habaro edo teutonikoa gogoraraziko digu, dudarik gabe. Dorre honen azpian eta sarrera-ko ate gainean, arabiar estiloko hiru arkudun leiho ikusiko ditugu.

Barruan prestatutako ibilbi-dean, harrizko eskailera luzeak, dorretzarrak eta talaia bisitatu-ko ditugu, besteak beste. Zaindarien gelak ezagutuko ditugu eta baita girotutako irudiak ere, ziegakoa, adibidez. Putzu, pasillo, armen patio eta hainbat

dorrek osatzen dute ibilbidea.

Gazteluaren inguruko basoan hirurogeita hamar espezie-tako bostehun zuhaitz badaude. Espezie batzuk exotikoak dira eta beste batzuk autoktonoak.

Gaztelua bisita daiteke asteko egun guztietan, 10:30etatik 20:00etara. Barruko instalakuntzak prestatuta daude enpresa batzarrak, ezkontzak edo bestelako ospakizunak egiteko. Erdi Aroko gauak, eskola jarduerak eta Erdi Aroko azoka eta jaiak ere antolatzen dira. Jatetxe zerbitzua ere badauka.

INIGO TXINTXURRETA

INIGO TXINTXURRETA

INIGO TXINTXURRETA

INIGO TXINTXURRETA

INIGO TXINTXURRETA

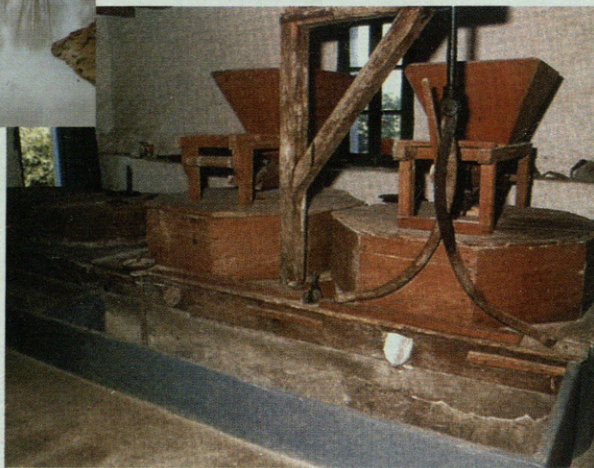
tzeko, uharka, antepara eta ubideak. Barruko osagairik garrantzitsu eta aipagarrienak, aldiz, tobera, egurrezko ontziak eta errotarriak izaten dira. Errotaren azpian turbinak, sifoia eta

burutea daude errota ibili ahal izateko.

Herria itsasotik gertu dagoenez, eguraldi leun eta hezearen laguntzaz, izozte handirik gabe, Gatika lurralde aproposa da mahatsondoak landatzeko. Mahatsari esker etorriko da gero txakolina. Igartua auzoan Etxebarria sotoak bai txakolina eta baita sagardoa ere ekoizten du.

Gatikak aisialdirako leku zabalak eta basoak ere eskaintzen ditu, bai bizikiletaz ibiltzeko, (espreski prestatutako zirkuitua dago) eta baita zaldiz ibiltzeko ere (Herrementarri zalditegiak du zerbitzu hau). Errekan arrantza egin edo piragua hartuta ur emarietan murgiltzea izan daitezke beste aukerak ●

◆ INIGO TXINTXURRETA

■ *Lauxerreko errota hiru irudi hauetan erroten ohiko elementuak hauteman daitezke. Goikoan, ura biltzeko uharka, erdialdekoan piramide erako egurrezko ontziak eta egurrezko kutxetan gordetako errotarriak; eta eskuineko argazkian, errota azpiko lubakia.*

INIGO TXINTXURRETA

rats eta emankorretako biztanleak uraren indarrak baliatu ziren eta baserrietako nekazaritza eta abeltzaintzako eginbeharretarako lanabes osagarriak ziren errota eraiki zituzten. Ur erroten dokumentuetako lehen aipamena X. mendekoa da. Ordutik aurrera ugariagoa da gai honi buruzko dokumentazioa. XIX. mendean izan zen errota kopururik handiena. Geroztik kopuruak behera egin zuen eta asko eta asko desagertu ziren. Baina badira oraindik gaur egun erabiltzen direnak, Lauxerreko errota adibidez. Gatikako errota honek eraikuntza hauetan ohikoak diren elementuak erakusten dizkigu: ibaiko ura pilatu eta errotarantz bidera-

■ Informazio praktikoa

NON LO EGIN:

- Uronoko Aterpetxea
902 444 747

NON JAN:

- Errota-Ondo sagardotegia (Butroe)
94 615 15 55
- Artxubi (Ugarte) 94 615 12 12
- Mirabilla (Sertutxa) 94 615 15 22
- Ereka-Alde (Igartua) 94 615 63 44
- Ereka-Gatika (Igartua)
94 674 42 81

GATIKAKO UDALA:

- TEL: 94 615 12 01
- FAX: 94 615 14 90

Denbora-pasak

Kike Amonarrizen
Umorea

BUSHISMOAK

Bagenekien AEBetako presidente George W. Bush, politikari handia izateaz gain, filosofo, pentsalari eta hizlari aparta zela. Bagenekien, baina Interneten hizkuntza guztietan irakur daitezkeen esaldi hauek susmoa zena frogatu egin digute. Lasai egon gaitezke; munduko pertsonarik boteretsuena, inon den pertsonarik jakintsuena eta burutsuena ere badela agertzen baitute esaldi horiek. Hona lakin txiki bat:

- Gure inportazio gehienak kanpotik datoz.

- Arrakasta lortzen ez badugu, porrot egiteko arriskuan egongo gara.

- Etorkizuna hobeia izango da bihar.

- Guk konpromiso sendoa dugu NATOrekin. Gu NATOren partaidea gara.

- Guk konpromiso sendoa dugu Europarekin. Gu Europako partaidea gara.

- Benetan, irakasleak dira, gure haurrei irakatsi egiten dien lanbide baka-rra.

- Vicente Fox, Mexikoko lehendakari berriarekin hitz egin dut, AEBeta-

**2A2PIAK
BATMAN**

ra bidaltzeko petrolioa izateko. Honela, ez gara atzerriko petrolioaren menpe egongo.

- Ez da kutsadura ingurumena kalte-tzen duena. Gure aireko eta uretako zikinkeriek egiten dute hori.

- NASArentzat, espazioa oraindik ere lehentasun osokoa da.

- Edozein ustekaberi aurre egiteko

Asteko Lokuzioa

ANGULAK JAN

Marra sartu, sudurra zuritu

**TXURIAK, FINAK ETA GARESTIAK, ORAINGO
ANGULAK KOMUNETAN JAN OHI TUGU**

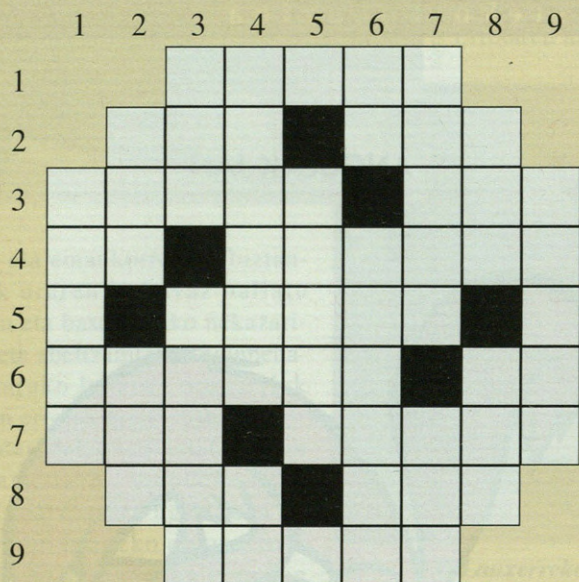
Meterse una raya / Se faire un rail. Prendre une tarrate.
Snifer / To sniff the slug, to dust off

gai gara, gertatu ala ez.

- Boto emaileen kopuru txikia botoa ematera jende gutxiago doan seinale da.

- Oso arraroak diren pertsonak kokapen giltzarriak har ditzakete eta inpaktu izugarria eragin Historian.

Hitz gurutzuak

EZKER ESKUIN

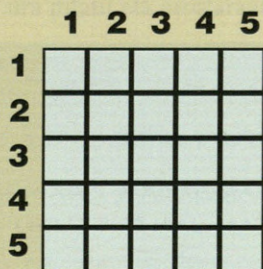
- 1.- Errusiako hiriburua. 2.- Heuk. Zoro. 3.- Ohorezko hitz emateak. ...-tak, erlojuaren hotsa. 4.- Berrogeita bederatz, zenbaki erromatarren arabera. Italiako ipar-ekialdeko hiria. 5.- Kontsonantea. Labore mota. Kontsonantea. 6.- Begi azalaren estalki gardfena. Hizki baten izena. 7.- Jardun. Senidea. 8.- Nafarroako urtegia. Ardi, hitz elkarketan. 9.- Laster, arin.

GOITIK BEHERA

- 1.- Metal mota. 2.- Akabatu, erail. Nahastura trinko.
3.- Oinaze. Kolore mota. 4.- Aran mota. Zilarraren sinbolo
kimikoa. 5.- Kontsonantea. Kaltzio oxidoa. Uranioaren
sinbolo kimikoa. 6.- Suari dario. Vianako. 7.- Hamabi
hilabeteko denbora tarte. Garai, aldi. 8.- Zangoaren atal.
Du, niri. 9.- Burdinazko lokarria.

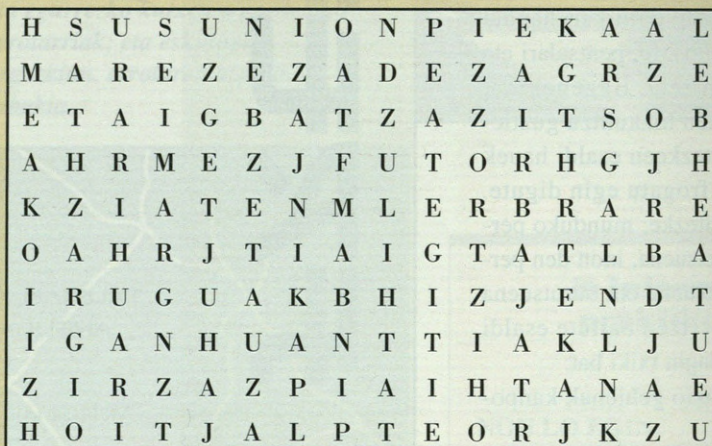
Ekar bosteko hori!

Ezker eskuin eta goitik behera,
zenbaki bakoitzean hitz bera
aterako zaizu

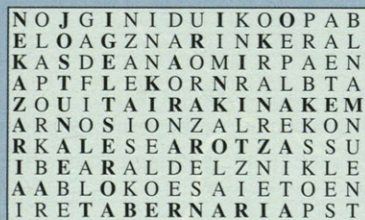
1. Atalaga. 2. Euskal atzizkia.
3. Guztiz bete. 4. Gutako.
5. Anfibioen klase bat.

Letra Zopa

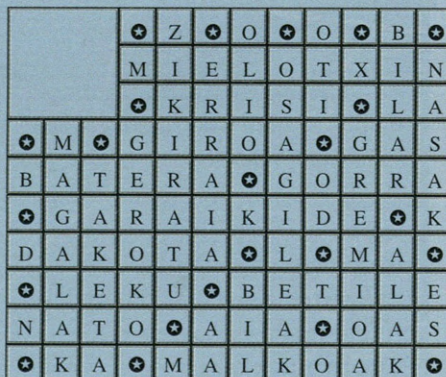
Aurki itzazu
lehen zortzi
zenbakien
izenak.
Hitzak
ezker
eskuin,
goitik
behera
edo
diagonalean
azalduko
zaizkizu

Aurreko asteko soluzioak

8ko txikian

1. Eranskin. 2. Adarduna. 3. Mozkorra. 4. Mainguak.
5. Bururatu. 6. Atalluar. 7. Laurdena. 8. Urantzia.
9. Ibaiadar. 10. Erorketa. 11. Itaxurak. 12. Mikelats.

Hitz gurutzatuak

Ezker eskuin: 1. Paris. 2. Zor. Lur. 3. Zital. Hau. 4. Al.
Behatz. 5. B. Hamar. K. 6. Amoros. Su. 7. Ler. Aitor. 8.
Ama. Ara. 9. Aurki.

Goitik behera: 1. Zabal. 2. Zil. Mea. 3. Pot. Horma. 4. Arabar. Au. 5. R. Lemoa. R. 6. IL. Hasiak. 7. Suhar. Tri. 8. Rat. Soa. 9. Uzkur.

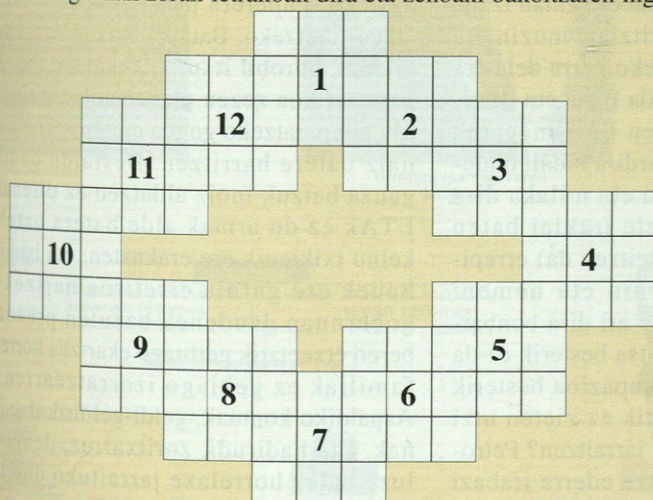
Hitz Gezidunak

	Pertsonaia	Basak	Herrenak	Musika nota	Ipar., berritsuak
	Kargalanak	Txinako iraultzaile	Musika nota	Sodioa	
	Zabala				Bokala
	Abiatzea				Bokala
Etsaia	Igelaren antzekoa		Nitrogenoa	Aluminioa	
Euskal lurraldea	Zilarra		Azti ezaguna	Ondasun	
		Afrikako estatua			Bokala
		Modu atzizkia			Interjekzioa
Betekizunak					
Ez eme					
	Intsektu mota		Adimena		
	Infin., galdu		Kanpo, landa		
Bizk., iaz					Kontsonantea
Begirada		Gorotza			Amerizioa
		499			
		1. eta 3. bokalak	Kontsonantea	Italiako telebista	
		Bokala	Bokala	50	
Arma erakustaldi			Ontzi gidoina		

Irudia: Inauterietako pertsonaia.

8ko Txikian

Erantzun guztiak zortzi letrakoak dira eta zenbaki bakoitzaren inguruan kokatu behar dira. Hitzak ordu orratzen arabera bideratu behar dira, beti ere zenbakiaren gaineko lauki txikitik abiatuta.

- 1.- Ihardetsi
- 2.- Erantsitako ahapaldia
- 3.- Nafarroako ibarra
- 4.- Erroa, zaina
- 5.- Pl., landare mota
- 6.- Diru asko balio du
- 7.- Litxarrerriak egiten ditu
- 8.- Apar ugari du
- 9.- Ekaitz
- 10.- Atsekabea
- 11.- Banku, diru-etxe
- 12.- Isatsak

ALBERTO ELOSEGI

JOXEMARI ITURRALDE

KUXIDADE GALANTA!

Ezin da ukatu azkenaldi honetan oso egoera txarra ari garela pasatzen. Inoiz ez bezala gertaera txar, kaxkar, penagarriak datozkigu gainera, tropoiluan eta bata bestearen gainetik. Zurrumbilo lazgarri baten barruan gaude murgilduta eta badirudi sekula ez dela, deabru anker batek asmatutik makinaria zitala bailitzan, geratuko. Diotenez, Erdi Aroan notiziak oso urri omen ziren eta horregatik, hain zuzen, oso preziatuak. Duela gutxi arte esan ohi zen informazioa izatea zela boterearen nagusi izatea, informazioak balio duelako (zuelako) baita diruak berak baino gehiago ere, hots, informazioa boterea zela. Gaur egun, ordea, informazioz aseka jasanezina ari gara nozitzen. Albisteak dozenaka iristen zaizkigu edozein lekutatik, astero, egunero, orduka eta ia-ia minutuka, oraintxe bertan heldu zaigun albisteak aurrekoa baliogabe utziz.

ETA hemengo giroaz: Espainian eta gure artean. PP-koek jipoi galanta jaso beharko dute datozen hauteskundeetan, ezin baita politikagintza modu kaxkarra goan egin. Egiatan, ezin da okerrago aritu. Prestige-aren txapapotea, euskarene eta euskal kulturaren aurka egindakoak (atxiloketak, egunkari ixteak, torturak), Batasuna lege kanpo uzteko trikimailuak, eta guzti hau gutxi balitz, Iraken aurkako gerrari babesa eman izana (jendearen kontrako iritzia muzin eta burla egin ostean). Irakeko gerra dela-eta Aznar oso gustura joan da Bush eta Blair-en atzetik Nazio Batuen Erakundearen aginduak zakurraren ipurdira bidali ondoren. Honezkero milaka eta milaka dira hildakok Iraken. Idazle irakiar baten hitzak (Nuha Al-Radi deitzen da) errepikatu nahi nituzke orain eta hemen: "Demokraziaren izenean ari dira bonbardatzen, baina krimen hutsa besterik ez da hori, benetan Iraken okupazioa besterik ez baitute nahi. Zergatik ez zieten utzi inspektoreei lana egiten jarraitzen? Petrolio nahi dute eta dirutza ederra irabazi berreraikitze lanekin". Aznar penagarri

geratu da denon aurrean, eta bere partiduko jendea ere, gutxi baina etengabe (baita parlamentariren bat edo beste), hasi baitaio aurka publikoki egiten. IU-EB-ko den Javier Madrazok esan du Aznar terroristak dela eta Nazioarteko Tribunalen aurrean erantzun beharko lukeela. Eta Pascual Maragall sozialistak Goering naziarekin konparatu du. Berehalaxe erantzun du Mayor Orejak esanez betikoa, alegia, Espainiaren batasuna arrisku gorrian dagoela... eta beste norbaitek esanez Madrazori eta Maragalli salaketa jarriko dietela tribunaletan. Kaleko jende arrunta honekin guztiarekin nazkatuta dago aspalditik eta hau gutxi balitz eta postrearen ginga modura politikariak (PP-koak bereziki) eskaintzen ari zaizkigun ikuskizun barregarri eta okaztagarria dugu. Badirudi politikariak seko erotu egin direla. Non geratu da egia? Non egiaren erabiltzeak berez dakarren logika? Harrigarria da azkenaldi honetan ikustea zein gutxi balio duen hitzak, nola esaten denak ez daukan zer ikusirik begien aurrean gertatzen ari denarekin... sinesgaitza da benetan. PP-ko den Iñaki Ezkerra kazetariak esan du Euskal Herrian dagoen ezkerreko partidu bakarra... PP dela! Egia esan, jende asko ohartu da honezkero oso kalitate gutxiko demokrazia batean bizi garela, eta gero eta jende gehiagok duda egiten duela benetako justiziarik existitzen ote denentz, dakielako nahikoa dela parlamentuan gehiengo izatea nahi den beste egiteko, paperera pasatu eta gero horri "lege" deitzeko. Batzuei batzuetan, hemizikloak borobil itxura daukalako, bertan gertaturikoa zezen plaza edota zirkoarekin konparatzeko gogoia egiten zaie eta ez naiz batere harritzen. Bestalde badira gauza batzuk inoiz aldatzen ez direnak: ETak ez du armak alde batera uzteko keinu txikiarik ere erakusten, eta badute hauek ere garaia erretiroa hartzeko; gobernuan daudenek bazuten presoak beren etxeetatik gertuago ekartzea horrela familiak ez gehiago izorratzearen... Aspaldiko kontuak, geldi-geldirik daudenak. Eta badirudi, zoritxarrez, denbora luze batez horrelaxe jarraituko dutela, horrelaxe jarraituko dugula ●

"Kaleko jende arrunta honekin guztiarekin nazkatuta dago aspalditik eta hau gutxi balitz eta postrearen ginga modura politikariak (PP-koak bereziki) eskaintzen ari zaizkigun ikuskizun barregarri eta okaztagarria dugu. Badirudi politikariak seko erotu egin direla. Non geratu da egia?"

LENBUR LURRALDE - MUSEOA MUSEO - TERRITORIO LENBUR

Mailuak burdin gorria ingudean oso aspalditik jotzen du hemen, Urola-Garaia eskualdean. Horregatik, **LENBUR** Fundazioak gure **LENBUR Lurralde-Museoa** ezagutzera gonbidatzen zaitu: paisaiak, burdina, ohiturak, museoak, baselizak, baserriak, dorretxeak... Gure eskualdea hau eta gehiago ere bada, zatoz, zure zai gaude.

Cae el martillo sobre el yunque y toma forma el hierro desde tiempos inmemoriales aquí, en nuestra comarca **Urola-Garaia**. Por eso, **LENBUR** Fundazioa te invita a que conozcas todo aquello que nos convierte en el **Museo-Territorio LENBUR**: paisajes, hierro, costumbres, museos, ermitas, caseríos, casas-torre... Somos esto y mucho más, sólo nos faltas tú.

Egun bat duela 50 urte
Langileen ibilbidea

Artzantzaren ekomuseoa

Ogiaren txokoa

Igartubeiti baserria

Antioiko baseliza

Urretxu, Iparragirrerren
jaiotetxea

Mineral eta fosilen
museoa

Urola-Garaia eskualdeko
turismo bulegoa

ORDUTEGIA:

Astegunak astelehena salbu: Larunbata: 10:00etatik 14:00etara
10:00etatik 14:00etara 16:00tik 18:00etara
15:30etatik 17:30etara Igandea: 10:00etatik 14:00etara

Informazioa dohan bidaltzen dugul!

HORARIO:

Laborables excepto lunes: Sábado: 10:00 a 14:00
10:00 a 14:00 16:00 a 18:00
15:30 a 17:30 Domingo: 10:00 a 14:00

¡Solicita información gratis!

Ayuntamiento de Urola-Garaia

Euzko Legebiltzarra

LENBUR
FUNDATZIOA

Astelehenetik

TURISMO
GIPUZKOA

LENBUR TURISMO BULEGOA: Mirandaola Parkea, Telleriarte z/g, 20230 LEGAZPI, Gipuzkoa

Tfnoa.: +34 943 730428 / Faxa: +34 943 733163 e-mail: mirandaola@lenbur.com

zibardutenean dihardugu

Jexux Artze

GOGOAN

Apirilak 22 ASTEARTEA

Arratsaldeko 6retan Udarregi ikastolan

EZ DOK AMAIRU

Erakusketaren irekitze ekitaldia

Erakusketa hau zabalik izango da:

- Apirilaren 22tik maiatzaren 4ra arte
Astelehenetik ostiralera, arratsaldez 18-20,30 artean
- Maiatzak 1 eta larunbatetan
goizez 12-14 artean, eta arratsaldez, 18-20,30 artean
- Igandetan, goizez, 12-14 artean

Apirilak 24 OSTEGUNA

Arratsaldeko 19,30tan Udarregi ikastolan

Ez dok Amairu taldearen nondik norakoak, 1966-1972

Hizlari: Joxe Mari Iriondo

Apirilak 25 OSTIRALA

Gaueko 22,30tan Oiardo kiroldegian

Benito Lertxundi "Nere ekialdea" bere azken musika lanaren aurkezpenean

Apirilak 29 ASTEARTEA

Arratsaldeko 19,30tan Udarregi ikastolan

Jexux Artze biografi liburuaren aurkezpena • Hizlari: Joxean Artze eta Juan Luis Zabala

Apirilak 30 ASTEAZKENA

Arratsaldeko 19,30tan Udarregi ikastolan

Txalapartaren aldaerak • Hizlari: Joan Mari Beltran

Malatzak 1 OSTEGUNA

Gaueko 22,30tan Dema plazan

Oihana auhenka • Ikuskari poetiko musikala

Joxean Artze, Beñat Axiary, Mixel Etxekopar,

Jose Le Piez, Joxe Bikondoa, Alfontso Gorostarazu

Malatzak 2 OSTIRALA

Arratsaldeko 19,30tan

Herriko leku desberdinetan txalapartarien saioak

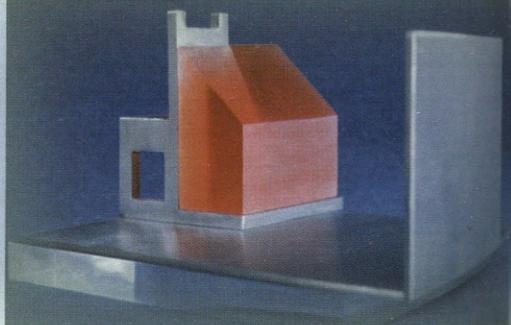
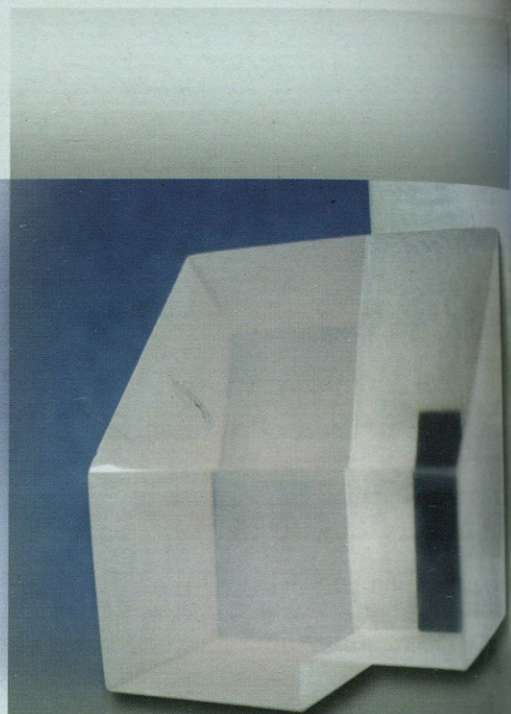
Gaueko 22,30tan Dema plazan

Oreka TXen kontzertua

Malatzak 3 LARUNBATA

Gaueko 22,30tan Dema plazan

Mikel Laboa • Iñaki Salvador, Josetxo Silguero • Oskarbi

Sarrerak eta abonua honako puntuetan aurkituko dira salgai:

DONOSTIA: Bilintx

LASARTE: Jalgi

HERNANI: Lete

USURBIL: Oiardo, Mahuka, Txirristra eta Aitzaga

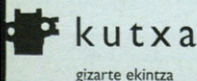
ANTOLATZAILEA

Jexux Artze
TALDEA

LAGUNTZAILEA

BABESLEAK

gizarte ekintza

KULTURA SAIA
DEPARTAMENTO DE CULTURA

Usurbilgo Udala

Gipuzkoako Foru Aldundia
Kultura, Euskara, Gazteria eta Kirol Departamentua